

Universiteit Utrecht

Ivo
BOUWMAN

HET FENOMEEN VAN DE 'ONGEBONDEN' HARDLOPER

Sociale binding binnen loopgroepen; een vergelijkend onderzoek tussen een informele loopgroep en een loopgroep in een traditionele atletiekvereniging.

Universiteit Utrecht

Sociale binding binnen loopgroepen; een vergelijkend onderzoek tussen een informele loopgroep en een loopgroep in een traditionele atletiekvereniging.

Utrechtse School voor Bestuurs- en Organiseringswetenschappen

Begeleiding: Prof. Dr. Maarten van Bottenburg

Prof. Dr. Annelies Knoppers (2^e lezer)

Auteur

Ivo Bouwman

3433471

ivobouwman@live.nl

24 juni, 2011

VOORWOORD

De cirkel is rond. Twee jaar geleden ben ik aan de Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisationswetenschappen (USBO) begonnen met de master Sportbeleid en Sportmanagement. Er werd mij gevraagd of ik zou kunnen helpen op het World Congress of Sociology of Sport, op het ISSA 2009. De openingsrede kwam van Maarten van Bottenburg; "Running alone together? The social meanings of 'light' running communities". Toeval of niet? Twee jaar later sta ik met een afgerond afstudeeronderzoek over dit onderwerp in mijn handen, met Maarten als scriptiebegeleider. De cirkel is rond. Graag wil ik Maarten dan ook danken voor zijn onuitputtelijke enthousiasme en de grondige en kritische feedback op mijn werk die het tot dit product hebben gevormd.

Deze scriptie had verder niet tot stand kunnen komen zonder de medewerking van de twee loopgroepen binnen dit onderzoek. Een woord van dank voor alle respondenten en de beide trainers die mijn verzoeken voor observaties en interviews enthousiast hebben opgepakt.

De periode op de USBO is razendsnel voorbij gegaan, maar het markeert een prettige en bovenal leerzame tijd. De relatieve kleinschaligheid van de opleiding maakt het een hechte afdeling binnen de Universiteit Utrecht. Dit maakte ook de drempel laag voor deelname aan twee prachtige studiereizen met studievereniging Perikles afgelopen jaren, achtereenvolgens naar IJsland en Marokko. Een mooie tijd, mede met mijn 'scriptie-buddy' Dagmar die ik wil bedanken voor de uitgebreide feedback op mijn stuk. Het altijd mobiel kunnen sparren met elkaar via het fameuze 'WhatsApp' werkte altijd zeer motiverend. Ook de ondersteunende berichten van zwoegende medestudenten op Facebook sleepten mij er doorheen.

De combinatie tussen studie en het opbouwen van twee jaar werkervaring was voor mij verder een ideale mix binnen deze opleiding. Bij Vereniging Sport Utrecht heb ik veel vrijheid gekregen en mijzelf uitgebreid kunnen ontwikkelen. In combinatie met gezellige collega's was dit een mooie win-winsituatie. Allen bedankt voor de leuke, leerzame tijd.

Deze scriptie betekent voor mij het einde van mijn studietijd. Ondanks dat ik klaar ben voor de volgende stap geeft het een dubbel gevoel. Voor deze periode wil ik mijn ouders bedanken die van jongs af aan in mij hebben geloofd. Ondanks dat studeren nog een onbekend fenomeen was in de familie hebben ze mij altijd gemotiveerd om te gaan voor het hoogst haalbare.

En 'last but not least' gaat mijn dank uit naar mijn vriendin Sandra. Als ik er even helemaal doorheen zat verraste zij mij met een lekkere lunch met croissantjes en vers fruit om de gedachten even helemaal te verzetten. Ze heeft de afgelopen maanden veel tijd ingeleverd die ze anders samen met mij had door kunnen brengen. Toch heeft ze mij tot het einde toe gemotiveerd om mijn studie succesvol af te ronden.

Ik ben heel trots op het onderzoek wat er nu ligt en er rest mij tot slot niets anders dan u veel leesplezier toe te wensen. Reacties en opmerkingen omtrent het onderzoek zie ik graag tegemoet.

Ivo Bouwman
Amstelveen, juni 2011

SAMENVATTING

Achtergrond

De totale, potentiële loop sportmarkt wordt door Van Bottenburg (2006: 19) geschat op 7 miljoen mensen. De loop sportmarkt is groot en kan zich niet onttrekken aan de sociale krachten binnen de samenleving. Robert Putnam (1995; 2000) wijst in Amerika naar de afname van traditionele verenigingen en hun ledenaantallen, en waarschuwt voor de afbrokkeling van sociaal kapitaal en de samenleving als geheel. Men lijkt meer en meer de keuze te maken voor lichte gemeenschappen, met 'weak ties', meer flexibiliteit, vrijheid en een minimum aantal regels. De vereniging als traditionele zware gemeenschap met 'strong ties', waarbij men opzoek kan zijn naar commitment, sociaal kapitaal en vriendschap, lijkt in de verdrukking te komen. Dekker (1999) nuanceert dit voor de Nederlandse situatie en stelt dat andere organisatievormen lijken te ontstaan *naast* de traditionele vereniging. Is men in deze tijd inderdaad op zoek naar 'ongebondenheid'? Of wijzen hardlopers de informele loopgroep een bredere betekenis toe, dan enkel het hardlopen? Dit wordt onderzocht door middel van de volgende hoofdvraag:

Welke betekenissen geven hardlopers aan sociale binding binnen een loopgroep en in welke zin hangen deze betekenissen samen met de organisatievorm van de loopgroep waarin zij participeren?

Theoretisch kader

Het theoretisch kader is opgebouwd als een omgekeerde trechter. De theoretische trechter begint op microniveau en start vanuit het individu. Er wordt gestart met het concept betekenisgeving, gevolgd door individuele handelingsopties. Daarna komt het theoretisch kader aan op sociaal interpersoonlijk niveau. Hier wordt het concept sociale binding besproken, in combinatie met 'bonding' en 'bridging'. De theoretische trechter wordt breder en vervolgt met het beschrijven van het groepsniveau. Hier komen de termen formele & informele groepen en lichte & zware gemeenschappen naar voren. Uiteindelijk wordt het kader afgesloten met het breedste punt, de 'civil society'. Het analysemodel brengt het geheel samen en neemt de lezer mee in de vergelijking van microniveau tot macroniveau.

Methoden

Vanuit het onderzoeksperspectief is deze scriptie gestoeld op kwalitatief onderzoek. De data is opgebouwd vanuit literatuuronderzoek, participerende observaties en twaalf semi-gestructureerde diepte-interviews.

Uitkomsten

Lopers binnen de informele loopgroep onderschrijven het belang van sociale binding, evenals de lopers binnen een traditionele atletiekvereniging. Binnen beide loopgroepen zijn er tevens individuen welke het sociale aspect minder belangrijk achten. De resultaten en analyse geven weer dat betekenisgeving complex, diffuus en veelzijdig is met betrekking tot sociale relaties rondom het individu. Er kan niet gesproken worden van enkel weak- of strong ties binnen een lichte of zware gemeenschap. Sociale verbanden komen naar voren als een organisch proces, als '*growing ties*'. Lopers binnen een informele loopgroep kennen een bredere betekenis toe aan de loopgroep. De informele loopgroep binnen dit onderzoek is een nieuw ontstane vorm van solidariteit, dat niet direct wijst op een afname van het maatschappelijk engagement.

De vereniging als organisatievorm biedt vanuit haar basis meer mogelijkheden tot sociale binding en sociaal kapitaal, mede via bonding en bridging. Dit zegt echter niets over de kracht van deze verbanden, welke net zo sterk of zelfs sterker kunnen zijn binnen een informele loopgroep. Tot slot schetst dit onderzoek verdere resultaten met betrekking tot bridging en bonding, informaliteit, individuele handelingsopties en aanbevelingen voor het binden en behouden van de hardloper.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3	
Samenvatting	4	
Inhoudsopgave	5	
H1	Inleiding	7
§ 1.1	Leeswijzer.....	9
H2	Onderzoeksvraag	9
H3	Relevantie	10
H4	Begrippenkader	13
H5	Onderzoeksperspectief	13
H6	Theoretisch kader	16
§ 6.1	Betekenisgeving.....	16
§ 6.2	Exit, voice, loyalty & neglect.....	17
§ 6.3	Sociale binding en sociaal kapitaal.....	18
§ 6.3.1	Bonding & bridging.....	19
§ 6.4	Informele & formele groepen.....	19
§ 6.5	Lichte & zware gemeenschappen.....	22
§ 6.6	Civil Society.....	23
§ 6.7	Veranderend continuüm in de loopsport.....	25
§ 6.8	Analysemodel.....	28
H7	Methodologie	30
§ 7.1	Selectie onderzoeksgroep.....	30
§ 7.1.1	De traditionele sportvereniging.....	31
§ 7.1.2	De informele loopgroep.....	32
§ 7.2	Het onderzoekstraject.....	33
H8	Resultaten	36
§ 8.1	Een beeld van de trainingsavonden van AV Startblok.....	36
§ 8.2	Een beeld van de trainingsochtenden van Loopgroep de Bosberen.....	37
§ 8.3	Beweegredenen om aan te sluiten bij de loopgroep.....	37
§ 8.4	Betekenenissen van hardlopers aan sociale binding.....	40
§ 8.5	Bonding & bridging, niet of/of, maar en/en.....	45
§ 8.6	Zware én lichte gemeenschappen.....	47
§ 8.7	Hardlopen, een informele bedoening.....	49
§ 8.8	Invloed organisatievorm op sociale binding.....	50

§ 8.9	Vergelijking tussen een vereniging en een informele loopgroep, door lopers zelf.....	51
§ 8.10	De keuzemogelijkheden van het individu.....	53
§ 8.11	Het binden en behouden van de hardloper.....	54
§ 8.12	Verdere bevindingen.....	56
H9	Analyse	60
§ 9.1.1	Lichte en zware gemeenschappen.....	60
§ 9.1.2	Formele en informele groepen.....	61
§ 9.2.1	Sociale binding.....	61
§ 9.2.2	Bonding en bridging.....	63
§ 9.3.1	Betekenisgeving.....	64
§ 9.3.2	Individuele handelingsopties.....	65
§ 9.4	Het binden en behouden van de hardloper.....	65
§ 9.5	Verdere bevindingen.....	66
H10	Conclusie	68
§ 10.1	Complexiteit van betekenisgeving.....	68
§ 10.2	Invloed organisatievorm.....	69
§ 10.3	Sociale binding als reden tot aansluiting.....	70
§ 10.4	Sociale binding en sociaal kapitaal.....	71
§ 10.5	Individuele handelingsopties.....	71
§ 10.6	Het binden en behouden van de hardloper.....	72
§ 10.7	Beantwoording hoofdvraag.....	73
H11	Suggesties voor vervolgonderzoek	75
H12	Reflectie	76
	Literatuurlijst	77
	Appendix	80
Lijst van figuren		
Fig. 1	Ideaaltypisch onderscheid tussen informele en formele groepen.....	21
Fig. 2	Kenmerken Civil Society.....	24
Fig. 3	Ideaaltypisch beeld, traditionele sportvereniging versus informele loopgroep.....	25
Fig. 4	Overzicht verschillende organisatievormen in een complexe werkelijkheid.....	27
Fig. 5	Schematisch overzicht.....	28
Fig. 6	Verwachte positie onderzoeksgroepen.....	31
Fig. 7	Keuzemogelijkheden individu AV Startblok.....	53
Fig. 8	Keuzemogelijkheden individu Loopgroep de Bosberen.....	54
Fig. 9	Analysemodel.....	86

1. INLEIDING

Het is een bekend fenomeen in het huidige straatbeeld. Zowel mannen als vrouwen trekken in de vroege ochtend of in de late avond voor of na het werk nog even vol goede moed de loopschoenen aan om te gaan hardlopen. In het weekend zijn er in bossen en overige recreatiegebieden veel loopgroepen waar te nemen van allerlei pluimage en niveau. Ook de populariteit van hardloopevenementen blijft stijgen naar ongekennde hoogte. Een voorbeeld hiervan is de Dam tot Damloop. Het feit dat bij dit evenement alle 35.000 startbewijzen in 2010 binnen twee uur waren vergeven spreekt voor zich. Ook de 'Halve van Egmond' en de '4-Mijl van Groningen' zijn met respectievelijk 12.500 en 18.500 deelnemers grote hardloopevenementen te noemen.

Als er wordt gesproken over de toenemende populariteit van hardlopen komt vaak de term 'loopgolf' naar voren. Deze term werd door Van Bottenburg geïntroduceerd in zijn onderzoek naar de groei en omvang van de loopsportmarkt in 2006 voor de Atletiekunie. Van Bottenburg et al. (2009) stellen dat er twee loopgolven geïdentificeerd kunnen worden. De eerste was waar te nemen in de Verenigde Staten, tegen het einde van de jaren '60. Verschillende grote steden begonnen toen met een jaarlijkse marathontaditie. Zo startte de eerste New York Marathon in 1970, gevolgd door Berlijn in Europa in 1974, Amsterdam in 1975, Parijs in 1976 en Madrid in 1977. Pioniers van het lopen waren voornamelijk blanke mannen uit de hogere klassen van de samenleving. Het tonen van een actieve leefstijl en een goed figuur leverde prestige, bewondering en respect op binnen brede sociale verbanden. Dit veranderde hardlopen in een sport met status, welke zich snel verspreidde over het Amerikaanse continent tegen het einde van de jaren '70. Europa nam deze trend gedurende de jaren '80 over (Florida, 2002; Stokvis & Hilvoorde, 2008: 168-169, in: Van Bottenburg et al., 2009: 7). Lopers binnen deze eerste loopgolf waren vaak voormalige baanatleten met een achtergrond in de loopsport. Dit staat in contrast met de tweede loopgolf, waarbij een grotere doelgroep het lopen en het joggen oppakte. Deze lopers hadden zichzelf niet het winnen ten doel gesteld, maar simpelweg het meedoen en finishen. Men liep hard en participeerde in grote loopevenementen om sociale en fysieke redenen (Van Bottenburg et al., 2009: 8). Deze explosieve toename aan hardlopers startte in de late jaren '90, en bracht zowel mannen als vrouwen op de been.

Van Bottenburg (2006: 19) spreekt in zijn onderzoek naar de tweede loopgolf in Nederland over een loopsportmarkt van 3,9 miljoen mensen van zes jaar en ouder die de loopsport minstens één keer hebben beoefend in een jaar. Hieronder bevinden zich 1,6 miljoen mensen die de loopsport meerdere keren per week beoefenden en 1,3 miljoen mensen die de loopsport als hun hoofdsport beschouwen. De totale, potentiële loopsportmarkt wordt geschat op 7 miljoen mensen.

De loopsportmarkt is groot en kan zich niet onttrekken aan de sociale krachten binnen de samenleving. Ook de sport en haar sportverenigingen spelen hierbij een belangrijke rol. Putnam (2000) stelt hierover dat niet-politieke organisaties, zoals sportverenigingen, een belangrijke bijdrage leveren aan de 'civil society'. Het vrijwillige systeem zoals wij dat in Nederland kennen is hierbij essentieel. Sportverenigingen dragen via deze weg bij aan de vorming van *sociaal kapitaal*, wederzijds vertrouwen en gedeelde waarden binnen een samenleving. Diezelfde Putnam (1995; 2000) geeft aan dat in de Verenigde Staten gedurende lange tijd een afname is waar te nemen van verenigingen an sich en ledenaantallen in brede zin. Dit leidt volgens Putnam tot een afbrokkeling van sociaal kapitaal en uiteindelijk van de samenleving als geheel. Dekker (1999: 65) probeert dit te nuanceren voor de Nederlandse situatie. Hij geeft aan dat er voor andere organisaties juist een sterke populariteitsstijging en aanzienlijke ledenaanwas is waar te nemen. Het verenigingsleven

loopt wat hem betreft niet terug, *maar blijft achter*. Waar politiek en de kerkelijkheid in verenigingsvorm lijken af te nemen, blijft het verenigingsleven in de sport relatief stabiel. Andere (organisatie)vormen lijken te ontstaan naast de vereniging en sterk aan terrein te winnen.

Bovenstaande brengt een interessant gegeven met zich mee. Een grote, al maar groeiende loopsportmarkt tegenover een mogelijke afname voor de keuze van verenigingsport en vrijwilligerswerk. Hoe en in welk verband beoefenen deze sporters dan hun loopsport? Van Bottenburg et al. (2009: 1) geven aan dat er veelal sprake is van 'running alone together' en hardlopen in kleine, informele loopgroepen. De reden hiervoor is dat men steeds minder vaak kiest voor het 'zware' verenigingsleven met het bijbehorende vrijwilligerswerk (Van der Poel, 2002). Wuthnow (1998) beweert dat mensen nog steeds wel op zoek zijn naar sociale binding, maar dat deze vaak een voorkeur hebben voor 'weak ties' versus 'strong ties'. Hierbij zijn 'weak ties' losse connecties, met meer flexibiliteit, vrijheid en een minimum aantal regels die je terugvindt in informele loopgroepen, tegenover 'strong ties', waarbij men opzoek kan zijn naar commitment, sociaal kapitaal en vriendschap die terug te vinden zijn binnen de traditionele sportvereniging. Duyvendak en Hurenkamp (2004) geven beide groepen een naam door te spreken van 'communities lite' tegenover de term 'zware gemeenschap'. Van den Berg et al. (2011) spreken van een academische discussie, of de burger nog wel een 'joiner' (aangesloten bij een maatschappelijke organisatie) of een 'loner' (individualist) is, en of de huidige tijd zich kenmerkt door minder gemeenschapszin (Fine en Harrington, 2004: 341-34; Paxton, 1999 in Van den Berg et al., 2011: 11).

Als het beeld van Robert Putnam wordt doorgetrokken kan het beeld ontstaan dat ook Nederland op zijn terugtocht is met betrekking tot het leveren van een bijdrage aan de civil society vanuit de sport. Van de 3,9 miljoen mensen die de loopsport in 2005 hebben beoefend waren er toentertijd 'slechts' 108.000 lid van de Atletiekunie, tegenover dat enorme leger van ongebonden lopers. Van Bottenburg (2009) stelt evenals Dekker (1999) echter vraagtekens bij deze conclusie. Hij stelt dat de verschillen in de (verwachte) sociale binding, betrokkenheid en loyaliteit diffuser, complexer en minder voorspelbaar zijn geworden. Beide typen sociale verbanden (zowel vanuit de traditionele vereniging als vanuit de informele loopgroep) kunnen niet worden getypeerd als 'lichte' of 'zware' gemeenschappen (Van Bottenburg, 2009: 33). Ook Weijers (2010: 96) komt in zijn kwalitatieve onderzoek naar de betekenisgeving van loopsportbeoefenaars aan de sociale binding binnen andersgeorganiseerde loopgroepen tot de conclusie dat de veronderstelde dichotomie tussen 'lichte' of 'zware' gemeenschappen niet bestaat in de praktijk. Zeer recent onderzoek naar *informele groepen* vanuit het Sociaal Cultureel Planbureau versterkt deze redenering. Hierbij wordt aan informele sportgroepen een bredere betekenis toegewezen, waaruit blijkt dat mensen de sportieve waarde van de groep niet los zien van de sociale waarde. De auteurs wijzen echter op de behoefte aan verdiepend kwalitatief onderzoek (Van den Berg et al., 2011: 101).

Dit onderzoek zal een bijdrage leveren aan deze discussie door inzicht te bieden in welke betekenis sociale binding heeft voor hardlopers binnen een loopgroep, en door weer te geven in welke zin deze betekenis samenhangt met de organisatievorm van de loopgroep waarin zij participeren. Ontvluchten hardlopers daadwerkelijk de zwaardere verbanden en verplichtingen binnen de traditionele vereniging? Zoeken ze toevlucht in lichte, minder gebonden organisatievormen zoals een informele loopgroep? Dit inzicht wordt verkregen door een loopgroep vanuit een traditionele vereniging te vergelijken met een informele loopgroep.

§ 1.1 – Leeswijzer

Na de inleiding wordt in hoofdstuk 2 het hoofddoel van het onderzoek uiteengezet. Dit wordt gevolgd door hoofdstuk 3 met een beschrijving van de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie en de bestuurlijke en organisatorische relevantie. Hoofdstuk 4 schetst een overzicht van het begrippenkader, welke weergeeft welke begrippen centraal staan binnen dit onderzoek. Hoofdstuk 5 stelt het onderzoeksperspectief centraal, gevolgd door het theoretisch kader in hoofdstuk 6. De methodologie wordt uiteengezet in hoofdstuk 7. Vervolgens worden de resultaten beschreven in hoofdstuk 8 en wordt de analyse daarop losgelaten in hoofdstuk 9. In hoofdstuk 10 komt dit onderzoek tot een conclusie en de scriptie wordt afgesloten met suggesties voor vervolgonderzoek in hoofdstuk 11 en een reflectie op het onderzoeksproces in hoofdstuk 12.

2. ONDERZOEKSVRAAG

Het hoofddoel van dit onderzoek is inzicht bieden in welke betekenissen hardlopers geven aan sociale binding binnen een loopgroep, en nagegaan in welke zin deze betekenissen samenhangen met de organisatievorm waarin deze lopers participeren. Dit inzicht wordt verkregen door een loopgroep binnen een traditionele vereniging te vergelijken met een informele loopgroep.

Dit leidt concreet tot de volgende hoofdvraag:

Welke betekenissen geven hardlopers aan sociale binding binnen een loopgroep en in welke zin hangen deze betekenissen samen met de organisatievorm van de loopgroep waarin zij participeren?

Deze onderzoeksvraag wordt uiteengezet in een zestal deelvragen.

Deelvragen:

1. Welke betekenissen geven participanten aan de onderlinge sociale binding binnen de onderzochte loopgroepen?
2. In welke zin hangen de betekenissen die hardlopers geven aan sociale binding samen met de organisatievorm waarbinnen zij participeren?
3. In welke zin is sociale binding als factor van betekenis geweest om zich aan te sluiten bij een loopgroep, georganiseerd vanuit een traditionele sportvereniging of vanuit een informele loopgroep?
4. In welke zin leidt sociale binding in de onderzochte loopgroepen tot sociaal kapitaal en vindt dit plaats via bonding en bridging?
5. In welke zin leidt betekenisgeving tot specifieke handelingsopties binnen de onderzochte loopgroepen?

6. Op welke manier kunnen de Atletiekunie, commerciële (sport)organisaties en de sportvereniging beter inspelen op de betekenis van sociale binding voor hardlopers?

Het onderzoek vervolgt zich met een beschrijving van de relevantie. Hierbij komt zowel de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie naar voren, alsmede de bestuurlijke en organisatorische relevantie.

3. RELEVANTIE

Maatschappelijke & Wetenschappelijke Relevantie

Zoals eerder gesteld levert sport een belangrijke bijdrage aan de maatschappij. *“Through sport individuals learn how to become members of their social system – to set goals, maintain discipline, manage aggression and adapt to change”* (Houlihan, 2008: 22). Beleidsmakers zien in (sport)verenigingen een belangrijk sociaal verband – als ontmoetingsplek en sociale leeromgeving voor de leden – dat in potentie bijdraagt aan de sociale infrastructuur en leefbaarheid in de wijken (VWS, 2007 in: Van den Berg et al., 2011: 85). Sport draagt bij aan de vorming van sociaal kapitaal en is een belangrijk onderdeel van de civil society. De sportvereniging is één van de belangrijke pilaren in dit bouwwerk. Putnam (2000) wijst echter op een afbrokkeling van deze trend in Amerika, met een afname van sociaal kapitaal en een achteruitgang van de samenleving in haar geheel als gevolg. Edwards (2009: 110-112) stelt daar tegenover dat de civil society continu in beweging is en probeert hiervoor oplossingen aan te dragen. Hij beweert: *“[A solution] is to support innovations in associational life that encourage citizen action to operate in service to the good society through the public sphere. Instead of returning to the patterns of a bygone era, this requires the reinvention of associational life to suit the radically different circumstances of today.”* Is een informele loopgroep dan zo'n innovatie uit de tegenwoordige tijd die inspeelt op maatschappelijke trends zoals een toenemende individualisering, waarbij de traditionele atletiekvereniging achterblijft? Of is er daadwerkelijk een afname van sociaal kapitaal waar te nemen, omdat hardlopers in een informele loopgroep enkel en alleen op zoek zijn naar weak ties?

Dekker (1999: 21) schetst nog een belangrijke nuancering die waardevol is om in deze discussie te vermelden. Hij benadrukt dat Putnam in sociaal wetenschappelijke kringen ook bekritiseerd kan worden. *“Bekritiseerd worden onduidelijkheden in afgrenzing en causaliteit. Wat zijn componenten van sociaal kapitaal, wat de vormende factoren en wat de effecten? (...) Ook wordt bij Putnam cum suis een te geringe aandacht gesignaleerd voor negatieve effecten van sociaal kapitaal”*. De term sociaal kapitaal draagt een positieve connotatie met zich mee, maar kan ook negatieve effecten teweeg brengen als het stimuleren van conformisme, sociale druk, het remmen van individueel initiatief en de ongelijke verdeling van sociaal kapitaal an sich. Verder stellen Van den Berg et al. (2011: 85) dat het voorbarig is een doemscenario te schetsen op basis van het dalende aandeel verenigingsleden. Ongeveer een derde van de sporters beoefent sport namelijk met vrienden, familie of kennissen in een zelfgeorganiseerd verband (Tiessen-Raaphorst, 2010 in Van den Berg et al., 2011: 85).

Daarnaast rijst de vraag in hoeverre Putnam zijn conclusies over de afbrokkeling van sociaal kapitaal in Amerika en Italië ook van toepassing zijn voor Nederland. Dekker (1999: 65) beweert dat ook in Nederland diverse traditionele organisaties zoals de grote politieke partijen, vrouwenbonden, het kerkelijke ledenbestand en de organisatiegraad van de Nederlandse werknemers te maken hebben met een onmiskenbare terugloop. Dekker geeft echter aan dat er voor andere organisaties juist een

sterke populariteitsstijging en aanzienlijke ledenaanwas is waar te nemen. Voorbeelden die Dekker (1999:65) noemt zijn organisaties die zich richten op natuur en milieu, internationale solidariteit, moral issue groups rond abortus en euthanasie en een aantal sportbonden. Hieruit kan worden gesteld dat de afname van sociaal kapitaal in de sportsector in Amerika niet in zijn geheel te vergelijken is met de situatie in Europa, waar deze afname minder zichtbaar is. Dekker (1999: 65) constateert het volgende: *“Er ontwikkelen zich nieuwe vormen van solidariteit voor de oude, en de afname van traditionele organisaties (...), hoeft niet te duiden op een terugloop van het maatschappelijk engagement. Zij kan ook als indicatief beschouwd worden voor de opkomst van nieuwe thema's waarop het engagement zich richt en een nieuw type organisatie dat is gericht op andere vormen van participatie”*. Dat laatste sluit aan bij de hierboven eerder geciteerde bewering van Edwards (2009: 110-112), die stelde: *“(...) this requires the reinvention of associational life to suit the radically different circumstances of today”*. Wederom rijst hier de vraag of een informele loopgroep zo'n nieuw type organisatie is, die de traditionele atletiekvereniging vervangt in haar traditionele rol. Maken mensen bewust een keuze voor een minder rigide organisatievorm met 'weak ties' als ze kiezen voor hardlopen als sport? Of vice versa, kiezen mensen juist bewust voor een atletiekvereniging met 'strong ties'? Eerder onderzoek geeft weer dat informele verbanden in het hardlopen (Van Bottenburg en Hover, 2009) en in het wielrennen (O'Connor en Brown, 2007 in: Van den Berg et al. 85) van grote sociale betekenis zijn voor de deelnemers. Het valt dus nog maar te bezien of informele groepen in dat opzicht onderdoen voor verenigingen. Dat gegeven brengt mede dit onderzoek op een interessant vraagstuk. Welke betekenis geven hardlopers aan sociale binding binnen een loopgroep en in welke zin hangt deze betekenis samen met de organisatievorm van de loopgroep waarin zij participeren? Dit onderzoek zal proberen op microniveau een bijdrage te leveren aan deze wetenschappelijke en maatschappelijke discussie.

Bestuurlijke & Organisatorische Relevantie

Ook op bestuurlijk en organisatorisch vlak is de ongebonden hardloper een thema. De aanleiding voor het organisatorische vraagstuk is een bestuurlijke. Twee belangrijke partijen in deze discussie zijn de Atletiekunie en het NOC*NSF. Het NOC*NSF is in de beleidsperiode 2009 t/m 2012 gestart met de sterrensystematiek. Hiermee worden bonden die aangesloten zijn gesegmenteerd in drie groepen. Bonden met één ster vormen met elkaar de diversiteit van de sport, maar zijn niet krachtig genoeg om aan de doelstellingen van de sportagenda bij te dragen. Deze bonden richten zich op het versterken van de organisatie. Bonden met twee sterren worden gezien als de motor van de sport. Zij hebben voldoende omvang en ontwikkelingsniveau, waardoor zij substantieel kunnen bijdragen aan de ambities van de sportagenda. Bonden met drie sterren worden weergegeven als de kracht van de sport. Deze hebben een voortrekkersrol binnen het collectief. Deze bonden zijn bestuurlijk en organisatorisch goed op orde. Het onderlinge vertrouwen tussen de bond en het NOC*NSF is zo groot dat er met meerjaren subsidieaanvragen en –verantwoordingen gewerkt kan worden (website NOC*NSF). De Atletiekunie valt zowel op het gebied van breedtesport als op het gebied van topsport in de twee sterren categorie.

Via deze gesegmenteerde systematiek willen het NOC*NSF en de sportbonden de Lottogelden van ongeveer veertig miljoen per jaar gericht inzetten. Dit heeft tot gevolg dat de Atletiekunie moet anticiperen op dit beleid, wil de organisatie toegang krijgen tot deze financiële middelen. Er zijn drie rubrieken waar de sportbond Lottogelden voor kunnen aanvragen. Dit zijn de rubrieken 'leven lang

sporten', 'brancheontwikkeling/versterken bonden' en 'top 10'¹. Voor de belangrijkste regelingen binnen de hoofdrubrieken 'leven lang sporten' en 'brancheontwikkeling/versterken bonden' is de bijdrage gebaseerd op het aantal leden. De bijdrage voor de rubriek 'top10' is gebaseerd op onder andere prestaties, de omvang van programma's en het aantal topsporters (website SportKnowHowXL).

Deze systematiek brengt organisatorische vragen met zich mee. Hoe kan de Atletiekunie bijvoorbeeld meer leden aantrekken, in een veranderende en individualiserende samenleving waarin de keuze voor de traditionele vereniging niet meer zo vanzelfsprekend is als in vroegere tijden? Het verenigingsleven lijkt in Nederland een stabiele koers te varen, maar deze is niet in staat in te springen op de sterke groei van het aantal hardlopers. Hoe kan de Atletiekunie meer profiteren en meegroeien met deze trend? Grotere ledenaantallen betekent een grotere omvang en dit kan zodoende meer invloed en financiële middelen met zich mee brengen. Een belangrijke vraag voor de Atletiekunie is dan ook hoe ze het beste die potentiële loopsportmarkt van zeven miljoen mensen (Van Bottenburg, 2006) kan aanboren. Zo draagt Weijers (2010: 97) in zijn conclusies aan dat de Atletiekunie mogelijk meer anders georganiseerde loopgroepen aan zich kan binden door rekening te houden met wensen van de verschillende organisatievormen.

Naast de Atletiekunie zien ook diverse commerciële (sport)organisaties de mogelijkheden in deze markt. Denk aan de grootschalige 'running' campagnes van Nike, die wereldwijd in reclames waar te nemen zijn. Lokale hardloopwinkels spelen ook een rol, zoals Run2Day en Runnersworld die continu vestigingen blijven openen en zodoende hard groeien in Nederland. Ook een zorgverzekeraar zoals Agis ziet het gat in de markt en koppelen zodoende hun product aan het hardlopen via 'Agis in Beweging'. Verder bieden verschillende lokale fitnesscentra een loopgroep aan naast het reguliere fitnessaanbod. Ook de digitale wereld loopt mee. Van uiteenlopende applicaties voor de nieuwe generatie smartphones tot 'running communities' op sociale netwerksites zoals Facebook, Twitter en Hyves.

En tot slot zijn er de sportverenigingen. Volgens het onderzoek van Van Bottenburg (2006: 19) was in 2006 slechts drie procent van alle hardlopers lid van een atletiekvereniging. Tegenwoordig introduceren steeds meer atletiekverenigingen de mogelijkheid om als 'recreant' lid te worden, waarbij de vereniging de (financiële) drempel vaak lager probeert te leggen dan voor regulier lidmaatschap. De flexibiliteit bij verenigingen neemt toe, maar er blijkt nog steeds een grote markt beschikbaar. Zo wijst het onderzoek 'Evenementenlopers in Beeld' (Van Bottenburg, 2009: 55) uit dat vijfendertig procent van de evenementenlopers is geïnteresseerd in lidmaatschap bij een atletiekvereniging.

Het fenomeen van de ongebonden hardloper brengt op verschillende vlakken interessante vraagstukken naar voren. Naast de eerder benoemde wetenschappelijke en maatschappelijke toevoeging, zal dit onderzoek proberen op bestuurlijk en organisatorisch vlak inzicht te bieden aan sportorganisaties die de markt van ongebonden hardlopers beter willen begrijpen.

¹ Zie appendix I, Lotto Bestedingsplan 2009-2012 – Bron: SportKnowHowXL

4. BEGRIPPENKADER

In de hoofdvraag, de deelvragen en in het onderzoek als geheel komen een aantal terugkerende begrippen naar voren. Hieronder volgt een weergave van deze belangrijke begrippen, welke centraal staan binnen dit onderzoek. Voor de uitgebreide theoretische definities wordt verwezen naar appendix II en het theoretisch kader wat volgt in hoofdstuk zes.

- Betekenisgeving
- Organisatie
- Sociale binding & sociaal kapitaal (inclusief bridging & bonding)
- Civil Society
- Zware & lichte gemeenschappen (inclusief strong & weak ties)
- Formele & informele groepen
- Exit, voice, loyalty & neglect

Het besproken begrippenkader is voortgekomen uit de vraagstelling van dit onderzoek en de literatuurstudie. Deze begrippen zullen in de context van het onderzoek geplaatst worden in het theoretisch kader in hoofdstuk zes. Als onmisbare bouwsteen voor dit theoretische kader komt in hoofdstuk vijf allereerst het onderzoeksperspectief aan de orde.

5. ONDERZOEKSPERSPECTIEF

Het onderzoeksperspectief kan gezien worden als de lens waardoor de onderzoeker naar het fenomeen kijkt. Dit zet de basis voor het theoretische kader van deze scriptie. De manier waarop onderzoek wordt gedaan zegt iets over de wetenschapsfilosofische positie van de onderzoeker. De onderzoeker veronderstelt een bepaalde visie op de werkelijkheid en met zijn of haar keuzes wordt een bijdrage geleverd aan de kennis over de samenleving en de mensen die daar binnen participeren. Vanuit de Utrechtse School voor Bestuur en Organisatie wetenschappen (USBO) is deze zoektocht naar de werkelijkheid en kennis met name gericht op de organisatorische context. Een centrale vraag in dit hoofdstuk is dan ook: met behulp van welke grondpatronen wil ik het menselijk handelen in een bepaalde organisatievorm begrijpen?

Om mijn positie als onderzoeker uiteen te zetten wordt er gebruik gemaakt van de begrippen ontologie en epistemologie. Potter (1996, p. 36 in: Glesne, 2006: 5) beschrijft ontologie als het vraagstuk of de wereld bestaat, en zo ja, in welke vorm. Vragen zoals 'wat is de werkelijkheid', 'hoe zit de wereld in elkaar' en 'hoe komen organisatieprocessen tot stand' staan hierbij centraal. De epistemologie betreft de wijze waarop we de werkelijkheid kunnen kennen. Glesne (2006: 6) stelt dit kort en krachtig met: 'hoe weet je wat je weet?' Als onderzoeker worden hierbij vragen gesteld als: 'hoe onderzoek ik de werkelijkheid?' en 'wat zie ik als werkelijkheidsbronnen?' Inzicht in deze wetenschapsfilosofische vraagstukken bepalen het onderzoeksperspectief van deze scriptie.

Stanley Deetz probeert met zijn artikel over verschillende onderzoeksmethoden houvast te bieden aan onderzoekers door vier oriëntaties te schetsen op welke manier wetenschappelijk onderzoek benaderd kan worden. Deetz (2000: 129) geeft aan dat een duidelijke weergave van het onderzoeksperspectief bijdraagt aan de aandacht voor betekenisvolle verschillen en overeenkomsten

in een onderzoek, anders dan enkel een discussie te starten over classificatie. In het model dat door Deetz (2000: 137) gesteld wordt bevind ik mijzelf als onderzoeker op het interpretatieve vlak. Ontologisch gezien wordt de werkelijkheid hierbij gecreëerd door interactie. Hierbij wordt aangenomen dat wat gezegd wordt 'waar' is voor de desbetreffende persoon, op dat moment. De ondervraagde actoren zijn hierbij, epistemologisch gezien, de werkelijkheidsbronnen. Als onderzoeker kom je zodoende tot het beeld van de werkelijkheid van de participanten door middel van interactie en het weergeven van hun beeldvorming. Rubin en Rubin (2005) stellen hierover dat 'de waarheid' ligt in ervaringen en betekenissen.

Het volgen van het interpretatieve perspectief heeft gevolgen voor de methodiek dat dit onderzoek zal hanteren. Er is hierbij de keuze gemaakt voor kwalitatief onderzoek. Dit is als alternatief van kwantitatief onderzoek, een manier om te begrijpen en te interpreteren hoe de verschillende participanten in een sociale setting de wereld om hen heen construeren (Glesne, 2006: 4). Een veelgebruikte methode binnen kwalitatief onderzoek is het gebruiken van semi-gestructureerde diepte-interviews. Glesne (2006: 79) beschrijft interviewen als het proces van 'getting words to fly'. Via dit proces probeert men de persoonlijke verhouding van de geïnterviewde ten aanzien van het onderwerp weer te geven. Op deze manier komt de onderzoeker door middel van interactie met de participant van het onderzoek tot een bepaalde betekenisgeving en zodoende tot een reactie die de onderzoeker kan zien als 'de waarheid'. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de 'observer as participant' methode (Glesne, 2006: 50). Op deze manier probeert de onderzoeker de onderzoeksetting en de participanten en hun gedrag te begrijpen. De primaire rol van de onderzoeker blijft observant, maar er vindt af en toe ook interactie plaats met de participanten. Door deze methodiek te gebruiken verschaft de onderzoeker zichzelf een beeld van de leefwereld van deze participanten. Je komt zo dicht mogelijk bij het creëren van betekenissen en zodoende bij 'de waarheid'.

Als onderzoeker kun je continu vraagtekens zetten bij deze waarheid. Weick (1995: 43) stelt onder andere dat betekenisgeving een voortdurend proces is zonder begin en einde. Daarnaast reageren mensen continu vanuit hun identiteit, en die identiteit is constant aan verandering onderhevig. Doordat die identiteit blijvend verandert, zal de betekenis die een persoon geeft aan een situatie continu kunnen veranderen. Wat is dan *de waarheid* en de rol van wetenschap? Vanuit mijn oogpunt als onderzoeker kan ik mijzelf vinden in de stelling van Weijers (2010: 21) dat de sociale wetenschap geen onpersoonlijk, mechanisch proces is, dat volledig objectief en waarde vrij beoefend kan worden. Maar ieder onderzoek draagt bij aan onze interpretatie van de werkelijkheid.

Met bovenstaande heb ik geprobeerd uit te leggen met behulp van welke grondpatronen ik het menselijk handelen wil begrijpen. Zoals gesteld in het inleidende deel van dit hoofdstuk is de USBO gericht op de wetenschappelijke, organisatorische context. Deze is van invloed op mijn onderzoek. In de vraagstelling is dan ook een organisatorisch aspect toegevoegd, namelijk in welke zin de betekenissen die hardlopers geven aan sociale binding samenhangen met de organisatievorm waarbinnen zij participeren. Hierbij wordt een loopgroep binnen een traditionele vereniging vergeleken met een informele loopgroep. Aangezien hiermee het belang van een organisatorische structuur wordt geïmpliceerd, wil ik een keuze maken als onderzoeker waar ik sta in het agency/structure dilemma. Reed (2003: 290) gaat hierbij uit van vier ontologische principes, achtereenvolgens voluntarisme, conflationisme, relationisme en determinisme. Deze vier benaderingen hebben een verschil van inzicht hoe om te gaan met de discussie tussen actor en structuur. Dit onderzoek komt het dichtst in de buurt bij het relationisme en het conflationisme.

Deze benaderingen impliceren dat er sprake is van een dialectiek. Actoren en structuur zijn met elkaar in interactie. Het dualisme wat er zou bestaan tussen de concepten actor en structuur vanuit het voluntarisme en het determinisme wordt hiermee afgewezen. Beide concepten zijn niet tot elkaar te reduceren en zijn wel degelijk van invloed op elkaar. Het conflationisme, wat voort komt uit de structuratietheorie van Giddens, gaat evenals het relationisme uit van een dialectiek tussen actor en structuur. Dit ontologische principe stelt echter dat structuur niet op zichzelf staat, maar continu opnieuw wordt gecreëerd door actoren. Het relationisme stelt deze tijdelijkheid en veranderlijkheid van structuur ter discussie. Structuur heeft hierin wel degelijk de autonome kracht om causaal van invloed te zijn (Reed, 2003; Archer, 1995 in: Westenholz, 2006: 1016).

Dit onderzoek gaat na welke betekenis individuele actoren geven aan structuur. Vanuit het relationisme gezien betekent dit concreet dat de structuur (de organisatievorm vereniging of informele loopgroep) invloed kan hebben op de actoren (de betekenis die de hardlopers geven aan sociale binding binnen een loopgroep). Vanuit het conflationisme zal dit betekenen dat de actoren (de lopers van de loopgroepen) continu invloed hebben op de structuur an sich.

Al met al staan betekenissen die gevormd worden door middel van interactie centraal in deze scriptie. De keuze hierbij voor het relationisme en het conflationisme geeft aan dat er rekening mee wordt gehouden dat er zowel vanuit de lopers zelf als vanuit de organisatievorm, invloed kan voortkomen op de betekenissen die de participanten van de loopgroepen gedurende de tijd vormen. Dit wordt onderzocht via kwalitatief onderzoek, waarbij de 'observer as participant' methode en diepte-interviews worden gebruikt als methodiek. Via deze weg wordt getracht de hoofdvraag en bijbehorende deelvragen te beantwoorden.

Tot slot een opmerking vanuit de onderzoeker zelf, welke ook als betekenisgevend individu in de wereld staat. Ik bevind mijzelf binnen dit onderzoek in een unieke positie, namelijk in het midden van het kruispunt tussen de twee onderzochte organisatievormen. Enerzijds ben ik een geëngageerd verenigingsmens, verknocht en vervlochten binnen de traditionele atletiekvereniging. Anderzijds ben ik trainer van een informele loopgroep en sta ik zodoende met de 'voeten in de klei'. Men kent mij als trainer binnen de atletiekvereniging en men kent mij van gezicht bij de informele loopgroep. Dit feit brengt voor het onderzoek een aantal keuzes met zich mee. Zo moet er voorkomen worden dat ik mijzelf laat leiden door ervaringen en betekenissen die ikzelf in het verleden en het heden heb gegeven aan dit onderwerp. Ik ben er van bewust dat mijn eigen objectiviteit gekleurd kan zijn. Om een zo objectief en waardevol mogelijk onderzoek te creëren zijn er in de methodiek en het vervolg van het onderzoek keuzes gemaakt om het ontstaan van een subjectief beeld te voorkomen. Dit alles om helder, objectief en wetenschappelijk inzicht te verschaffen in het onderzoeksonderwerp.

6. THEORETISCH KADER

Na het onderzoeksperspectief wordt de stap gemaakt naar het theoretische kader. In dit hoofdstuk wordt geprobeerd de lezer inzicht te verschaffen in de bredere theoretische context van het onderzoek. Het onderzoeksperspectief acht het individu als betekenisgever als een centraal figuur binnen deze scriptie. De theoretische trechter zal dan ook van hieruit beginnen, op het smalste punt van een trechter. Langzamerhand zal deze trechter verder uitdijen en komt ook het aspect structuur naar voren in de vorm van de twee onderzochte entiteiten. Deze worden beschreven vanuit ideaaltypisch oogpunt en gekarakteriseerd vanuit informele, lichte gemeenschappen en formele, zware gemeenschappen. De trechter komt op zijn meest brede punt bij de beschrijving van het begrip civil society en het veranderende continuüm in de loopsport.

De theoretische trechter begint op microniveau en start met het concept betekenisgeving (§ 6.1), gevolgd door een paragraaf over individuele handelingsopties (§ 6.2). Vervolgens worden de begrippen sociale binding en sociaal kapitaal besproken (§ 6.3). Hier komen tevens de termen bonding en bridging naar voren (§ 6.3.1). Langzaam wordt de trechter breder en zal het onderzoek uitkomen op groepsniveau. Hier zullen in de paragrafen § 6.4 en § 6.5 beide onderzochte entiteiten naar voren komen. Dit begint met een beschrijving van informele en formele groepen (§ 6.4). Vervolgens worden de termen lichte en zware gemeenschappen besproken (§ 6.5). Uiteindelijk zal de theoretische trechter zich verplaatsen naar het breedste punt, de 'civil society' (§ 6.6) en wordt er vervolgd met een uiteenzetting over het veranderende continuüm in de loopsport (§ 6.7), waarbij het theoretisch kader is aangekomen op macroniveau. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een beschrijving van het analysemodel (§ 6.8).

§ 6.1 – Betekenisgeving

In deze paragraaf staat het concept 'sensemaking' vanuit Weick (1995) centraal. In de vraagstelling wordt gekeken naar welke betekenis sociale binding heeft voor participanten binnen de onderzochte loopgroepen. Dit wordt onderzocht door te kijken naar de betekenisgeving van de desbetreffende sporters. Weick (1995: 61-62) beschrijft 'sensemaking' als *"how can I know what I think until I see what I say"*?

Om betekenisgeving binnen een traditionele sportvereniging of informele loopgroep te begrijpen moet eerst de betekenisgeving van het individu begrepen worden, want *"sensemaking begins with a sensemaker"* (Weick, 1995: 18). Weick onderscheidt twee aanleidingen voor betekenisgeving, namelijk ambiguïteit en onzekerheid. Met ambiguïteit wordt een teveel aan informatie bedoeld, er zijn veel interpretaties van een situatie mogelijk maar er is sprake van een gebrek aan betekenissen. Bij onzekerheid is er een tekort aan informatie, hier is sprake van onwetendheid (Weick, 1995: 91). De betekenis die een individu vervolgens gaat construeren komt voort uit sociale interactie. Deze betekenis komt voort zowel uit het individu zelf, als uit de interactie met zijn of haar omgeving. Weick (1995: 7) beschrijft dit als: *"sensemaking is about authoring as well as reading"*. Weick (1995: 62) onderscheidt daarbij zeven eigenschappen van betekenisgeving: *"identity, retrospect, enactment, social, ongoing, extracted cues and plausibility"*.

Om de transitie te maken van betekenisgeving van het individu naar betekenisgeving binnen een organisatie geeft Weick een voorbeeld in navolging van Wiley (1988). Hierbij wordt gesproken van *"intersubjective meaning"*, wanneer gedachten, gevoel en acties transformeren van 'ik' naar 'wij'

(Weick, 1995: 71). Dit is geen statisch proces. De acties van individuen binnen organisaties zijn ingebed, enacted, binnen de organisatie en worden beïnvloed door 'frames' en 'cues'. Bestaande betekenissen worden continu gebruikt om nieuwe ervaringen te kunnen plaatsen en weer nieuwe betekenissen te construeren. De visie van Weick dat individuen zowel betekenissen creëren als deze overnemen vanuit hun omgeving staat niet op zich. Berger, Luckmann en Giddens (1967; 1979 in: Tennekes, 1995: 23) hebben aan het fundament van deze discussie gestaan en ieder heeft op eigen wijze laten zien dat het structuur- en het actorperspectief elkaar niet uitsluiten, maar integendeel elkaar veronderstellen. Tennekes (1995: 25) gaat hier op verder en geeft de dialectiek tussen handelen en structuren weer in drievoud: *"(1) de mens brengt in zijn handelen standen van zaken voort, die (2) een eigen leven gaan leiden, los van de intenties die aan dat handelen ten grondslag lagen en die (3) zowel de hulpbronnen als de beperkende condities zijn voor het handelen"*. Concluderend zijn het individu en structuren rondom het individu dus onlosmakelijk met elkaar verbonden.

§ 6.2 – Exit, voice, loyalty & neglect

Het onderzoek bevindt zich nog steeds in het smalste punt van de theoretische trechter als deze vervolgt met het beschrijven van een aantal handelingsopties die een individu kan maken binnen een groep. Kan er gesteld worden dat er binnen een traditionele atletiekvereniging en binnen een informele loopgroep hetzelfde wordt gereageerd op specifieke situaties? Of is het individu en zijn of haar betekenisgeving te complex en onderling te verschillend om hier een eenduidig antwoord op te geven?

De theorie van Hirschman (1970) beschrijft een aantal reactiemogelijkheden vanuit het zogenoemde EVLN model. Allereerst 'exit', deze vorm is kort en krachtig te beschrijven als het verlaten van de vereniging of de loopgroep. De vaak pijnlijke keuze om de groep te verlaten of op zoek te gaan naar een andere groep vereist een aanzienlijke inspanning voor het lid, waarbij hij of zij gelooft dat de (ongewenste) situatie niet zal veranderen (Hirschman, 1970: 81). De tweede reactiemogelijkheid is 'voice'. Deze wordt gedefinieerd als *"any attempt at all to change rather than to escape from an objectionable state of affairs"* (Hirschman, 1970: 30). Ben je het niet eens met de trainer of met de training? Dan start je een discussie binnen de vereniging of loopgroep. De derde reactievorm is 'loyalty'. Er wordt niet gekozen door het individu om weg te gaan bij de groep of om zijn of haar stem te laten horen. Het lid kiest voor *"suffering in silence, confident that things soon get better"* (Hirschman, 1970: 38). Gaat de contributie omhoog? Ach, ik betaal gewoon. De loopgroep wordt verplicht tot vrijwilligerswerk? Ach, dan doe ik gewoon gezellig mee. De laatste handelingsoptie is 'neglect'. Dit kan worden beschreven als laks en onverschillig gedrag (Rusbult et al., 1982 in: Farrell, 1983: 4). Het discussiepunt 'rekken en strekken' binnen de loopsport kan hier als voorbeeld dienen. Stel je bent als loper het er niet mee eens dat rekken goed voor je is, maar de trainer is er heilig van overtuigd. Als het individu voor neglect kiest doet hij of zij halfbakken mee met de oefeningen, of komt te laat om precies dit gedeelte van de training te missen. Op basis van deze theorie rijst de vraag of er verschillen waar te nemen zijn tussen de handelingsopties van beide loopgroepen binnen dit onderzoek.

De theoretische trechter verbreedt zichzelf en kijkt vervolgens naar onderlinge verbanden tussen individuen. Dit wordt onderbouwd met de begrippen sociale binding en sociaal kapitaal en in het

vervolg daarop bonding en bridging. Het begrip sociaal kapitaal is al een aantal maal gevallen. Maar wat *is* sociaal kapitaal, en in het vervolg daarop sociale binding?

§ 6.3 – Sociale binding & sociaal kapitaal

Putnam (2000: 19) stelt kort en krachtig dat sociaal kapitaal wijst naar connecties tussen individuen (sociale netwerken) en de normen van wederkerigheid en het onderling vertrouwen dat hieruit voortkomt. Met het volgende praktijkvoorbeeld probeert Putnam sociaal kapitaal levendig en tastbaar te maken: *“Some forms of social capital are densely interlaced, like a group of steelworkers who work together every day at the factory, go to Catholic Church every Sunday, and go out bowling on Saturday. That is a very dense, interconnected, multiplex form of social capital. There are also very thin, almost invisible forms of social capital, meaning networks and the associated norms of reciprocity, like the nodding acquaintance you have with the person you occasionally see at the supermarket, while waiting in line”* (Putnam, 2001: 2). De staalarbeiders in dit voorbeeld hebben onderling een zeer hechte band, met door elkaar heen lopende, complexe onderlinge verbanden. De persoon waar je naar knikt in de supermarkt daarentegen ken je wellicht enkel van gezicht en kun je zodoende typeren als een zeer zwak verband. Vanuit het sterke verband komen meer netwerken voort, meer wederkerigheid, meer vertrouwen en zodoende een groter sociaal kapitaal en sociale binding. Deze onderlinge verbanden hebben een bepaalde ‘kracht’. Granovetter (1973: 1361, in: Kilduff & Tsai, 2003: 32-33) definieert de *kracht* van een verband tussen twee mensen *“as a ‘combination of the amount of time, the emotional intensity, the intimacy (mutual confiding), and the reciprocal services which characterize the tie’. Tie strength ranges from weak to strong”*. Hierbij wordt gekeken naar ‘weak ties’ als losse connecties, met meer flexibiliteit, vrijheid en een minimum aantal regels, tegenover ‘strong ties’, waarbij men opzoek kan zijn naar sociale netwerken, vriendschap en vertrouwen. Putnam gaat verder met zijn voorbeeld, waarbij hij stelt dat je de voordelen van informele, weak ties niet moet onderschatten: *“Don’t be too dismissive of very casual forms of social connection, because there has been good experimental evidence that if you nod to people in the hall, they are more likely to come to your aid if you should have a fit or have a heart attack, than if you don’t nod to them, even if you don’t otherwise know them”*. Denk daar nog maar eens over na als je in de supermarkt staat, of als je tijdens het hardlopen simpelweg andere hardlopers begroet. Granovetter (1973: 1361, in: Kilduff & Tsai, 2003: 32-33) schetst als grondlegger van het concept van weak ties verdere voordelen, zoals het gebruik maken van deze zwakke verbanden voor het vinden van een baan. Van Bottenburg en Hover (2009) en O’Connor en Brown (2007, in: Van den Berg et al., 2011: 85) geven tot slot aan dat deze informele banden vaak van grote betekenis zijn voor de deelnemers van informele loop- of fietsgroepen.

Sociale binding speelt een belangrijke rol bij het vormen van sociaal kapitaal. Sociale binding is de mate van verbondenheid dat men binnen een groep, vereniging of gemeenschap ervaart. Naast hoe sociaal kapitaal exact gedefinieerd moet worden is ook de meetbaarheid van sociaal kapitaal en sociale verbanden een discussie in de sociale wetenschap (Putnam, 2001: 1). Dit onderzoek maakt hierbij de keuze voor een aantal facetten welke verder worden verduidelijkt in het analysemodel. Putnam (2001), Seippel (2006) en Coleman (1988) schetsen voorbeelden waaruit sociaal kapitaal en zodoende sociale bindingen zichtbaar en tastbaar kunnen worden. Zij benoemen hierbij onder andere sociale netwerken, onderling vertrouwen en wederkerigheid. Bekende theorieën die verder in het kader van sociaal kapitaal vaak worden gebruikt zijn ‘bonding’ en ‘bridging’.

§ 6.3.1 – Bonding & bridging

Bonding social capital wordt door Putnam gedefinieerd als netwerken welke binnen eigen kring dezelfde soort mensen bij elkaar brengen. *“Bonding social capital reinforces exclusive identities and homogeneous groups”*, aldus Knudsen et al. (2008: 7). Bij bonding social capital gaat het specifiek om de versterking van de eigen en groepsidentiteit, het biedt individuen het gevoel en de mogelijkheid mee te doen in de samenleving (Verweel et al., 2005: 8).

Putnam definieert bridging social capital als externe netwerken en connecties onder verschillende soorten mensen. Hij stelt dat via bridging social capital diverse sociale lagen van de samenleving worden doorkruist. Xavier de Souza Briggs (2003: 2, in: Knudsen et al., 2008: 7) voegt daar aan toe dat *“bridging ties often constitute bridges across roles, status difference, material and symbolic interests, space, norms and even worldviews”*. Bij bridging social capital gaat het om het vermogen te leren omgaan met anderen en andersdenkenden, het helpt individuen om vooruit te komen in de samenleving (Verweel et al., 2005: 8).

Putnam (2000: 22-24) beschrijft bridging en bonding als twee belangrijke dimensies van waaruit sociaal kapitaal kan ontstaan. Knudsen et al. (2008: 7) voegen daar een verfijning aan toe: *“bridging and bonding are not ‘either-or’ categories in which social networks can be neatly divided, but ‘more-or-less’ dimensions along which we can compare different forms of social capital”*. Verweel et al. (2005: 20) concluderen in hun onderzoek naar sport en integratie dat zowel bonding als bridging tegelijkertijd plaats kunnen vinden binnen een traditionele sportvereniging, anders dan dat er sprake is van of/of. Dit scheidt de vraag of dit tevens zal gelden voor beide onderzochte loopgroepen. Zal er sprake zijn van de vorming van sociaal kapitaal via bonding en bridging en kunnen beide vormen binnen de loopgroepen tegelijkertijd zichtbaar zijn?

§ 6.4 – Informele & formele groepen

Langzamerhand ontstijgt de theoretische trechter het niveau van het individu en de interpersoonlijke relaties. Het onderzoek komt toe aan de eerste vormen op groepsniveau, waarbij er wordt gestart met het beschrijven van de informele en de formele groep.

Informele groep

De eerste entiteit die wordt beschreven in de vergelijking binnen de hoofd- en deelvragen is de informele loopgroep. Er is op wetenschappelijk gebied nog relatief weinig onderzoek gedaan naar informele (loop)groepen. Om deze definitie helder uiteen te zetten wordt deze term gesplitst. Allereerst *(loop)groep*. In de wetenschappelijke literatuur werden groepen in het verleden gezien als simpele, statische, geïsoleerde en meetbare entiteiten. In de moderne literatuur is een omslag te zien. Zo typeren McGrath et al. (2000: 95) een groep als complex, adaptief en dynamisch. Zij doen met hun definitie tevens eer aan de invloed van onderlinge interactie van participanten binnen een groep. Ze zien *“groups as open and complex systems that interact with the smaller systems (i.e., the members) embedded within them and the larger systems (e.g., organizations, communities) within which they are embedded. Groups have fuzzy boundaries that both distinguish them from and connect them to their members and their embedding context”* (McGrath et al., 2000: 98). Buchanan en Huczynski benadrukken met de term *“psychological group”* evenals McGrath et al. (2000) de verbanden binnen een groep. Het zijn *“people who consider themselves to be part of an identifiable unit, who relate to each other in a meaningful fashion and who share dispositions through their*

shared sense of collective identity" (Buchanan & Huczynski, 2004: 285). Hierbij is de loopgroep de 'unit' en zijn de hardlopers de onderlinge verbanden die gezamenlijk een collectieve identiteit vormen.

Recent onderzoek van Van den Berg et al. (2011: 11) naar informele groepen schetst de volgende treffende typering: *"Met informele groepen doelen we op kleine groepen mensen die regelmatig samenkomen om een bepaald doel te bejiveren of een liefhebberij uit te oefenen. Ze hebben vaak geen institutioneel kader en onderscheiden zich van verenigingen, stichtingen en instellingen door hun kleinschaligheid, persoonlijke contacten en het ontbreken van een formele organisatiestructuur (statuten, officieel adres, functionarissen, inschrijving bij de Kamer van Koophandel en dergelijke). Voorbeelden zijn gespreks-, bijbel- en leesclubjes, hardloop- en kookgroepjes, maar ook zelfhulpgroepen en internetgroepen"*. De onderlinge verbanden binnen deze collectieve identiteit worden *informeel* aan elkaar gekoppeld. De formele setting die een traditionele sportvereniging wel zou kunnen hebben is niet aanwezig. Er zijn geen statuten of een huishoudelijk reglement, de groep is geen rechtspersoon en er is praktisch geen regeldruk van buitenaf.

De context van een informele loopgroep is niet eenduidig. Vaak staat enkel de trainingstijd vast, maar soms laat men zich leiden door de waan van de dag. De ene informele loopgroep heeft een trainer, de andere loopt simpelweg voor zichzelf. Soms ontvangt de trainer als tegenprestatie een kleine financiële vergoeding, sommige trainers doen het pro deo voor eigen plezier. Aanwezigheid is voor de lopers niet verplicht en zodoende een eigen keuze. Er is sprake van flexibiliteit, vrijheid en een minimum aantal regels om in deze gemeenschap te kunnen participeren. Er is een lage toetredingsdrempel. Formele documenten, reglementen en statuten zijn afwezig. Kortom, de ene informele loopgroep is de andere niet.

Formele groep

Buchanan & Huczynski (2004: 297) maken een scheiding tussen formele en informele groepen. Een formele groep wordt aangeduid als een groep *"which has been consciously created to accomplish a defined part of an organization's collective purpose"*. Een traditionele sportvereniging is de tweede onderzochte entiteit binnen dit onderzoek en kan gezien worden als een formele groep. Een vereniging is namelijk formeel opgezet. In het Nederlandse recht is de vereniging een rechtspersoon, waarbij de vereniging op kan treden als een volwaardig en handelsbekwaam 'persoon' met rechten en plichten. Het collectieve doel van een sportvereniging is hierbij bijvoorbeeld het organiseren en faciliteren van een desbetreffende sport. Daarnaast brengt deze formele setting een aantal verplichtingen met zich mee zoals regels, verboden en geboden (Duyvendak & Hurenkamp, 2004: 220). Delnoij (2004: 20) stelt als voorbeeld, als er specifiek gekeken wordt naar de atletiekvereniging, dat het wedstrijdreglement van de Atletiekunie in 2004 bestond uit 166 pagina's. Het reglement van de periode 2010 – 2011 beslaat al uit 320 pagina's (website Atletiekunie). Verder is de vereniging vaak in bezit van formele schriftelijke documenten zoals de statuten, een huishoudelijk reglement en een beleidsplan. Daarnaast kan ieder lid van de vereniging zijn mening kwijt op de Algemene Ledenvergadering, waarbij alle leden democratisch stemrecht hebben. Boessenkool en Verweel (2004: 30) attenderen op het feit dat de traditionele sportvereniging steeds meer wordt geconfronteerd met regeldruk van buitenaf. Het formeel 'zijn' van een vereniging brengt dus gevolgen met zich mee. Dit geldt niet alleen voor de relatie tussen de vereniging en de overheid, maar het heeft wellicht ook gevolgen voor de relatie van de vereniging tot haar leden. Zal een traditionele vereniging mede op basis van haar structuur gevormd door de tijd, invloed hebben op de

actoren binnen deze context? Heeft een vereniging gebonden en formele eigenschappen die van invloed kunnen zijn op de betekenisgeving van het individu?

Van den Berg et al. (2011: 28) schetsen tot slot een overzichtelijk, ideaaltypisch onderscheid tussen informele en formele groepen in figuur 1:

Ideaaltypisch onderscheid tussen informele en formele groepen

	informele groep kleine omvang	formele groep grote omvang
organisatiestructuur:		
lid worden	langs informele wegen, vaak een vorm van ballotage	leden/donateurswerving, externe promotie
doelen	vaak niet uitgewerkt of impliciet	expliciete doelstellingen (statuten, jaarboeken e.d.)
focus	primair gericht op interesses deelnemers	gericht op breed publiek, samenwerking, politiek, publiciteit
gezag	egalitair, democratisch, persoonlijk, interne autonomie	hiërarchisch, afdelingsstructuur
rollen	informele taakverdeling, afspraken, korte lijnen	formele rollendifferentiatie (directie/bestuurlid, vrijwilliger, ingeschrevene, donateur, abonnee enz.)
contacten buitenwereld	incidenteel, autonoom	regelmatige contacten met overheden, subsidiërende/faciliterende instanties
financieel	ad hoc, informeel en incidenteel	financiële verantwoording (begroting, contributies, donaties, penningmeester)
handelen/deelnemen:		
organisatie van activiteiten	'amateuristisch', zelforganiserend	geprofessionaliseerd, gediplomeerden, betaalde krachten
initiatieven	vanuit de groep zelf	bestuurlijk geïnitieerd/gefiatiseerd
intensiteit	alle deelnemers in principe actief	overwegend passieve deelnemers
individueel handelen	autonoom en vrijwillig	genormeerd en verplicht
samen handelen	informele afspraken, omgangsvormen, sociale druk, gewoontes, individualiteit	regels, voorschriften, uniformiteit
sociale relaties/banden	persoonlijke verbondenheid, gedeelde belangstelling, face-to-facecontacten van alle deelnemers	ideologie, geformaliseerd, gedeelde belangen, clubgevoel

Figuur 1 – Ideaaltypisch onderscheid tussen informele en formele groepen.

Bron: Van den Berg et al. (2011: 28) – Informele Groepen.

Het onderzoek blijft na het beschrijven van de begrippen van informele en formele groepen hangen op groepsniveau en gaat verder met de termen lichte en zware gemeenschap. Deze worden in de volgende paragraaf uiteengezet.

§ 6.5 – Lichte & zware gemeenschappen

Lichte gemeenschap

Duyvendak en Hurenkamp (2004: 219) beschrijven in het boek 'Kiezen voor de Kudde' de opkomst van lichte gemeenschappen, ofwel '*communities lite*'. Ze stellen dat banden die mensen aangaan veelal losser worden. Deze onderlinge, losse connecties worden veelal getypeerd als *weak ties*. Deze worden teruggevonden in lichte gemeenschappen, en nemen de plaats in van *strong ties* die mensen verbonden in verzuilde tijden.

Deze lichte gemeenschappen hebben een belangrijke functie. De oude, traditionele verbanden die vaak als 'sterk', zo niet als zwaar en belastend gezien worden (het hechte gezin, de gesloten geloofsgemeenschap) verdwijnen voor velen uit beeld. Moderne individuen binden zich niet meer op dezelfde wijze noch met dezelfde intensiteit als voorheen. Lichte gemeenschappen kenmerken zich door dynamiek en flexibiliteit, door vrijwillige verbintenis met op ieder moment de mogelijkheid om de groep te verlaten, door openheid en nieuwsgierigheid naar de buitenwereld en een minimum aan gedragsregels (Duyvendak en Hurenkamp, 2004: 220).

Interessant is het feit hoe deze lichte gemeenschappen tot stand komen. Van den Boomen (2000: 150, in Duyvendak en Hurenkamp, 2004: 221) stelt dat er een paradoxale mix ontstaat van individualisering en collectiviteit, waarbij zwakke banden tussen individuen nieuwe collectiviteiten creëren. Ze betoogt verder dat collectiviteit heeft plaatsgemaakt voor connectiviteit en het vroegere ondeelbare, soevereine individu heeft plaatsgemaakt voor een over veel netwerken gedistribueerde subjectiviteit. Dekker en De Hart (2000: 183, in: Duyvendak en Hurenkamp, 2004: 221) maken tot slot nog een interessante signalering. Ze geven aan dat de manier waarop de Nederlander zijn vrije tijd invult met (on)georganiseerd vrijwilligerswerk, met het opzoeken van vrienden en het lidmaatschap van verenigingen, op het oog nog altijd onveranderlijk is. Wel zien ze bij jongere generaties een sluimerende neiging om wél sociaal gedrag te willen vertonen, maar liever zonder het verband van een vereniging. Ze benoemen dit als 'informalisering van de vrijwilligersverbanden'.

Deze theorie geeft het belang van onderzoek aan naar sociale binding binnen dit krachtenveld. Kan aangegeven worden dat verenigingsmensen meer op zoek zijn naar sociale binding dan leden van een informele loopgroep? In hoeverre is sociale binding überhaupt een belangrijke factor? Van den Berg et al. (2011: 14) beargumenteren dat informele groepen een bredere betekenis hebben voor de deelnemers dan de activiteit waarvoor ze zijn opgericht. Betekent dit dat binnen een informele loopgroep, naast het hardlopen ook de onderlinge sociale binding van belang is?

Zware gemeenschap

De tweede entiteit die wordt vergeleken in de hoofd- en deelvragen is de traditionele sportvereniging. De traditionele sportvereniging biedt de volgende diensten aan haar sporters: accommodatie en faciliteiten, training en instructie, wedstrijdorganisatie en wedstrijddeelname en tot slot team- en groepsvorming (Stokvis, 1989; 2004b in: Delnoij, 2004: 16). Mensen kunnen lid worden van de sportvereniging door lidmaatschap aan te vragen en contributie te betalen.

In de literatuur wordt gesteld dat traditionele sportorganisaties kenmerken vertonen van een zware gemeenschap (Van der Poel, 2002). Ook Delnoij (2004: 75) beargumenteert, in navolging van Coser (1974) zijn theorie over 'gulzige' gemeenschappen, dat verenigingen kenmerken vertonen van een zware gemeenschap. Verenigingen gaan 'gulzig' gedrag vertonen ten overstaan van de leden, mede omdat deze sterk afhankelijk zijn van de loyaliteit van de leden van de vereniging. Naast het maximaliseren van de loyaliteit zijn het veelvuldig gebruik van regels, geboden en verboden, de inzet

van leden voor collectieve taken, interne gerichtheid en controle op financiële verplichtingen kenmerken van deze zware gemeenschappen (Delnoij, 2004: 21). Daarnaast wordt er geopperd dat bij een zware gemeenschap vaak sterkere, zwaardere onderlinge verbanden (strong ties) terug te vinden zijn. Duyvendak en Hurenkamp (2004: 220) beargumenteren verder dat zware, gulzige gemeenschappen – mede vanwege de interne gerichtheid – zichzelf niet makkelijk kunnen vernieuwen. Dit impliceert dat traditionele sportverenigingen moeite hebben in te springen op nieuwe maatschappelijke fenomenen, zoals wellicht de enorme opkomst van joggers, trimmers en recreatielopers.

De theoretische trechter wordt breder en belandt op haar meest brede punt, bij het beschrijven van de 'civil society'.

§ 6.6 – Civil society

Robert Putnam beschrijft dat niet-politieke organisaties, zoals sportverenigingen, een belangrijke bijdrage leveren aan de 'civil society'. Via onderzoek geeft Putnam (1995; 2000; 2001) aan dat er een afbrokkeling van deze trend is waar te nemen in Amerika, met een afname van sociaal kapitaal en de samenleving in zijn geheel als gevolg. Het aantal verenigingen neemt af en daarmee ook de ledenaantallen. Zodoende geeft hij met zijn werk een waarschuwing voor de afname van sociaal kapitaal en daarmee de teloorgang van de samenleving als geheel. Dekker (1999: 65) geeft in zijn werk ook argumenten over bovenstaande problematiek in het kader van de Nederlandse situatie. Deze zijn reeds beschreven op pagina 7 van deze scriptie. Diverse auteurs zoals Dekker (1999) en Edwards (2009) ontkennen deze afbrokkeling niet, maar geven aan dat er andere vormen en instituties ontstaan die de traditionele organisaties kunnen vervangen. In het kader van dit onderzoek rijst dan direct de vraag of een informele loopgroep zo een alternatieve vorm is die ontstaat, naast de traditionele vereniging die 'the good old fashioned way' blijft bestaan.

Wat is nou precies de positie van deze traditionele vereniging binnen de samenleving en wat is deze civil society? De civil society wordt gezien als een deel van de samenleving dat zich onderscheidt van de staat en de markt. Deze sector wordt vaak aangeduid met verschillende termen. Denk daarbij aan 'non-profit sector', 'maatschappelijk middenveld' of simpelweg 'derde sector', naast de staat en de markt. Edwards (2009: 20) probeert in zijn werk de partijen binnen de civil society verder uiteen te zetten. "*Civil Society (...) contains all associations and networks between the family and the state in which membership and activities are 'voluntary'*". Hij geeft daarbij de volgende voorbeelden: "*NGO's of many different kinds, labor unions, political parties, churches and other religious groups, professional and business associations, community and self-help groups, social movements and the independent media*". Dekker (1999: 15) verduidelijkt daarbij nog de positie van (sport)verenigingen door te stellen dat verenigingen als "*voluntary associations*" worden geacht de dominante actoren van de civil society te zijn. In figuur 2 wordt een overzicht geschetst, waarbij de kenmerken van civil society worden weergegeven. Opvallende afwezige in figuur 2 is het fenomeen van de informele groep, welke volgens Duyvendak en Hurenkamp (2004: 219) een steeds grotere rol in de samenleving lijkt te gaan spelen. Van den Berg et al. (2011: 11) positioneren informele groepen als kleine eenheden tussen privésfeer en verenigingen en stichtingen, dus tevens aan de basis van de civil society.

Tabel 1.1 Kenmerken van gemeenschap, markt, staat en civil society als ideaaltypen van de maatschappelijke ordening^a

	gemeenschap	markt	staat	civil society
leidend principe	solidariteit	concurrentie	hiërarchie	vrijwilligheid
dominante actoren	gezinnen, buurten	ondernemingen	bureaucratieën	verenigingen
voorwaarde voor deelname	toerekening	koopkracht	wettelijke bevoegdheid	commitment
besluitvormingsregel	consensus	vraag en aanbod	gezaghebbend oordeel	discussie
transactiemiddel	achting	geld	dwang	argumenten
goederen	solidaire goederen	private goederen	collectieve goederen	-
externe effecten	wederzijdse genegenheid, collectieve identiteit	welvaart, verantwoordelijkheid	zekerheid, rechtvaardigheid	sociaal kapitaal, publieke-opinievorming

^a De typering van gemeenschap, markt en staat is ontleend aan Streeck en Schmitter (1985).

Figuur 2 – Kenmerken Civil Society

Bron: Dekker, P. (1999: 16) – Vrijwilligerswerk Vergeleken.

Dekker plaatst de civil society samenvattend in het midden van de maatschappij, op afstand van de bureaucratische diensten van de staat, de gezinnen van de gemeenschapsfeer en de ondernemingen van de markt. Een belangrijke reden hiervoor is *“de overweging dat in de civil society de andere sferen met elkaar verbonden worden, zowel door oriëntatie op het samenleven in bredere zin dat in deze sfeer van individuen wordt verwacht, als door de intermediaire organisaties die er functioneren”* (Dekker, 1995: 17). De term ‘maatschappelijk middenveld’ verklaart hierbij de gelokaliseerde positie van de civil society tussen de markt, de staat en de gemeenschap.

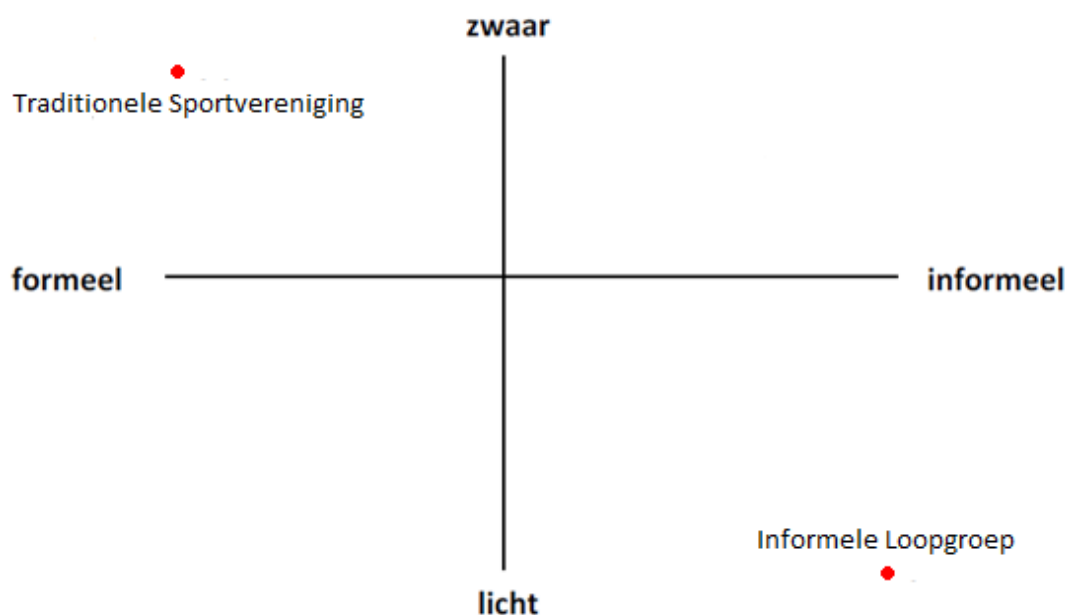
In de kolom ‘civil society’ maakt Dekker (1999: 16) een koppeling tussen de vorming van sociaal kapitaal en de civil society. Sociaal kapitaal wordt gezien als een positief, extern effect, voortkomend uit de civil society. Toch is het geen makkelijk meetbaar fenomeen en is er vaak dissensus in hoeverre er ook negatieve effecten, bijvoorbeeld uit sociale binding voortkomen. Zo geeft Putnam (1995) een aantal voorbeelden van negatieve effecten van ‘bonding’, zoals onder meer uitsluiting en fanatisme. Bij hooligans kun je uitgaan van een grote, onderlinge sociale binding. Deze levert de maatschappij echter niet enkel positieve effecten op. In dit onderzoek wordt uitgegaan van de relatief positieve effecten die voortkomen uit sociale binding, waarbij gefocust wordt op netwerken, vertrouwen en wederkerigheid. Edwards (2009: 14) verklaart de sociale rol van de civil society verder door het te duiden als *“(…) a reservoir of caring, cultural life and intellectual innovation, teaching people (...) the skills of citizenship and nurturing a collection of positive social norms that foster stability, loosely collected under the rubric of “Social Capital”*. Deze bewering geeft kort de toegevoegde waarde weer van de (sport)vereniging midden in de samenleving. Ook creëert het de assumptie dat sport en de bijbehorende sportverenigingen bijdragen aan het sociale systeem. Houlihan (2008: 21) beschrijft duidelijk de opkomst van sport als een sociologisch fenomeen. Sport werd in het verleden gezien als *“a mirror [or microcosm] of society”*. Al snel wezen verschillende auteurs op het feit dat het individu een grote rol speelt in het fenomeen sport. *“Individuals are seen as active, self-reflexive agents who might quite consciously value sports as meaningful and beneficial”* (Hargreaves, 1982 & Gruneau, 1983 in: Houlihan, 2008: 24). Individuen zijn in staat sport als sociaal fenomeen betekenisvol te maken. Anderzijds kan sport als sociaal fenomeen iets betekenen voor het individu. *“Through sport individuals learned how to become members of their social system – to set goals, maintain discipline, manage aggression and adapt to change”* (Houlihan, 2008: 22). Naast deze individuele kwaliteiten zijn er vele ontwikkelingsmogelijkheden binnen het vrijwillige verenigingsleven. Denk aan het opzetten van evenementen, het leren vergaderen en discussiëren en het dragen van

verantwoordelijkheden. Dit zijn voorbeelden die vaak als toegevoegde waarde worden toegewezen aan de traditionele sportvereniging. De vereniging als een plek om jezelf als individu te ontwikkelen. Duyvendak en Hurenkamp (2004: 16) beschrijven de traditionele sportvereniging als een zware gemeenschap en geven aan dat de beklemming van zware sociale verbanden steeds meer vermeden lijkt te worden. Daarnaast lijkt het dat tijdelijke en inwisselbare verbanden, voorkomend in lichte gemeenschappen, in populariteit toenemen. Van den Berg et al. (2011: 14) dragen bij aan de discussie door cijfermatig weer te geven hoe sporters verdeeld zijn over zware en lichte gemeenschappen. In 2007 was ruim de helft van de sporters aangesloten bij een vereniging, een kleiner aandeel sportte individueel, terwijl een derde actief is in een zelfgeorganiseerd verband met familie, vrienden of kennissen.

De keuze voor de vereniging was vroeger een logische (en soms ook de enige) keus. Tegenwoordig lijkt het continuüm veelzijdig en in beweging, wat in het volgende deel besproken zal worden.

§ 6.7 – Veranderend continuüm in de loopsport

Na het doorlopen van de theoretische trechter wordt in deze paragraaf het vizier gericht op het continuüm in de loopsport. De genoemde beschrijvingen van de traditionele sportvereniging en de informele loopgroep schetsen een ideaaltypisch beeld in navolging van Max Weber (1985: 10) zijn methodologie, gericht op “het ideaaltype” (Weber, 1985: 10), op het onderstaande continuüm in figuur 3.

Figuur 3 – Ideaaltypisch Weberiaans beeld, traditionele sportvereniging versus informele loopgroep.

Bron continuüm: Weijers (2010: 38).

Deze begrippen worden als ideaaltypische, theoretische constructen gebruikt, welke wellicht in de werkelijkheid niet altijd zo zullen voorkomen. In recente literatuur komt namelijk naar voren dat atletiekverenigingen en informele loopgroepen steeds meer diffuse vormen aannemen waarin kenmerken van alle kwadranten met elkaar verweven raken.

Zo stelt Weijers (2010: 42) bij zijn inventarisatie van een kleine driehonderd 'anders-georganiseerde' loopgroepen dat deze veel van elkaar verschillen. Zo zijn er formelere voorbeelden van loopgroepen met een eigen website, vastgesteld contributietarief, een vaste verzamelplek en één of meerdere trainers. Maar Weijers (2010: 42) vermoedt ook dat er in Nederland nog een groot aantal minder geformaliseerde loopgroepen rondlopen, wat het totaal rond de vijfhonderd tot zeshonderd loopgroepen zou brengen. Het ledenaantal binnen deze loopgroepen ligt tevens ver uiteen, van tien lopers tot meer dan duizend leden.

Delnoij (2004: 58) beschrijft in haar onderzoek een atletiekvereniging die zich scherp richt op de grote markt van (recreatieve) hardlopers. Deze vereniging biedt regulier lidmaatschap voor een gereduceerd tarief, maar ook de mogelijkheid om per training te betalen waardoor de lopers geen enkele formele binding hoeven aan te gaan.

Van Bottenburg en Hover (2009: 35) benadrukken verder dat een aantal ongebonden evenementenlopers en loopgroepen juist interesse tonen in (formeel) lidmaatschap bij de Atletiekunie of van Dutch Runners². Van Bottenburg et al. (2009: 13) beschrijven in het artikel 'running alone together' de verwevenheid die individuele hardlopers hebben met lichte gemeenschappen, die indirect gelinkt zijn aan meer formele instituties: *"What looks like a solitary activity, appears to be interwoven with several social relationships and connections, both related to their running network and other social contexts. Even if practiced alone, running takes place in a chain of interconnected informal groups and light communities, indirectly linked to more formal institutions"*.

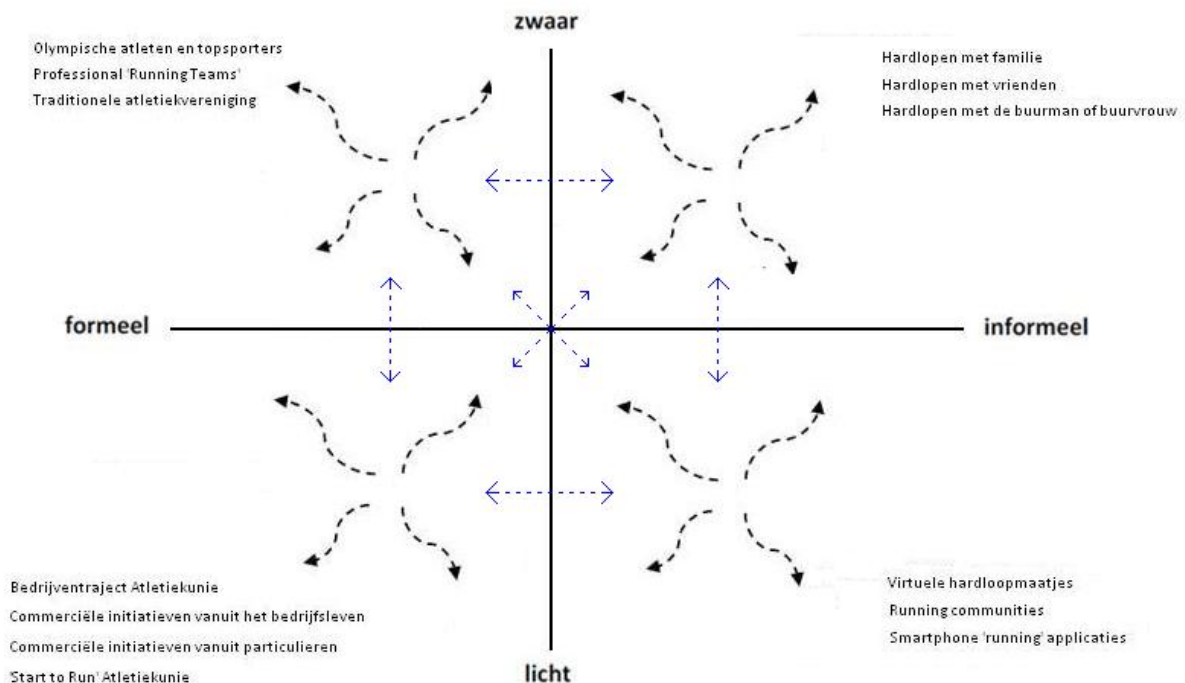
Tot slot schetst Van den Boomen (2000, in: Duyvendak en Hurenkamp, 2004: 141) de opkomst en de betekenis van virtuele gemeenschappen. Ook betreffende het hardlopen ontstaan online 'running communities', iPhone applicaties waarbij jouw favoriete hardlooproute gedeeld kan worden en zelfs de mogelijkheid tot een zoektocht naar een virtueel hardloopmaatje. Is dit dan het meest aantoonbare informele, lichte verband dat er op dit moment bestaat in bovenstaand continuüm? Ook dit is niet zo makkelijk te stellen, gezien de conclusie dat er in *"het internetgebruik heel duidelijk sociale patronen en oriëntatiekaders [zijn] te ontwaren, aansluitend op real life-patronen"*.

Als de koppeling wordt gemaakt naar sociale binding staat het ideaaltypische beeld tevens ter discussie. Kunnen alle traditionele sportverenigingen worden getypeerd als zware gemeenschap? Zijn in alle traditionele sportverenigingen de mogelijkheden aanwezig voor het ontwikkelen van sociaal kapitaal? Zijn informele loopgroepen altijd lichte gemeenschappen, waarbij het sociale aspect op het tweede plan staat? Een aantal auteurs volgt hierin het beeld van Putnam (1995; 2000) die de teloorgang van de civil society beschrijft. Zo stelt Van der Poel (2002) dat men steeds minder vaak kiest voor het 'zware' verenigingsleven met bijbehorend vrijwilligerswerk. Wuthnow (1998) beweert dat mensen nog steeds op zoek zijn naar sociale binding, maar dat ze vaak een voorkeur hebben voor weak ties versus strong ties. Van Bottenburg (2009) stelt echter vraagtekens bij deze conclusie. Hij stelt dat de verschillen in de (verwachte) sociale binding, betrokkenheid en loyaliteit diffuser, complexer en minder voorspelbaar zijn geworden. Beide typen sociale verbanden (zowel vanuit de traditionele vereniging als vanuit de informele loopgroep) kunnen niet worden getypeerd als 'lichte' of 'zware' gemeenschappen (Van Bottenburg, 2009: 33). Duyvendak en Hurenkamp (2004) nemen ook stelling tegen de assumptie van afname van sociaal kapitaal in de samenleving. Zij stellen dat

² Een Dutch Runner is een loper die zich niet meteen wil aansluiten bij een vereniging, maar wel wil profiteren van tips, adviezen en nieuws over zijn sport. Speciaal voor deze groep sporters heeft de Atletiekunie Dutch Runners gelanceerd. (<http://www.dutchrunners.nl/Hardlopen-site/dutch-runners>)

door flexibelere en vluchtigere contacten buiten een groep op te zoeken ook sociaal kapitaal vergaard kan worden. Ook Weijers (2010: 96) komt in zijn kwalitatieve onderzoek naar de betekenisgeving van loopsporbeoefenaars aan de sociale binding binnen anders-georganiseerde loopgroepen tot de conclusie dat de veronderstelde dichotomie tussen 'lichte' of 'zware' gemeenschappen niet bestaat in de praktijk. Tot slot concluderen Van den Berg et al. (2011: 99) dat de bevindingen van hun onderzoek naar informele groepen erop wijzen dat: *"informele groepen (...) geen vluchtige, vrijblijvende verbanden [zijn] waar mensen eenvoudig komen aanwaaien en verzuimen wanneer het hen goeddunkt. Soms zien mensen die ook in informele groepen sporten juist de vereniging als een vrijblijvender verband"*. Ze stellen verder: *"Hoewel de meeste informele sportgroepen in eerste instantie ontstaan omwille van de sportbeoefening, hebben ze een bredere betekenis. Ze zijn vaak hechte sociale verbanden. Binnen groepen worden naast het sporten gezamenlijk sociale activiteiten ondernomen. (...) het blijkt dat mensen de sportieve waarde van de groep niet los zien van de sociale waarde van de groep. Beide aspecten van de groep worden hoog gewaardeerd en zijn met elkaar verweven"* (Van den Berg et al., 2011: 101).

Nu de gehele theoretische trechter is doorlopen komt het onderzoek richting de hoofdvraag. Is het zo dat op basis van de eerder genoemde theorieën men mag aannemen dat binnen de traditionele sportvereniging er een grotere kans bestaat op het vormen van sociaal kapitaal en in het verlengde daarvan sociale binding, dan bij een informele loopgroep? Of is de werkelijkheid daadwerkelijk diffuser, complexer en minder voorspelbaar, zoals willekeurig weergegeven in figuur 4? Kunnen al deze genoemde entiteiten simpelweg op het gestelde continuüm worden geplaatst, of is de ene groep de andere niet?

Figuur 4 – Overzicht verschillende organisatievormen in een complexe werkelijkheid.

Bron continuüm: Weijers (2010: 38).

Deze werkelijkheid zal bekeken worden met ondersteuning vanuit het volgende analysemodel.

§ 6.8 – Analysemodel

Het analysemodel wordt gebruikt als systematische ordening voor het belichten van de hoofdvraag en de bijbehorende deelvragen. Allereerst volgt een schematisch overzicht ontleend in drie niveaus, opgesteld naar aanleiding van de doorlopen theoretische trechter. Er wordt begonnen met het individu, het smalste punt. Daarna zal de trechter langzaam verbreden richting groepsniveau.

Het eerste niveau schetst het individuele niveau, waarbij gekeken wordt naar betekenisgeving van het individu. De respondenten creëren vanuit de interviews en observaties de antwoorden op de vragen binnen dit onderzoek. Betekenisgeving staat dan ook centraal op het smalste punt van de theoretische trechter en komt terug in verschillende deelvragen. Daarnaast wordt er binnen het individuele niveau tevens een overzicht geschetst van individuele handelingsopties die lopers binnen een bepaalde loopgroep hebben. Het EVLN model schetst een overzicht van individuele handelingsopties die lopers binnen een loopgroep hebben en probeert zodoende inzicht te geven in hoe hardlopers binnen een traditionele sportvereniging en informele loopgroep omgaan met bepaalde situaties. Een interessant gegeven voor de Atletiekunie, commerciële (sport)organisaties en de sportverenigingen die wellicht nieuwe hardlopers aan zich willen binden en tevens ondersteunt het de beantwoording van de vijfde deelvraag.

Het tweede niveau is gebaseerd op sociale, interpersoonlijke relaties. Op dit gebied wordt er gekeken naar bonding, bridging en sociale binding, waarbij sociale binding verder wordt gespecificeerd in drie delen: netwerken, vertrouwen en wederkerigheid. Sociale binding is één van de belangrijkste concepten binnen dit onderzoek, welke van invloed is op de hoofdvraag en deelvraag één tot en met vier en deelvraag zes.

Het laatste niveau dat de revue passeert is het *groepsniveau*. Hierbij zal ik aandacht geven aan twee facetten, enerzijds het fenomeen van lichte en zware gemeenschappen, anderzijds het fenomeen van informele en formele groepen. Wat kan er verteld worden over de positie van de traditionele atletiekvereniging en de informele loopgroep op het gestelde continuüm? Een belangrijk gegeven voor de hoofdvraag en de eerste deelvraag binnen dit onderzoek.

Hieruit volgt schematisch het overzicht in figuur 5:

Figuur 5 – Schematisch overzicht

Deze schematische indeling lijkt te impliceren dat de genoemde concepten losstaande, autonome waarden zijn. Echter, betekenisgeving kan een rol spelen binnen al deze concepten. Sociale interpersoonlijke relaties kunnen verder tevens invloed hebben op individuele handelingsopties en vice versa. Groepsbrede kenmerken zouden ook van invloed kunnen zijn op hoe sociale interpersoonlijke relaties zich vormen en ontwikkelen en mede individuele handelingsopties bepalen. Deze niveaus worden in Weberiaanse zin gebruikt om uiteindelijk tot een beantwoording van de hoofdvraag te komen.

Een model is en blijft een versimpeling van de werkelijkheid. Een schematische weergave is interessant, maar de gebruikte entiteiten zijn beweeglijk en eigenlijk niet in een schema te vatten. Daarnaast is dit onderzoek niet opgesteld als een toetsend onderzoek. Toch is geprobeerd aan de hand van figuur 10 (zie Appendix V) in grote lijnen de verwachte relaties en onderlinge verbanden in beeld te brengen. Dit overzicht geeft schematisch weer welke vragen ik heb willen stellen en heeft een zodoende een attenderende functie. Het is een heuristisch schema welke is gebruikt voor het structureren van de tekst binnen het onderzoek. D1 tot en met D5 binnen het schema wijzen daarbij rechtstreeks naar de deelvragen binnen dit onderzoek. Nogmaals, figuur 10 heeft geen toetsende bedoelingen, maar is puur een ordening van gedachten.

Het onderzoek gaat verder met de methodologie. Deze wordt in grote mate beïnvloed door het onderzoeksperspectief, geschetst in hoofdstuk 5. De opbouw van het hoofdstuk is als volgt. Allereerst wordt de selectie van de onderzoekspopulatie onderbouwd (§ 7.1). Vervolgens wordt de expliciete keuze weergegeven voor de loopgroep binnen de traditionele vereniging (§ 7.1.1) en voor de informele loopgroep (§ 7.1.2). Vervolgens wordt het onderzoekstraject doorlopen (§ 7.2), waarbij achtereenvolgens de literatuurstudie, participerende observatie, semi-gestructureerde diepte-interviews, de validiteit en ethiek rondom dit onderzoek worden besproken.

7. METHODOLOGIE

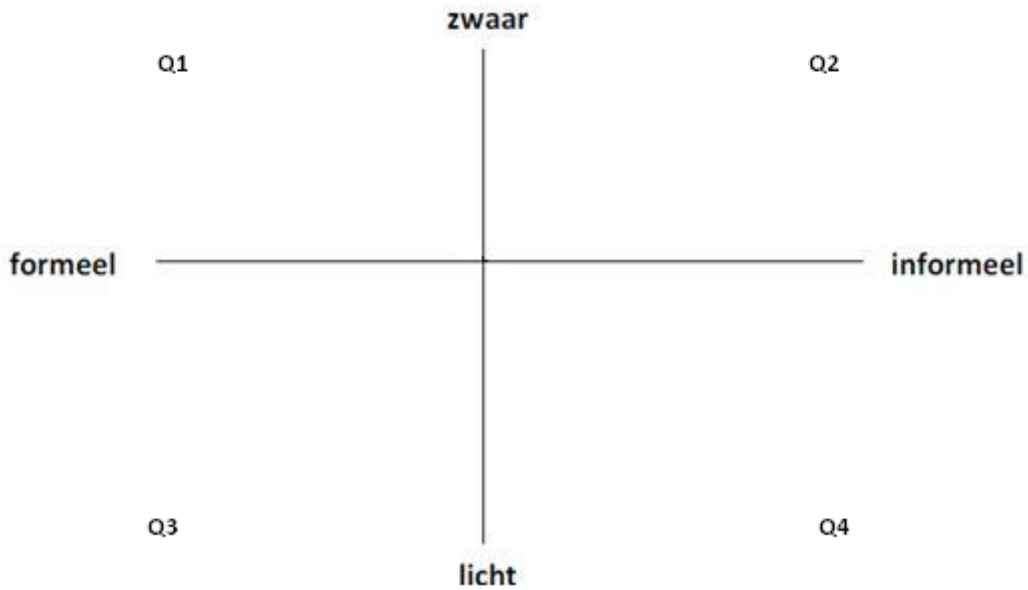
§ 7.1 – Selectie onderzoeksgroep

Er is in dit onderzoek een keuze gemaakt voor twee loopgroepen. Enerzijds een loopgroep vanuit een traditionele sportvereniging, anderzijds een loopgroep vanuit een informele loopgroep. Dit is een keuze uit een veelzijdigheid aan loopgroepen die er in de samenleving bestaan. De verschillen tussen loopgroepen kunnen vaak miniem zijn, of juist zeer groot: groepen met of zonder trainer, betaald of niet, groot of klein, voortkomend uit verenigingen of vanuit onderlinge vriendschap, lopen met familie of met de buurman of buurvrouw, et cetera. Dit vergroot het belang om duidelijk weer te geven om wat voor soort loopgroepen het gaat binnen dit onderzoek.

Er is allereerst getracht zoveel mogelijk gelijke condities te scheppen zodat er een betekenisvolle vergelijking getrokken kan worden tussen beide loopgroepen. Belangrijke condities zijn:

- Tijdsduur van een training.
- Aanwezigheid van een trainer.
- Stedelijke context.
- Hoe lang men al aan het trainen is.
- Geen scheiding tussen recreatief en prestatief niveau.
- Geen scheiding tussen man en vrouw.

Er is een weloverwogen keuze gemaakt voor de twee onderzochte loopgroepen, op basis van de kennis die er bij de onderzoeker voorafgaand aan de scriptie over deze groepen bekend was. Deze beide groepen vertonen veel overeenkomsten die te maken hebben met condities die van belang zijn voor de gestelde hoofdvraag. Om de resultaten en analyse van waarde te laten zijn, ook voor vervolgonderzoek op het gebied van informele (hardloop)groepen, is het van belang zo helder mogelijk aan te geven om wat voor soort groepen het gaat binnen dit onderzoek. Figuur 4 wees al op de complexe en beweeglijke werkelijkheid waarbinnen de organisatievormen binnen de hardloopwereld geplaatst kunnen worden. Figuur 3 verwees naar de ideaaltypische positie van beide loopgroepen in het continuüm. Op basis van de voorkennis van de onderzoeker werd verwacht dat de loopgroep vanuit de traditionele sportvereniging zich ergens in kwadrant Q1 zou kunnen bevinden binnen figuur 6. De informele loopgroep zou zich daarentegen in Q4 kunnen bevinden.

*Figuur 6 – Verwachte positie onderzoeksgroepen
Bron continuüm: Weijers (2010: 38).*

Deze positionering wordt verduidelijkt in de volgende uiteenzetting.

§ 7.1.1 – De Traditionele Sportvereniging

De traditionele sportvereniging waar het in de hoofd- en deelvragen over gaat is een atletiekvereniging. Een atletiekvereniging is specifiek te herkennen aan de accommodatie. Deze bestaat uit een sintelbaan van vierhonderd meter, met in het midden een grasveld. Verder zijn er één of meerdere verspringbakken te vinden, een hoogspringmat, een polsstokhoogmat, een discusring, een speerwerpenaanloop, een steeplechasebak, een kogelstootbak en een materialenhok ter opberging van de speren en overige atletiekobjecten. Dit kan variëren per atletiekvereniging. Naast de accommodatie biedt de in dit onderzoek onderzochte atletiekvereniging tevens een clubhuis met kantine, een bar, douchemogelijkheden, kleedruimtes en gediplomeerde training.

Er is gekozen voor de loopgroep van AV Startblok³ als loopgroep van een traditionele sportvereniging. Deze groep bestaat uit een grote groep (rond de honderd man en vrouw) enthousiaste lopers en loopsters die oog hebben voor elkaars prestaties. Dit wordt benadrukt met de slogan 'iedereen op zijn eigen niveau!'.

Naast deze duiding over het afwezig zijn van een scheiding tussen recreatieve en prestatieve atleten sluiten de overige condities, zoals de aanwezigheid van een trainer, de tijdsduur van een training en de stedelijke context aan bij de informele loopgroep. Om aan de condities te voldoen zijn voor de selectie van de respondenten de trainers van beide groepen bekend gemaakt met bovenstaande condities. Zodoende zijn er respondenten geselecteerd die rond hetzelfde tijdstip zijn begonnen met trainen. Een aantal geïnterviewden waren al langere tijd aanwezig bij de club, wat interessante inzichten heeft geboden over sociale binding bij de club op langere termijn.

De positionering in figuur 6 komt voort uit de voorkennis van de onderzoeker. Er is sprake van een traditionele hechte vereniging, waarbij veel van de lopers elkaar al gedurende een lange tijd kennen. Nieuwkomers zijn welkom en worden vrij snel opgenomen in de groep. Toch laat de loopgroep

³ Gefingeerd. Fictief opgesteld in het kader van anonimiteit.

ruimte voor lopers die enkel komen 'om het lopen' en de gezelligheid langs zich heen laten gaan. Wat betreft formaliteit wordt deze groep richting het midden geplaatst. Enerzijds omdat men zich dient te houden aan de regels van de gehele vereniging, anderzijds is de loopgroep zelf informeel opgezet en zijn er weinig formele regels. Er wordt verwacht dat AV Startblok zich ergens in Q1 zal bevinden in figuur 6.

§ 7.1.2 – De Informele Loopgroep

Er is gekozen voor Loopgroep de Bosberen⁴ als informele loopgroep. Deze loopgroep bestaat uit vijftien tot twintig enthousiaste lopers en loopsters met verschillende doelstellingen, variërend van trainen voor prestatielopen tot de conditie op peil houden, gezond blijven en afvallen.

De loopgroep is niet verbonden aan statutaire regelgeving, beleidsplannen en richtlijnen. Ook wordt er geen vrijwilligerswerk verwacht van de leden. Officieel kan er zelfs niet eens gesproken worden van de term 'leden', aangezien er geen formeel lidmaatschap wordt getekend. Er zijn echter een paar nuanceringen bij deze loopgroep op het gebied van informaliteit. Er is sprake van een vorm van financiële bijdrage. Per kwartaal wordt de trainer betaald voor zijn diensten. Dit is een vast bedrag per kwartaal, er wordt niet betaald per losse training. Daarnaast is er geen sprake van afmeldingsplicht. Deelname is geheel naar eigen invulling. Samengevat is er sprake van een informele loopgroep met een *flinterdun formeel laagje*. Dit is van belang om een zo helder mogelijk beeld te creëren van de vergelijking die getrokken wordt in dit onderzoek. Veel informele loopgroepen zullen, ondanks het gebruik van dezelfde terminologie, onderling van elkaar verschillen op kleine, subtiele punten.

Qua condities is er verder geen scheiding weer te geven tussen de recreatieve en prestatieve hardlopers. Daarnaast sluit de groep aan bij de eerder gestelde condities, nodig voor het trekken van een betekenisvolle vergelijking. De geïnterviewden zijn geselecteerd op basis van deze condities.

De positionering binnen figuur 6 is als volgt te verklaren. Op de scheiding tussen licht en zwaar is deze groep in Q4 richting het midden geplaatst. Binnen de groep zijn op voorhand hechte verbanden waar te nemen. Dat zijn bijvoorbeeld mensen die samen bij de groep zijn gekomen. Daarnaast lijken ook zwakke verbanden te bestaan, mensen die elkaar enkel op de zondagochtend tijdens het hardlopen tegenkomen. Wat betreft de scheiding tussen formeel en informeel is al gesteld dat deze groep informeel is opgezet, met een flinterdun formeel laagje (een kleine, financiële bijdrage per kwartaal).

Hieruit rijzen twee vragen. Allereerst, waarom is deze groep getypeerd als een *informele groep* en niet als een *commerciële groep*? Commercieel is in deze zin een te sterke typering. Zowel vanuit de participerende observaties als vanuit de interviews is gebleken dat 'het geld' praktisch niet van invloed is op deze groep. Dit komt mede door het lage bedrag in vergelijking met commerciële partijen als een sportschool of fitnesscentra. Bovendien is deze loopgroep ook nog eens goedkoper dan lidmaatschap bij de traditionele sportvereniging. De tweede vraag die naar voren komt is in het kader van dit onderzoek belangrijk. Waarom is er in dit onderzoek gekozen voor deze specifieke vorm van een informele loopgroep? Het is niet de meest extreme, informele vorm die er zou kunnen zijn. Hiervoor zijn een aantal argumenten. Allereerst komt deze groep veel voor. Op particulier initiatief (vaak vanuit een enthousiaste trainer) schieten deze groepen als paddenstoelen uit de grond. Vaak wordt er 'geworven' via een simpele website, een kleine flyer of een bericht in de lokale supermarkt of het lokale sufferdje. Hardlopen als kleine groep met je buurman en je broer of zus

⁴ Gefingeerd. Fictief opgesteld in het kader van anonimiteit.

wordt ook gezien als een informele loopgroep. Echter, gezien de omvang en toegankelijkheid van de 'grotere' informele loopgroepen is dit beleidsmatig interessanter voor de Atletiekunie. Daarnaast was de waarde van de vergelijking een issue. De grootte van de groepen (twintig ten overstaande van honderd) kan meer zeggen dan een vergelijking tussen een groep van honderd man en een informeel groepje bestaande uit drie lopers of loopsters. Verdere argumenten zijn specifiek gebaseerd op randvoorwaarden voor dit onderzoek. De keuze voor deze groep was bijvoorbeeld pragmatisch. Goed contact met beide groepen zorgde voor het adequaat en efficiënt plannen van observatietraining en interviews. Efficiënt plannen is essentieel voor het afronden van een onderzoek binnen een strak tijdsbestek.

§ 7.2 – Het Onderzoekstraject

Nadat de te onderzoeken groepen waren vastgesteld is er een keuze gemaakt voor het volgende onderzoekstraject. Allereerst is er gestart met een literatuurstudie. Hiermee is getracht het onderzoek in een wetenschappelijke context te plaatsen. Vervolgens zijn gedurende een maand beide groepen geobserveerd. Er is specifiek gekozen voor het om en om observeren van de groepen. Zo is er op de zondagtraining van de informele groep meegelopen en op de woensdagavond bij de traditionele sportvereniging. Op deze manier konden overeenkomsten en verschillen makkelijker naar de oppervlakte komen. Na de participerende observaties zijn de interviews ingepland. Totaal is dit onderzoek gebaseerd op N=12 interviews, N=6 per organisatievorm. Dat betekent dat zes hardlopers van de traditionele sportvereniging, en zes hardlopers vanuit de informele loopgroep zijn geïnterviewd. De gebruikte onderzoeksmethodes worden hieronder uiteengezet.

Literatuurstudie

Om het hoofddoel en de hoofdvraag te construeren en te onderbouwen en om de wetenschappelijke relevantie van het vraagstuk van dit onderzoek weer te geven is er gebruik gemaakt van een literatuurstudie. Het doel van deze literatuurstudie was om dit onderzoek te plaatsen in de wetenschappelijke context. Wat draagt dit werk bij aan onze kennis binnen de sociale wetenschappen en met name de organisatorische context? Er wordt met deze scriptie onderzoek gedaan op microsociologisch niveau. Wat zegt het geheel over macrosociologische verschijnselen zoals bijvoorbeeld de veronderstelde afname van sociaal kapitaal door Putnam of de veronderstelde dichotomie tussen lichte en zware gemeenschappen? Wat is er al bekend omtrent dit onderzoeksgebied rondom sociale binding? Hoe past de loopsport in dit kader? Wat is de rol en wat zijn de kenmerken van de traditionele sportvereniging en de informele loopgroep? In het opzetten van de literatuurstudie zijn de tips van Glesne (2006: 24-26) gevolgd om tot een betekenisvol geheel te komen. Na het afronden van de literatuurstudie is vervolgens hoofdstuk 6 opgezet, het theoretisch kader. Het theoretisch kader probeert de lezer in een trechter te laten belanden, waarbij deze scriptie van smal (micro) naar breed (macro) is gepositioneerd.

Participerende observatie

Dit onderzoek is uitgegaan van een bepaalde ontologie, waarbij er is gesteld dat de werkelijkheid wordt gecreëerd door interactie. Om deze interactie waar te nemen is er in het onderzoek gebruik gemaakt van participerende observaties. Glesne (2006: 50) en Babbie (2004: 285) geven beiden aan dat er voor deze methodiek een keuze gemaakt dient te worden op het "participant-observation" continuüm. Marshall & Rossman (1995, p. 60 in: Babbie, 2004: 285) beschrijven dit continuüm als

volgt: *“The researcher may plan a role that entails varying degrees of ‘participantness’ – that is, the degree of actual participation in daily life. At one extreme is the full participant, who goes about ordinary life in a role or set of roles constructed in the setting. At the other extreme is the complete observer, who engages not at all in social interaction and may even shun involvement in the world being studied. And, of course, all possible complementary mixes along the continuum are available to the researcher.* De positie van de onderzoeker op dit continuüm is de rol van ‘*observer as participant*’. De onderzoeker is hierbij primair blijven observeren, waarbij er af en toe ook interactie plaats kon vinden met de participanten. Het hoofddoel van deze manier van onderzoeken is het begrijpen van de onderzoeksetting en de participanten en hun gedrag (Glesne, 2006: 51). Daarnaast wordt geprobeerd het onbekende bekend te maken, en het bekende onbekend. Het onbekende bekend maken is hierbij het proces van begrijpen. Hoe gedragen de participanten zich in hun natuurlijke setting? Het bekende onbekend maken is vaak ingewikkelder. Hierbij stel je vragen bij je eigen assumpties en percepties op de werkelijkheid. Hier lag een belangrijke rol voor de onderzoeker. Deze moest open staan voor de omgeving, en scherp zijn op zaken die men normaliter voor lief neemt en als vanzelfsprekend beschouwt (Panikkar, 1979 & Erickson, 1973 in: Glesne, 2006: 52). Het onderzoek naar *informele groepen* van Van den Berg et al. (2011: 102), wijst tevens naar de toegevoegde waarde van participant observation rondom dit onderzoeksonderwerp: *“Ook verdiepend kwalitatief onderzoek is nodig, bijvoorbeeld, via participatieve observatie, naar groepsdynamiek, de intensiteit van de verbanden tussen de deelnemers en de ontwikkeling van afzonderlijke leden”*. Zo kan het fenomeen groepsdynamiek en de intensiteit van de (sociale) verbanden tussen de deelnemers nog beter zichtbaar gemaakt worden via deze onderzoeksmethode.

De participerende observaties hebben vier maal plaatsgevonden tijdens de trainingsavonden op woensdag voor de loopgroep van AV Startblok. Van binnenkomst tot afsluiting is de groep geobserveerd. Bij rustmomenten van de groep (denk aan het verzamelen, toiletbezoek of het bijkomen van het inlopen) zijn steekwoorden genoteerd in een klein notitieblok, welke vervolgens nog dezelfde avond tot een samenhangend en begrijpbaar geheel zijn geschreven. De verplaatsing naar de bar na de training zorgde ervoor dat dit gezellige en interessante, maar lange avonden zijn geworden.

Voor Loopgroep de Bosberen vonden de participerende observaties vier maal plaats op de zondagmorgen. Hierbij is dezelfde systematiek gebruikt als bij AV Startblok. Het kleine notitieblokje in combinatie met het direct uitwerken leverde zodoende vruchtbare zondagochtenden op. Opvallend feit tot slot is de verzadiging die optrad richting de laatste observaties, wat er op wijst dat het meedraaien van vier volledige trainingen per groep afdoende lijkt om een goed beeld van de loopgroep te kunnen vormen.

Semi-gestructureerde diepte interviews

De keuze voor een bepaald wetenschappelijk perspectief heeft gevolgen voor de methodiek van een onderzoek. Zoals gesteld is dit onderzoek uitgegaan van een interpretatieve benadering. Sociale interactie stond hierbij centraal. Door middel van semi-gestructureerde diepte-interviews is geprobeerd de persoonlijke verhouding van de geïnterviewde ten aanzien van het onderwerp weer te geven. Zodoende komt de onderzoeker zo dicht mogelijk bij de betekenis die de participant op dat moment aan de situatie geeft. Naast de methodologische tips van Glesne (2006) en Rubin & Rubin (2005) met betrekking tot het fenomeen interviewen, is de keuze voor deze methodiek aangedragen vanuit Van Bottenburg et al. (2009: 13). Naast de uitgebreide surveys (N = 54,778) die dit onderzoek

heeft uitgezet, werd het belang van diepte-interviews duidelijk weergegeven. Uit de interviews komt naar voren dat de 'running behaviour' van de participanten veel complexer was dan dat enkel vanuit het survey-onderzoek naar voren kon komen. Om zo dicht mogelijk bij deze complexe werkelijkheid en 'waarheid' van de respondenten te komen is er gekozen voor het gebruik van semi-gestructureerde diepte-interviews.

Na verkennend literatuuronderzoek zijn topics en thema's vastgesteld voor de interviewvragen. Deze zijn vervolgens deels getoetst en aangescherpt vanuit de participerende observaties. De kennis voortkomend uit de observaties gaven soms mogelijkheden om dieper door te vragen op persoonlijke kwesties. Zodoende konden vervolgvragen soms afgestemd worden op de respondent, wat zeker heeft gezorgd voor rijke en betekenisvolle data. Het interviewscript is bijgevoegd als appendix III.

De interviews vonden voor beide groepen plaats aaneensluitend aan de trainingen. Bij AV Startblok is er gebruik gemaakt van de bestuurskamer, en voor Loopgroep de Bosberen van een café op honderd meter afstand van het recreatiegebied waar de groep traint.

Validiteit

De vergelijking die is voortgekomen uit de hoofdvraag bracht een aantal extra aandachtspunten met zich mee. Om uitspraken over een vergelijking daadwerkelijk geloofwaardig te maken heeft dit onderzoek gebruik gemaakt van de inzichten van Rubin & Rubin (2005: 64-78). Zij spreken over *grondigheid*, *nauwkeurigheid*, *geloofwaardigheid* en *transparantie* als wapens om het onderzoek valide te laten zijn. Glesne (2006: 37) schetst ook een aantal 'controle' procedures. Zo wordt in de opbouw van dit onderzoek diverse malen extern gereflecteerd, enerzijds met medestudenten, anderzijds met de scriptiebegeleider. Daarnaast wordt er in dit stuk geprobeerd tot een 'thick description' te komen. Door middel van 'thick description' probeert de auteur de lezer mee te nemen in de onderzoekscontext en het proces. Dit wordt getracht door te proberen een rijke, empirische dataset te verkrijgen. Een concreet voorbeeld hiervan is het aantekeningenboekje dat is gebruikt tijdens de observaties en het direct uitschrijven van hetgeen is waargenomen. Verder wordt er in het onderzoek gebruik gemaakt van triangulatie. Het gebruik van verschillende dataverzamelmethode is een manier om de validiteit van een onderzoek te vergroten. Tot slot wordt er geprobeerd als onderzoeker bewust te zijn van de 'researcher bias'. Zoals eerder gesteld bevind ik mijzelf op het kruispunt tussen de twee onderzoeksterreinen, wat betekent dat ik met mijn persoonlijke ervaringen al diverse assumpties en vooronderstellingen heb gecreëerd. Er ligt dan ook een taak voor mij weggelegd om 'het bekende onbekend te maken'. Als onderzoeker speel je daarnaast een belangrijke rol in het interviewen en als 'observer as participant'. Rubin & Rubin (2005: 82) geven aan dat persoonlijke gevoelens en persoonlijk bias in interviews niet in de weg mogen zitten. Zodoende geven ze tips deze valkuilen te voorkomen. Glesne (2006: 53) wijst op tips bij het proces van 'observer as participant', zoals voorkomen van het meenemen van vooroordelen tijdens de observaties. Als onderzoeker moet men zich continu bewust zijn van zijn of haar positie in het onderzoek. Binnen dit onderzoek betekende dat vooral gedurende de observaties het blijven reflecteren op de onderzoekspositie. Af en toe buiten de groep stappen was hierbij een essentiële actie, om zodoende te reflecteren en helder het onderzoeksdoel voor ogen te houden.

Gegevens met betrekking tot de respondenten zijn tot slot toegevoegd in de appendix, IV. De spreiding met betrekking tot lidmaatschapsduur toont een verschil tussen beide groepen en is een

tekortkoming binnen dit onderzoek. De visies van de 'oudgedienden' hebben echter wel voor interessante informatie gezorgd en zijn verwerkt binnen deze scriptie.

Ethiek

Tot slot is sociale binding een onderwerp dat voor ieder mens belangrijk wordt geacht en zodoende een rol speelt in een ieder zijn of haar leven. Om hier open en vrij over te kunnen praten is anonimiteit aan de participanten binnen dit onderzoek gegarandeerd. Tips van Glesne (2006: 129-146) betreft ethiek zijn voor dit onderzoek ter harte genomen. Naast het fingersen van namen van de onderzoeksgroepen zijn de respondenten zelf niet met naam en toenaam beschreven in het resultatengedeelte van dit onderzoek. Indien de respondent uitspraken liever niet terug wilde zien in het onderzoek is deze wens gerespecteerd.

8. RESULTATEN

Hoofdstuk 8 beschrijft de resultaten die zijn voortgekomen uit zowel de observaties als de semi-structureerde diepte-interviews. De opbouw is als volgt. Om kennis te maken met beide loopgroepen wordt er gestart met het schetsen van een beeld van de trainingsavonden bij AV Startblok (§ 8.1) en een beeld van de trainingsochtenden bij Loopgroep de Bosberen (§ 8.2). Daarna wordt weergegeven wat door de respondenten als beweegredenen werden beschouwd om aan te sluiten bij een loopgroep (§ 8.3). De betekenissen die hardlopers geven aan sociale binding worden vervolgens beschreven in (§ 8.4). De volgende paragraaf (§ 8.5) gaat verder met de resultaten betreft bonding en bridging, gevolgd door het beschrijven van de resultaten op het gebied van lichte en zware gemeenschappen (§ 8.6). In (§ 8.7) wordt het hardlopen neergezet als een informele activiteit. Paragraaf (§ 8.8) stelt de invloed van de organisatievorm op de sociale binding centraal. Vervolgens wordt in (§ 8.9) een vergelijking weergegeven tussen een vereniging en een informele loopgroep, vanuit de lopers zelf beschreven. De volgende paragraaf (§ 8.10) gaat verder met het beschrijven van individuele handelingsopties. Het resultatendeel nadert zijn einde met (§ 8.11) welke een overzicht schetst van voorbeelden vanuit de respondenten voor het binden en behouden van hardlopers. Paragraaf (§ 8.12) sluit het hoofdstuk af met verdere bevindingen welke los staan van de onderzochte deelvragen en het analysekader. Achtereenvolgens wordt in deze paragraaf het volgende besproken: sociale verbanden als organisch proces, het belang van de accommodatie en tot slot sleutelfiguren en sleutelmomenten.

De vergelijking tussen beide groepen staat centraal in dit hoofdstuk. Per paragraaf worden resultaten van zowel AV Startblok als Loopgroep de Bosberen beschreven. De paragrafen starten met een beeld van de resultaten van de atletiekvereniging en komen gaandeweg bij de resultaten van Loopgroep de Bosberen terecht. Om duidelijk aan te geven vanuit welke groep bepaalde citaten komen wordt de organisatievorm waar nodig onderstreept ter verduidelijking.

§ 8.1 – Een beeld van de trainingsavonden van AV Startblok.

De loopgroep van Atletiek Vereniging Startblok bestaat in zijn geheel uit iets meer dan honderd leden. Op de observatietrainingen waren rond de zestig leden aanwezig. De training op de atletiekvereniging volgde iedere maal een specifieke opbouw. Eerst werd er twee kilometer ingelopen met de gehele groep. Vervolgens vond een ronde van rekken, strekken en stretchen

plaats, gevolgd door loopscholing in twee aparte groepen welke waren gesplitst op intensiteit. Na deze oefeningen verzamelde de groep zich binnen de accommodatie voor toiletbezoek en het drinken van water. Daarna volgde standaard een ronde waarin de trainer het woord nam. Bijzondere prestaties werden even naar voren gehaald, nieuwelingen werden voorgesteld en verdere mededelingen kwamen aan bod, altijd gevolgd door applaus uit de gehele groep. Ook werd de kern van de training medegedeeld, voor zover deze nog niet bij iedereen bekend was via het internet. Na dit korte intermezzo begaf de groep zichzelf naar de rondebanaan, waarna vaak een niveausplitsing werd aangehouden. Van niveau F (beginners, mensen met lichte blessures, rustig hardlooptempo) tot en met niveau A (zeer hoog tempo, vaak nog iets zwaardere kern, prestatiegericht) en alles daar tussenin. Kernen (hoofdprogramma's) liepen uiteen van minutenloopjes, tot afstandlopen en een testloop. Na de trainingen ging eenieder zijn eigen weg, waarbij er na het douchen zich vaak na iedere woensdagtraining veel mensen aan de bar verzamelden om nog een drankje te doen (rond de dertig personen en soms zelfs meer, zowel man als vrouw). Deze avonden duurden lang en hadden een prettige, gezellige sfeer. Rond half twaalf vertrekt de bardienst en verlaten de laatste lopers en loopsters het dubhuis.

§ 8.2 – Een beeld van de trainingsochtenden van Loopgroep de Bosberen.

Loopgroep de Bosberen bestaat uit ongeveer een twintigtal lopers en loopsters. Op de observatietrainingen waren er rond de vijftien tot twintig mensen aanwezig, ook wanneer het weer te wensen overliet. Op de zondagochtend tussen kwart over negen en half tien verzamelden de groep en onder leiding van de trainer vertrok men het bos in. Na een stuk inlopen werd er altijd een grote kring gevormd, gevolgd door een uitgebreide ronde van stretchen en het losmaken van gewrichten. De training werd vervolgd met oefeningen en loopscholing, waarbij vaak werd getraind op verschillende ondergronden. De loopscholing werd dikwijls met veel hilariteit en gelach ontvangen. Na deze inleidende vormen ging de training verder met de kern. Binnen de groep valt de diversiteit van niveau op, welke goed wordt ondervangen door middel van differentiatie door de trainer van de loopgroep. Ondanks het niveauverschil hing er een gemoedelijke sfeer. Deze kwam het beste naar voren in het continue gebabbel, gelach en gepraat, wat door het hele trainingsuur heen was waar te nemen. Na de kern werd er uitgelopen, terug naar de parkeerplaats. Hier werd vaak door een aantal mensen nog even kort nagepraat, alvorens men in de auto dook of op de fiets stapte om richting huis te vertrekken. Indien er mensen de week of weken erna afwezig waren werd dit vaak nog even verteld aan de trainer.

§ 8.3 – Bewegredenen om aan te sluiten bij de loopgroep.

Staan verschillende mensen garant voor verschillende motieven? Weten wat de beweegredenen zijn van mensen om aan te sluiten bij een bepaalde loopgroep, ofwel bij een traditionele atletiekvereniging of bij een informele loopgroep kan een waardevol gegeven zijn. Motieven vanuit lopers van AV Startblok lopen uiteen. Eén van de lopers stelt als volgt het sociale aspect van de vereniging voorop:

“Toen zat ik eigenlijk alleen op een flatje hier, kende bijna buiten het ziekenhuis om verder niemand en ik denk ja, wat zal ik eens gaan doen... weet je wat, ik ga het lopen weer oppakken en toen heel voorzichtig aan eigenlijk weer het lopen opgepakt en eigenlijk na twee jaar wel weer zoiets van ja... voor jezelf lopen is leuk maar ook het sociale aspect dat miste ik een beetje van de vereniging, dus toen ben ik hier bij AV Startblok terecht gekomen”.

Eén dame binnen de loopgroep stelt voor haarzelf het belang voorop dat de vereniging voor haar geldt als een stok achter de deur om te bewegen:

"Een stok achter de deur dat ik ook echt ging... (...) dat als ik dan een paar keer niet ging dan zouden ze gaan zeggen 'waar was je nou?'... ik kan wel goede plannen maken maar in mijn eentje ga ik toch niet... dus ik moet het van het sociale hebben... ik vind het gezellig om met iemand samen te lopen of met een groepje te lopen... dus ik zocht aansluiting bij een groep zodat ik tenminste iets ga doen".

Ook het argument van fitheid en gezondheid komt terug, waarbij de respondent aangeeft dat de motivatie om te blijven sporten mede is gebleven vanwege het clubverband:

"Ik ben begonnen om mijn lijf maar ik ben gebleven om de gezelligheid. Soms heb ik terugslagen gehad, ik heb een hernia gehad en ik heb blessures gehad... maar ik kom altijd weer terug omdat het zo gezellig is. Ik kan ook gaan zwemmen of fietsen maar dat vind ik niet leuk... ik ken daar niemand... de groep trekt mij terug... als ik geblesseerd ben ga ik toch regelmatig op de woensdag wat drinken... omdat het gezellig is".

Prestatiegerichtheid en daarbij behorende professionele begeleiding vanuit een atletiekvereniging komt ook naar voren:

"Ik was dus al een jaartje zelf aan het aanmodderen, ik ben best wel ambitieus wat dat betreft dus ik had zoiets van, ok... nu kan ik zolang hardlopen, maar nu wil ik sneller (...) ja dat gaat mezelf niet lukken, want dan ja... dan zie je in die tijdschriften en op internet van nou dan moet je allerlei schema's en dit tempo en dat tempo... en dan denk ik van ja dat ga ik zelf helemaal niet redden dus daarvoor ben ik eigenlijk echt bij een atletiekvereniging gegaan".

"Een vriendje van mij die daagde mij uit om mee te doen aan de marathon in Londen. En toen dacht ik van ja, dat lijkt mij onwijs leuk om te doen... alleen heb ik wel een beetje begeleiding nodig. Ik had ook geen idee hoe schema's enzo eruit zagen... ik heb daar toch wel wat professionele hulp bij nodig. En toen ben ik eigenlijk op zoek gegaan... en ik woonde vlakbij AV Startblok, dus ik ben gaan bellen... (...) volgens mij heb ik toen gebeld en kon ik woensdag komen. En daarna niet meer gebeld, voelde goed".

Een interessante vraag is of lopers van een informele loopgroep andere motieven of beweegredenen ten toon spreiden dan de lopers van AV Startblok. Eén van de loopsters van [Loopgroep de Bosberen](#) geeft aan dat ze vanwege een verhuizing op zoek was naar sociale contacten, in combinatie met de zoektocht naar lichaamsbeweging:

"Ik ben toen ook verhuist en ik wilde gewoon ook meer mensen leren kennen en dus bewegen. En vandaar dat ik mij aan heb gesloten bij de hardloopgroep (...) ik was op zoek naar sociale contacten, maar ook om te kijken wat ik van het hardlopen vond en jezelf daarin verbeteren. Je grenzen verleggen en kijken tot waar kan ik".

Ook bij deze groep komt fitheid als beweegredenen naar voren:

"Je voelt je gewoon fitter... (...) de reden waarom ik het weer was gaan doen was alleen maar om weer te kunnen hockeyen... omdat ik dat zo leuk vond... en uiteindelijk [heeft het hardlopen] een heleboel zij-effecten... dat ik het volhoud en waardoor ik denk van 'hey dat is wel heel erg leuk'... ik ben er wel een beetje trots op dat ik dat doe... vijftig plus en dat ik toch wel goed kan lopen... en je voelt je er gewoon fitter door".

De keuze voor deze informele loopgroep ligt ook in kleine, logische redenen als nabijheid, het willen lopen in een natuurlijke omgeving en het 'even googelen' en zodoende een loopgroep als eerste zoekresultaat vinden:

"Dicht bij huis en toch enigszins in de natuur... om niet langs de weg te lopen was dit prima (...) en wat we het eerst tegen kwamen op internet".

Daar voegde de respondent tot slot aan toe:

"Opzich was het groepsgebeuren eromheen niet de eerste prioriteit, de eerste prioriteit was bewegen".

De motieven om te gaan hardlopen zijn divers, en lopen zowel binnen de traditionele atletiekvereniging als bij de informele loopgroep uiteen. Een vervolgvraag die is gesteld is in hoeverre sociale binding als factor belangrijk is geweest in de keuze voor een bepaalde loopgroep.

Een van de mannelijke lopers binnen AV Startblok oppert het volgende:

"Sociale aspect is voor mij heel belangrijk, maar het is niet essentieel. En waarom niet, als ik... ik kan als ik alleen loop... en dat kan ik nu tegenwoordig omdat ik mijn eigen tijd in kan delen voor het eerst... als ik 's morgens door de week gewoon kan zeggen... en nu doe ik mijn loopspullen aan en ik ga nu lopen door het bos... als ik alleen loop kan ik nog het meest genieten gewoon. De weg, de natuur... dat het lekker weer is, of geen lekker weer. Van het feit gewoon dat je loopt... waardoor komt het, omdat je niet wordt afgeleid... er is geen loopmaatje hoe gezellig ook, waar je mee praat... het lopen is toch in wezen een sport... het is een solitaire aangelegenheid. Je gaat met jezelf in gesprek. Ondertussen loop je een stuk. Dat is het allerbelangrijkst van het lopen. Dat je daarnaast de gezelligheid vind en zoekt binnen de vereniging, prima maar het is niet essentieel".

Deze loper stelt het belang van het lopen zelf boven het sociale aspect vanuit de vereniging. Een andere respondent zet het beter worden en presteren af tegen het sociale aspect, en laat het sociale aspect de doorslag geven om te blijven:

"Want ik heb wel eens overwogen, ik denk van ja ik kom hier zo niet echt verder... qua snelheid of wat dan ook, ik mis dan toch wel bepaalde aandacht en ik snap wel dat je die niet kan krijgen met zo'n hele grote groep maar mis het vervolgens wel dus ik had zoiets van nou... misschien moet ik ergens anders naar toe weet je wel, maar omdat het inderdaad gezellig is blijf ik toch hier hangen en kan ik dat niet missen. Maar als het hier niet gezellig was dan was ik al meteen weg geweest. Maar de vraag is dan inderdaad of je bij een volgende dub wel blijft hangen als het daar helemaal niet gezellig is. Of je dan puur, hoelang je dat dan volhoudt om vol voor prestatie te gaan, dat weet ik niet".

De volgende respondent wordt geconfronteerd met de vraag wat hij zou doen als het sociale aspect binnen de atletiekvereniging niet tot nauwelijks aanwezig zou zijn:

"Dan zal ik denk ik toch met minder plezier hier naar toe gaan, dan zal de motivatie vanuit dieper gelegen lagen moeten komen zegmaar, dan zou je echt moeten denken van ik wil acht minuten van mijn halve marathon tijd af, ok en dan moet het maar... dan wordt het een soort van tandartsbezoek, een beetje zo'n idee. Ik zal dan wel gaan, maar niet met zoveel plezier dat ik denk van nou jongens het is leuk, woensdagavond, we gaan er lekker naar toe".

Een dame binnen de atletiekvereniging die er een tijdje uit is geweest vanwege de combinatie met een baan en studie stelt het volgende over het sociale aspect:

"Ik heb het ook wel gemist, omdat ik een tijd niet heb gelopen omdat ik toen naast een hele drukke baan ook studeerde, toen was het voor mij eigenlijk niet meer... ik woonde toen eigenlijk ook [vijftien kilometer verderop]... het was toen logistiek slimmer om naar huis te gaan en te studeren... en ik merkte wel, want dat was toen ook wel een moment toen ik klaar was met mijn studie om te bedenken van (...) ga ik nu terug naar AV Startblok of ga ik nu [hier] een club zoeken... toen merkte ik dat ik het eigenlijk wel had gemist. En in die periode dat ik studeerde had ik ook nog wel af en toe contact, met twee van de hele groep".

Ook bij de respondenten van Loopgroep de Bosberen is de vraag van het belang van het sociale aspect naar voren gebracht. De volgende respondent brengt naar voren dat het voor hem een essentieel gegeven is:

"Voor mij is sfeer heel belangrijk. Ik vind het wel heel belangrijk dat iedereen met elkaar goed overweg kan. Dat is wel een pre. Stel je voor dat je in een loopgroep terecht komt en je mag eigenlijk niemand... ja dan denk ik toch dat je veel sneller gaat afhaken. Dat je denkt van nou, van mij hoeft het niet, die persoon hoeft ik niet meer te zien. En om wat aan te geven... behalve dan toen ik die ziekte heb gehad waardoor ik een week uit de roulatie ben geweest en eventueel vakanties, heb ik bijna nooit een training gemist, ook niet als het heel extreem is, als het min tien of min vijftien is, dan ben ik er ook. Dat geeft wel wat aan, het is voor mij heel essentieel dat de band hecht is... zeker dat ik met iedereen goed kan opschieten onderling, dat is voor mij heel erg essentieel en belangrijk. Dat is voor mij toch wel de motor om door te gaan".

Een dame binnen de loopgroep stelt kort en krachtig dat het sociale aspect bijdraagt aan de motivatie:

"Als motivatie zeker ja... en je vindt het ook niet leuk als je trainer daar in zijn eentje staat. Dan heb je toch zoets ik ga er toch heen, het is toch ook wel weer leuk als je elkaar na een week weer eens ziet".

Het sociale aspect is niet binnen ieder loopgroepje essentieel volgens de volgende respondent:

"Opzich vind ik het sociale gebeuren wel belangrijk... maar het beter worden vind ik ook heel belangrijk. Wij hebben ook nog een ander loopgroepje. Dat is echt heel fanatiek... Ik heb verder daarbuiten niets met die mannen en vrouwen... maar dat is gewoon echt heel fanatiek lopen... dat vind ik ook, dat is een uitdaging. (...) het sociale... als dat er niet zou zijn ging ik er ook heen... omdat ik ook wil dat ik wel verbeter".

Wederom komen er bij beide loopgroepen afwisselende en persoonlijke motieven naar voren. Waar de één sociale binding als essentieel gegeven omschrijft, stelt de ander het presteren wat meer centraal. Een interessante vervolgvraag is welke betekenis de participanten nou precies geven aan sociale binding.

§ 8.4 – Betekenissen van hardlopers aan sociale binding.

In navolging van het analysemodel is het begrip sociale binding in drie onderdelen gesplitst, welke in deze paragraaf achtereenvolgens aan bod zullen komen.

Netwerken

Eén van de dames binnen AV Startblok noemt het netwerk dat en de bijbehorende vriendschappen die zij heeft opgebouwd binnen de club als een belangrijk gegeven:

"Ik ga bijvoorbeeld morgen met [A] naar de film en met [B]. We komen ook wel eens op elkaars verjaardagen, de groep is zo groot er zit altijd wel iemand bij met wie het klikt... we doen wel wat dingen met elkaar... ik heb er leuke contacten aan overgehouden ja".

Ze vervolgt:

"Ja we hebben leuke uitjes, ik ga dus met [A] naar de film en vorige week ging ik met [C] naar de film, dat is de vrouw van de trainer... dus die ken ik ook via AV Startblok... en we gaan bijvoorbeeld naar zo'n loopje, dat je niet blijft slapen maar dan kun je toch met z'n allen met de trein".

Uit het opgebouwde netwerk binnen de atletiekvereniging komen voor de respondent vriendschappen, uitjes en het gezamenlijk optrekken naar evenementen lopen naar voren. Ook de volgende respondent benadrukt het belang van opgedane vriendschappen:

"Ja het zijn echt vrienden geworden. Ja en die kan ik ook niet meer missen bij wijze van spreken". [Interviewer] "Kan ik zo zeggen dat het je belangrijkste groep is om je heen op dat moment?" "Ja dat denk ik wel, we zien elkaar toch ook best veel, meer dan anderen".

Voor de ander staat het thuisfront meer centraal en is sociale binding op de club van secundair belang:

"Als het mijn sociale leven verder thuis in disbalans brengt, dan vind ik het ineens niet meer belangrijk, maar op het moment dat het gewoon thuis loopt, er lijdt niemand onder, stel dat ik vanavond niet was gaan trainen dan zit ik toch met een rotgevoel op de bank... enerzijds omdat ik denk van ik heb niemand gesproken en anderzijds van je denkt ja, ik heb de lichamelijke voldoening niet, even het lue zweet eruit".

De volgende respondent vanuit AV Startblok bekijkt sociale binding met een andere blik. Er wordt niet gesproken van vriendschappen maar van kennissen.

"Nou, echte vriendschappen... niet echt... zijn allemaal kennissen, mensen waar je vanuit de sport mee omgaat... het is niet zo dat je bij elkaar over de vloer komt en op de koffie gaat, dat gevoel heb je wel heel snel als je bijvoorbeeld zo'n weekendje mee naar Texel gaat... de Texelse halve marathon... organiseren ze een weekendje, je gaat eens mee... dan heb je wel heel snel de klik met de mensen. (...) En er zijn wel een aantal mensen, maar die lopen al zo lang met de club mee, die bij elkaar thuis komen op verjaardagen enzovoort, dat stukje ligt bij mij gescheiden".

Ook de lopers vanuit de informele loopgroep werden gevraagd naar de betekenis die zij aan sociale binding geven. Eén van de lopers van Loopgroep de Bosberen heeft het over de hechtheid van de groep die hij ervaart:

"Ja, maar ook, kijk als je het leuk hebt in de groep, want we hebben een leuke groep... we hebben mensen die vooraan lopen, die in het midden lopen en helemaal achteraan lopen, maar je hebt altijd aansluiting bij iemand. Je hebt competitie voorin, ja ik heb ook een stukje competitie nodig... dat heb ik gewoon, zo gedreven ben ik... dat geef ik direct toe. En dan vind ik het leuk om met de voorste mee te lopen. Maar aan de andere kant vind ik het ook best sociaal als ik klaar ben om de andere even tegemoet te gaan lopen. (...) op die manier krijg je toch wel dat je in een hechte groep zit, dat is wel heel leuk moet ik eerlijk zeggen".

Een ander ziet sociale binding binnen de informele loopgroep als een zeer belangrijk gegeven. Na een korte afwezigheid bij de groep om persoonlijke redenen wordt het volgende gesteld:

"Ik heb het enorm gemist... het totaalplaatje. Ook het lopen uiteraard dat staat voorop. Maar ook de groep, ik vind het wel heel jammer als ik dan niet iedere zondag erbij kan zijn. Ik heb het wel echt gemist een aantal weken. Ik heb een maand niet kunnen lopen (...) ik kijk er echt naar uit op zondag... als ik wakker word denk ik nou, douchen, even een banaantje nemen, flesje water mee, sportschoenen aan en weg (...) het is echt aanvullend op je leven, het is én lopen, én het groepsverband... dat is toch heel belangrijk".

Een dame sluit hier bij aan bij de vraag in hoeverre de loopgroep belangrijk is in haar sociale leven:

"Ja, heel belangrijk... ik kijk er altijd wel weer naar uit als het weer zondag is. Ik ben er gewoon heel erg blij mee en ben blij dat ik een leuke groep hebt gevonden".

Maar ook de gehele andere kant van het spectrum komt terug:

"Als sociaal groepje zou ik het kunnen missen ja. Omdat ik denk degene die ik ken in het groepje, die zie ik even goed wel... dat klinkt onaardig maar zo zie ik het...".

"...kijk ik doe niet zo'n groep om sociale contacten op te doen".

Vertrouwen

Naast netwerken en bijbehorende vriendschappen is onderling vertrouwen een schakel binnen het begrip sociale binding. De respondenten van beide loopgroepen is de vraag gesteld of ze zeer persoonlijke en/of vertrouwelijke zaken zouden willen delen met de lopers binnen de loopgroep.

Eén respondent binnen AV Startblok beantwoordt positief en stelt het volgende:

"Absoluut, honderd procent. Ja hoor, we hebben net een reorganisatie achter de rug... je praat tijdens het lopen... wel met een select groepje... in de groep zijn meerdere selecte groepjes zegmaar, die gaan wat meer met elkaar om en die gaan wat meer met elkaar om... qua werk en dat soort dingen, het is net een soapserie... iedereen weet bijna alles van elkaar... er zijn relatief weinig geheimen denk ik".

Een ander relativeert het geheel:

"Nee niet direct, niet omdat ik dan denk van 'oh, ik kan mijn ei niet kwijt of er is geen vertrouwen', dat is het zeker niet, maar meer van zo van ja, dat zijn mijn problemen, ik ben hier ook om gewoon ontspannen te lopen en het moet vooral ontspannen blijven en niet... dat heeft zeker niet te maken dat ik mensen niet zou [vertrouwen]... ik denk dat ik er gewoon vijf, zes mensen uit... daar zou ik gewoon makkelijk naar toe stappen".

Een derde is juist wat voorzichtiger.

"Nee... nee... stel dat ik problemen zou hebben met mijn partner, dan zou ik die voor mijzelf houden... of ik zou bij anderen te raden gaan".

Hardlopers bij Loopgroep de Bosberen stellen het volgende over onderling vertrouwen. Ook hier zijn uiteenlopende antwoorden zichtbaar. De eerste loopster schetst een vertrouwelijke band met de groep:

"En het is ook gewoon als er bij iemand iets in de familie iets gebeurt dat je er voor elkaar bent... arm om iemands schouder heen te doen... ja".

De volgende respondent schetst een zeer persoonlijk fragment, waarbij hij concreet het vertrouwen van de groep heeft gevoeld:

"[De trainer] had de groep al ingelicht dat ik ziek had gehad en dat mijn vader was overleden. Mensen (...) waren al een beetje ingelicht zegmaar. Toen ik terugkwam merkte ik ook wel direct dat iedereen mij kwam condoleren... dus wat dat betreft, en dan ook nog even er over door gingen praten (...). Dat kun je zeker delen met elkaar... En er zijn ook mensen die vanzelf al beginnen er over (...). Een echte uitlaatklep ja".

Een ander vindt het delen van persoonlijke zaken in de loopgroep juist weer minder belangrijk:

"Ik heb wel iemand uit de groep, die weet wel wat meer van mij... of een paar uit de groep, maar dat ga ik tijdens het lopen... nee... ik hou het inderdaad net op licht vriendschappelijk niveau zegmaar".

Op het niveau van onderling vertrouwen komen afwisselende individuele antwoorden terug, zowel bij AV Startblok als bij Looptgroep de Bosberen.

Wederkerigheid

De resultaten vervolgen met de weergave van het aspect van wederkerigheid, dat een rol speelt binnen sociaal kapitaal en sociale binding. Een concreet voorbeeld van wederkerigheid is vrijwilligerswerk. Een respondent van AV Startblok zegt over het doen van vrijwilligerswerk het volgende:

"Ja best wat volgens mij, ... bardiensten, die evenementen weet je wel, de NK, een of twee keer meegeholpen met de club klusdag, [in] maart sta ik er weer met koek en sopie... ja dat soort dingen. Een beetje hier helpen maar niet nog ander vrijwilligerswerk. Het is vooral binnen de vereniging".

Een ander sluit hier bij aan:

"Ik sta achter de bar, bij wedstrijden en op woensdagavond eens in de zoveel weken... ik heb ook mijn jurydiploma dus soms jureer ik... sommige periodes meer... ook afhankelijk van waar de kinderen zijn en hoe groot ze waren..."

Een interessant fenomeen wat naar voren is gekomen op het gebied van wederkerigheid binnen AV Startblok is de zogenoemde 'lief-en-leed-pot'. Dit is een geldpot van waaruit cadeaus voor jarigen of langdurig zieken of geblesseerden worden bekostigd.

[Interviewer:] "De lief en leedpot? Hoe zit die in elkaar?" [Respondent 1]. "Eigenlijk degene die hier op woensdag altijd komen... een drankje kost hier een euro tien, dus als je drie drankjes hebt gehad reken je af en geef je een euro zeventig fooi... als de kas klopt dan gaat de rest in de lief en leedpot... als die pot leeg is dan gooi je er eens vijf euro in. Zo stapelt dat gewoon op. Dat rolt ook vanzelf... eigenlijk nooit een tekort... af en toe is hij bijna leeg, dan krijg je een signaaltje, dan gooien twintig man er weer vijf euro in en dan kunnen we er weer even mee door."

[Respondent 2] "Er is er een die heeft een verjaardagen en ziekenpot zegmaar, daar stort je gewoon af en toe geld in... en die zorgt ervoor dat je dan gebeld wordt of een kaartje krijgt (...) en dat komt echt uit de groep."

Andere respondenten geven aan minder behoefte te hebben aan vrijwilligerswerk:

"En ik weet van mezelf dat ik moeilijk nee kan zeggen, dus vanuit zelfbescherming kies ik daar niet voor, bijvoorbeeld een los evenement, prima, maar als het uitkomt... maar bewust geen vrijwilligerswerk want ja, dan gaat de balans thuis ook volledig in het honderd".

"Vanuit de vereniging niet, vanuit mijn werk hebben we wel af en toe dingetjes..."

Interessant is wat de lopers van Loopgroep de Bosberen over dit onderwerp stellen, gezien het feit dat er vanuit de eigen loopgroep geen formele posities naar voren komen. Daarnaast organiseert de groep als organisatievorm geen evenementen en bestaat er geen basis voor het gezamenlijk uitvoeren van vrijwilligerswerk. Twee respondenten geven aan dat ze *buiten de loopgroep* om zich inzetten vanuit vrijwillig oogpunt:

"Hooguit twee keer per jaar doen we met de wandelvereniging iets voor iemand. Bijvoorbeeld iemand van de groep werkt bij het bejaardenhuis, een keer per jaar hele dag de hele tuin in orde brengen... we hebben een keer in één of andere inrichting waar gehandicapte mensen zitten de boel opgeknapt in een weekend, dus een keer per jaar doen we zoiets met de hele groep. Dat is ongeveer het enige, verder niet dagelijks of wekelijks."

"Tot vorige zomer heb ik bij de hockeyvereniging... in de jeugdcommissie... heet dat dan, een paar jaar gezeten... en dan... je weet zelf bij een vereniging wat er allemaal bij komt kijken, vooral heel veel zelf doen... proberen mensen aan te sturen... dat lukt dan ook wel... kantinediensten, teamsamenstellingen, problemen met trainen, problemen met kinderen, nieuwe leden, toernooien organiseren... wel eens invallen met coachen... soms wel eens trainen, dat soort dingen allemaal".

Een aantal respondenten doen dus buiten de informele loopgroep nog aan een andere sport, waarbij vrijwilligerswerk voorkomt. Andere respondenten geven concreet aan dat ze simpelweg tijd tekort hebben:

"Over dat vrijwilligerswerk... ja... dat komt eigenlijk, ik werk de hele week... in het weekend ben ik altijd blij dat het voor mij weekend is. Het komt er eigenlijk gewoon niet van".

"Nee nee, mijn werk slokt mij op dit moment zo erg op, dat ik daar niet aan toe kom. Maar als je zegt vrijwilligerswerk, ik help mijn ouders. Tenminste, mijn vader toen hij nog leefde en nu mijn moeder ook, en mijn schoonmoeder ook. Wat dat betreft is dat wel een stukje vrijwilligerswerk..."

Eén respondent geeft aan dat ze vroeger veelvuldig vrijwilligerswerk heeft gedaan, maar bewust een stap terug heeft gezet:

"Ja mijn ouders verzorgen... maar niet binnen een vrijwilligersvereniging en dan nog... Ik heb wel in het verleden, deed ik wel meer van dit soort dingen... bij de hockeyclub... (...) ik deed dat te veel om het zo maar te zeggen. Ik ben erg geneigd om dingen dan naar mij toe te trekken, 'oh niemand biedt zich aan? Nou dan zal ik'... daar heb ik twee jaar geleden, eigenlijk afgelopen jaar helemaal, ook omdat mijn vader steeds slechter begon te worden... van nou jongens nou moeten anderen het maar eens doen, en ben ik mij eigenlijk uit veel meer dingen eens terug gaan trekken..."

Ook op het gebied van wederkerigheid met vrijwilligerswerk als centraal punt zijn er tussen de respondenten veel verschillen waar te nemen. Zowel onderling binnen de eigen loopgroep, als in de vergelijking tussen AV Startblok en Loopgroep de Bosberen.

Het onderzoek gaat verder met een beschrijving van de resultaten omtrent bonding en bridging.

§ 8.5 – Bonding & Bridging, niet of/of maar en/en.

Bonding

Er komen bij beide loopgroepen voorbeelden naar voren die de identiteit versterken en die mede zorgen voor een groepsgevoel. Een concreet voorbeeld kwam naar voren vanuit de observaties. Aan de bar na de training bij AV Startblok wordt bijvoorbeeld gezongen voor iedere jarige. Er wordt gezellig een drankje gedronken en er hangt tot een uur of half twaalf een gemoedelijke en gezellige sfeer. Ook evenementen dragen bij aan het groepsgevoel:

"We proberen één keer per jaar, het lukt niet elk jaar maar soms organiseert iemand een weekendje, bijvoorbeeld naar de berenloop op Terschelling, dan huren we een vakantieboerderij en dan slapen we daar met z'n twintigen".

"Want net zoals nu Schoorl hebben we met een hele groep, zijn we daar naar toe geweest en dan spreek je van te voren af nou jij rijdt met die mee, ja dat helpt wel om het saamhorigheidsgevoel..."

"Er zijn vaak marathons, over de hele wereld... ook Berlijn, Parijs, Athene... er zijn altijd groepjes van vijf á vijftien tot twintig mensen die met elkaar daar naar toe gaan, dan samen lopen... er dan ook een paar dagen blijven... verder als er wat georganiseerd wordt dan schuiven de mensen aan..."

Toch zijn er binnen deze loopgroep van meer dan honderd man en vrouw ook verschillen waar te nemen. De 'groep aan de bar' wordt vaak gezien als de harde kern. Dat zijn de mensen die blijven hangen na de trainingen en vaak gezamenlijk dingen organiseren. Vanuit de observaties leek dit constant toch een groep van dertig á veertig mannen en vrouwen. Deze groep heeft een zeer hechte onderlinge band, maar staat open voor de 'nieuweling' die aan de bar verschijnt. Hier wordt mee gepraat en een drankje voor besteld, deze persoon kan als hij of zij dat wil snel betrokken worden bij de groep.

Bij Loopgroep de Bosberen komen er ook een aantal bindende groepsactiviteiten naar voren. Ondanks dat deze groep geen centrale verzamelaccommodatie heeft worden er zo nu en dan activiteiten met elkaar ondernomen. Vanuit de observaties kwam naar voren dat deze activiteiten wel minder frequent voorkomen dan bij AV Startblok, maar dat maakt deze activiteiten niet minder bindend. Een voorbeeld:

"(...) barbecues die georganiseerd werden waaraan we mee konden doen maar ook wadlopen wat ze doen, en andere dingen die georganiseerd worden. Bijvoorbeeld helemaal natuurlijk op dat feest van [de trainer] waar hij vijftig werd, toen heb ik min of meer de organisatie voor zijn kado op mij genomen. En merkte ik ook wel dat als ik hulp nodig had dat er toch wel vanuit de groep spontaan hulp werd aangeboden".

Of een extra training in de week, ontstaan vanuit de groep zelf:

"(...) dan spreken we bij iemand thuis af. Dat doen we dan in de winter en dan lopen we van iemand zijn huis af. Dat is bij [A] en [B], dan lopen we van daar uit een uurtje, acht á negen kilometer. Een keer per jaar doen we... hebben we nu drie keer gehad... een barbecue organiseren we met z'n allen... het wadlopen hebben we georganiseerd. En met bepaalde mensen spreken we wel eens af om met elkaar te eten ook"

Ook binnen deze groep geldt dat er een subgroep bestaat die getypeerd zou kunnen worden als de harde kern. Evenals bij AV Startblok is dat duidelijk geen gesloten kliek, mensen hebben de vrijheid zich bij activiteiten aan te sluiten naar eigen wens en behoeften.

Bridging

Zoals gesteld bestaat AV Startblok uit een grote groep van meer dan honderd lopers. Hoe gaat deze groep om met de onderlinge verschillen en de diversiteit aan personen binnen de groep? De respondenten spreken over een gemêleerde groep:

"Ik denk dat het een hele gemêleerde groep is, wat je zelf al goed kan zien qua gradaties [niveau A t/m F] in snelheid, dat maakt het ook wel erg leuk vind ik, ik denk als je met een groep met alleen maar hele snelle jongens en dames zou lopen dat het toch weer anders is als dat je het nu hebt. Dat vind ik erg aantrekkelijk".

"Het is een zeer gemêleerde groep, een groep met wat ik altijd heel opvallend vindt, dat er heel veel oudere lopers zijn, en mensen zijn over het algemeen lang lid. Het valt me op dat ik... ik ben dan bijna twintig jaar lid, uit die periode zijn er gewoon echt nog steeds mensen ook lid... er komt ook wel steeds jonge aanwas bij, en dat vind ik eigenlijk ook wel leuk... dat een beetje andere mensen erbij komen".

Vanuit de observaties kwam naar voren dat er ook een internationaal gezelschap rondloopt binnen de groep, van een aantal Frans-sprekenden tot een groep Japanse hardlopers. Eén van de respondenten geeft mooi weer hoe één van deze Japanners binnen de groep is opgenomen:

"(...) de eerste, [A]... die dus begon mee te trainen... het enige wat hij begreep, waar we elkaar op konden vinden was het hardlopen... hij kende de gebouwen niet... ik weet nog wel dat die goede man, hij stond aan afloop aan de bar en zag dat we een biertje dronken... hij wist niet eens dat je, als jij een biertje [weg]geeft dat je daarna ook wel een biertje terug krijgt ofzo... hij had een eurotje in zijn hand en dat was dan voor het biertje. Inmiddels is hij allang wijzer geworden, maar we hebben hem niet uitgelachen, altijd gezegd... [A], leuk... [A] vond het ook leuk en hij is opgenomen... dat geldt ook voor anderen die uit een hele andere cultuur zijn gekomen".

Een andere respondent vertelt verder:

"Het is zelfs zo, we hebben hier een soort van Japanse kern... er is een Japanner hier, [A]. Die sleept om de haverklap sleept hij mensen uit zijn netwerk, sleept hij mee naar de vereniging. Die komen hier lopen, die praten geen Nederlands, amper Engels... nou die 'blenden in' alsof het Nederlanders zijn die erbij horen zegmaar".

Ook vakmatig is er veel diversiteit binnen deze traditionele atletiekvereniging. Op de vraag of de lopers binnen de club mensen zijn tegengekomen met een heel ander vakgebied of andere interesses antwoorden ze als volgt:

"Ja, best wel, want ik heb heel lang op de universiteit gewerkt en op de universiteit gestudeerd en veel van die kennissen en vrienden studeren dan ook in die tijd of werken... op die club heb ik kennis gemaakt met bouwvakkers en loodgieters".

“Ja, absoluut... ik zit naast iemand waarvan ik denk, goh, wel interessant... je werkt bij een bank... leuk wat je me nu verteld... het is niet mijn stijl, ik weet niets van cijfers en het is toch leuk wat je mij verteld... of ik zit naast een timmerman, en eigenlijk is het toch wel heel gezellig wat je mij verteld... je leert mensen op een andere manier kennen en ik zou als het niet via de club was... zou ik denken van laat maar zitten...”

Ondanks dat Loopgroep de Bosberen een stuk kleiner is geven deze respondenten aan dat ze mensen met verschillende achtergronden, ideeën en kennis hebben leren kennen:

“Ja, dat weet je nooit natuurlijk. Ben wel wat mensen tegengekomen die zelfstandig zijn, een zelfstandig bedrijf hebben. Die was ik nog niet eerder tegengekomen nee”.

Eén van de loopsters verwijst naar de diversiteit van hardlopers in het algemeen:

(...) “dat zie ik bij ons in de loopgroep, dat het gewoon heel divers is... ook mensen waarvan je het niet een twee drie zou verwachten... dat zie ik in het bos ook... wirwar van dik, dun, alles... en dat is ook wel het leuke als je de hardloopwedstrijdjes hebt... ik vind het dan altijd lekker om alleen te lopen en ik kijk dan mijn ogen uit naar iedereen die mee doet”.

Tot slot komt ook nog de diversiteit in leeftijd en niveau naar voren:

“Wat ik prettig vind aan deze groep, het is een mix van wat jonger naar wat ouder... allemaal hele prettige mensen, er zijn een paar fanatiekelingen maar ook daarin zit een mix van mensen die het liever wat rustiger aandoen, mensen die wat fanatieker zijn... dus dat vind ik heel prettig...dus dat spreekt mij in deze groep aan”.

§ 8.6 – Zware én lichte gemeenschappen.

Eerder dit onderzoek is er gesproken over het continuüm tussen zware en lichte gemeenschappen. Is een traditionele sportvereniging zoals AV Startblok nou een zware gemeenschap? Eerder genoemde resultaten wijzen al op de bindende rol van de accommodatie, de bindende rol vanuit sleutelmomenten en sleutelfiguren en het versterken van de onderlinge identiteit, bijvoorbeeld via gezamenlijke uitjes, wedstrijden of evenementen. De lopers kunnen er binnen het netwerk van de club vriendschappen opbouwen, er ontstaat een vertrouwensband en wederkerigheid in de vorm van vrijwilligerswerk komt veel voor.

Maar vertoont AV Startblok ook kenmerken van een lichte gemeenschap? Vanuit de observaties waren er binnen de groep duidelijke verschillen waar te nemen in de vorm van subgroepen. Enerzijds staat de ‘harde kern’ centraal:

“Ik heb het dan over die honderd mensen op papier die we hebben. Daarvan kun je zeggen daarvan is ongeveer een veertig á vijftig een harde kern zou je kunnen zeggen. Die kennen elkaar goed, die zeggen hallo als ze elkaar bij de Albert Heijn tegenkomen”.

Aan de andere kant toont AV Startblok ook kenmerken van een lichte gemeenschap. Niet iedereen is iedere woensdag aan de bar te vinden. Niet iedereen geeft aan dat AV Startblok een essentieel onderdeel is van zijn of haar sociale leven. Niet iedereen kent iedereen:

(...) "maar die zitten dus in een sneller tempo en die kom ik dus ook met dat lopen niet meer tegen, die gaan er vandoor en dan...Maar als [ze] dan inderdaad in de kleedkamer, ook meteen weg zijn bij wijze van spreken en ook niet hier aan de bar komen ja dan leer ik ze niet kennen... en dan heb ik dan soms nog wel eens als ik er mee naar... toevallig mee samen oploop naar het veld ofzo dat ik mij dan wel even voorstel, maar ja ook weer niet altijd heb je daar de gelegenheid voor".

"Nou dat heb ik persoonlijk niet zo heel erg omdat ik buiten deze twee trainingen met mensen van Startbaan niet zo heel veel contact heb, dat komt eigenlijk vanwege tijdgebrek. Als ik dat wil doen wil ik het goed doen en wil ik daar ook de tijd in steken, maar ik heb een jong gezin met twee jonge kinderen en die slokken wat dat betreft veel tijd op en mijn vrouw werkt onregelmatig, (...) Dat balans privé en sport dat is wel lastig om dat goed te houden zegmaar, daar maak ik bewust de keuze in".

"En de rest... heeft dan toch een beetje het patroon hard trainen, even nog hier rekken, een praatje, hier bij de kleedkamers, en daarna fladdert het toch weer gauw uit naar huis en gaat ieder zijn eigen weg weer".

... "Hoe ik het zie is dat er een hele harde kern komt, (...) dat zijn ook altijd de mensen die je nu aan de bar zal zien zitten, daar zit een kern omheen die wat meer voor het hardlopen komt zegmaar en dat zijn mensen die inderdaad na de training, en daar behoort ik zelf ook toe, jongens het was hartstikke leuk, bedankt, ik pak mijn spulletjes en ik ga weer. Daar zie je wel duidelijk verschil in. En [het] is ook nooit dat je daar dan [negatieve] opmerkingen over krijgt.

Het laatste citaat schetst een duidelijk voorbeeld van de vrijheid die er bestaat binnen de loopgroep van AV Startblok. Staat training voorop en heb je in eerste instantie geen behoefte aan meer dan dat? De mogelijkheid en vrijheid daartoe is aanwezig.

Als er gekeken wordt naar Loopgroep de Bosberen hebben we tot dusver een aantal resultaten naar voren zien komen die wijzen op een hechte groep. Hierbij werd vooral gewezen op de impact van gezamenlijke evenementen, sleutelmomenten en sleutelfiguren. Ook is het ontstaan van onderlinge sociale banden in de resultaten naar voren gekomen als een organisch proces. Is een informele hardloopgroep zoals Loopgroep de Bosberen dan simpelweg een kleine, zware gemeenschap? De resultaten nuanceren dit, omdat er toch ook overduidelijk kenmerken naar voren komen vanuit een lichte gemeenschap:

(...) "en een aantal die echt wel wat activiteiten met elkaar organiseren, ze gaan wadlopen... maar daar heb ik dan niet zo'n behoefte aan". [Interviewer] "Waarom heb je daar niet zo'n behoefte aan"? [Respondent] "Omdat ik het te druk heb met andere zaken, werken, relatie op je werk, vrienden van vroeger, (...) kinderen die sporten... en er naar toe gaan (...) dus dat hardlopen vind ik leuk maar daar heb ik geen tijd voor"....

(...) "Als ik het niet meer zou kunnen fysiek dan zou ik het wel heel erg vervelend vinden... maar ik heb het idee dat iedereen in die groep niet die groep nodig heeft om gelukkig te zijn".

"Nou ik moet eerlijk zeggen, ik was vroeger heel goed in namen, dat ben ik niet meer, daar doe ik dan ook minder moeite voor, dus ik ken niet zo die namen... ja een aantal weet ik natuurlijk wel... een aantal weet ik ook wat meer van, omdat je tijdens het rennen ook over van alles spreekt... en een aantal weet ik ook weinig van. En ik ben er wel achter, kijk in het verleden... kijk ik doe niet zo'n groep om sociale contacten op te doen. Want die heb ik al heel veel, dit is echt... ja".

Eén van de respondenten beschrijft heel mooi waarom hij de vrijblijvendheid en de ontspannen sfeer van de groep zo waardeert:

“Dat is nou juist wel leuk, geen kritiek op elkaar... (...). Nu je mij dwingt om daar over na te denken realiseer ik mij hoe fijn dat is, geen gedoe, je hoeft niet over je schouder te kijken... gewoon heel ontspannen grapjes maken, heel ontspannen met elkaar in de vrije natuur... het is fantastisch, dat is echt eigenlijk zoals je eigenlijk zou willen dat de wereld was. Zo is dit uur”.

§ 8.7 – Hardlopen, een informele bedoening.

Een ander aspect wat is besproken binnen dit onderzoek is het continuüm tussen formeel en informeel. Een vereniging is officieel opgericht, gebaseerd op statuten en een huishoudelijk reglement. De vereniging is een rechtspersoon, aangestuurd door een formeel bestuur. Ook vereniging AV Startblok valt onder deze constructie.

Loopgroep de Bosberen is een informele loopgroep, een relatief kleine groep mensen die iedere zondagochtend samenkomen om hard te lopen. Dit onder leiding van een trainer, waarbij de loopgroep bestaat zonder formele organisatiestructuur.

Op de vraag aan alle respondenten of men de loopgroep als formeel of informeel zou typeren, kwam zowel bij AV Startblok als Loopgroep de Bosberen heel vaak resoluut het antwoord informeel naar voren. Er waren een aantal uitzonderingen, zoals onderstaande reactie van één van de leden van AV Startblok:

... “je sluit je echt aan, niet zomaar bij een clubje, nou ik heb vandaag zin om een keer met jullie mee te lopen... maar je... ja, het is niet een honderd procent verplichting... je zit wel bij een vereniging. Je verplicht je wel tot een bepaald iets”.

Een ander lid van AV Startblok vult dit aan:

“Het hoort ook zo te zijn dat elk lid hoort te weten dat hij niet alleen consument is maar dat hij echt lid moet zijn... dat er meer van hem verwacht en verlangd hoort te worden. Dat hij de handen uit de mouwen moet steken, dat hij iets moet doen eraan”.

Andere leden van de vereniging benadrukken het informele:

“Het is wel een ongeschreven regel, maar dat is meer uit fatsoen, dat je naar de trainer luistert als hij wat uit legt... ja en verder zou... ik bedoel toen ik hier lid werd heb ik hier bijvoorbeeld geen tien vuistregels hoe om te gaan met elkaar... of gedragsregels of codes, nee”.

“Nee... nee... volgens mij is contributie de enige... ja... maar dat vind ik ook wel logisch, daar ben ik ook lid voor van een club”.

“Het lid zijn van deze groep, brengt dat veel verplichtingen? Nee... dat er dingen gedaan worden dat is duidelijk... maar het is niet gij zult en gij moet”.

Tevens treffend:

*[Interviewer] “Wat zijn de regels waar je je aan moet houden om lid te mogen zijn van de loopgroep?”
[Respondent] “Oh ok... geen idee, zijn die er?”*

Bij Loopgroep de Bosberen zijn de antwoorden van dezelfde strekking. Er komt een regel naar voren en dat is de contributie die per kwartaal wordt betaald. Echter wordt dit ook als een informeel gegeven gezien door de meesten:

"Betalen... maarja dat is ook heel subtiel... je hebt geen inschrijfgeld, je hebt geen formeel... ja..."

"Nou... niet zo heel duidelijk, je geeft [de trainer] geld dat is een regel... contributie, maar ook dat vind ik denk ik... want ik had juist laatste tijd van goh moet ik niet weer eens geld gaan geven weetjewel... nou opeens zag ik wel wat mensen, maar dus dat was niet helemaal... (...) ... het was me nog steeds niet helemaal duidelijk hoe dat nou precies ging ... maar dat is dan een soort van regel..."

Verder sluiten alle lopers aan bij de fatsoenregels:

"Nou... er zijn geen regels... er zijn geen regels behalve de normale groepsregels, dat je de boel niet gaat verzieken... niet vervelend doen tegen andere mensen waar je langsloopt ofzo..."

§ 8.8 – Invloed organisatievorm op sociale binding.

Een van de vragen die in dit onderzoek naar voren is gekomen heeft betrekking op de invloed van de organisatievorm op de sociale binding. Een respondent beschrijft de kracht van de vereniging AV Startblok als geheel, waarbij hij specifiek het lidmaatschap bij een vereniging, het hebben van een accommodatie en de expertise op het gebied van verschillende soorten training voorop zet. Daarvoor maakt hij een vergelijking met een informele loopgroep, waarover hij stelt dat:

"Dat stukje sociale, dat sociale stuk ontbreekt... de loopgroepjes in het bos zijn vaak te professioneel gericht, te doel gericht... van ja we gaan trainen voor de Dam tot Dam loop... en daarna is het klaar, weg... dus eigenlijk net op het moment dat je in drie maanden tijd de mensen een beetje leert kennen dan valt het alweer uit elkaar of splitst het zich op want die stopt ermee, die gaat wat anders doen... en hier heb je door dat lidmaatschap en een verenigingsgebouw, en douchefaciliteiten en een atletiekbaan, met verschillende manieren van training... heuveltraining, krachttraining, op de baan heb je interval, noem maar op... je kan alle kanten op".

Verder benadrukt een respondent de entourage en de sfeer die een vereniging uit kan stralen:

"Ben geen sportschooltyp dus ik heb niks met krachttraining, niks met clubbies met al dat soort dingen, juist bij AV Startblok ben ik terecht gekomen door een opstartcursus een jaar of zes geleden... en dat was met iedereen een klik... door de mensen door de entourage, de stimulans... de hele sfeer".

Een dame impliceert vervolgens in een vergelijking tussen een informele loopgroep en een vereniging dat de vereniging an sich een socialer geheel zou moeten zijn:

"Phoe, en ik vind dit socialer... dan zou ik voor dit kiezen ja".

Een eerder aangehaald citaat wijst naar een nadeel van de vereniging als organisatievorm. De aandacht die de trainers hebben voor de lopers moet namelijk over een grotere groep worden verdeeld. Toch blijft deze loopster voor de vereniging behouden vanuit sociaal oogpunt, namelijk vanwege de gezelligheid:

"Want ik heb wel eens overwogen, ik denk van ja ik kom hier zo niet echt verder... qua snelheid of wat dan ook, ik mis dan toch wel bepaalde ja... aandacht en ik snap wel dat je die niet kan krijgen met zo'n hele grote groep maar mis het vervolgens wel dus ik had zoiets van nou... misschien moet ik ergens anders naar toe weet je wel, maar omdat het inderdaad gezellig is blijf ik toch hier hangen en kan ik dat niet missen. Maar als het hier inderdaad niet gezellig was dan was ik al meteen weg geweest".

Tot slot haalt één respondent de formele structuur van de vereniging aan als hinderlijk. Een recente contributiestijging heeft geleid tot het mogelijk opzeggen van het lidmaatschap. De respondent benadrukt echter dat hij het sociale aspect van de vereniging wel zou gaan missen:

"Ik sta op het punt om mij af te vragen, moet ik dat nou wel allemaal accepteren en zo niet dan word ik heel eigenwijs en dan stap ik eruit... maar dan nog moet ik zeggen, ja maar wat dan? Moet ik dan de kroeg in gaan? Nee want ik ben geen kroegfiguur... waar moet ik dan mijn sociale contacten halen? Bij mijn ene loopmaatje? Of bij twee loopmaatjes? Ik weet het niet... daar ben ik dan heel eerlijk in. Ik sta dus op een punt van wat moet ik..."

Als de vergelijking wordt getrokken met Loopgroep de Bosberen komt in de interviews één duidelijk punt naar voren. De simpele organisatievorm biedt de lopers een mate van flexibiliteit en vrijheid wat volgens een aantal respondenten als belangrijk wordt geacht:

"Ja, ik vind het wel makkelijk ja, er zit geen echte dwang achter om te gaan".

"Ja... je kan gewoon zelf bepalen... de een zegt af omdat hij een feestje heeft... dat is natuurlijk... niemand heeft er last van als je niet komt natuurlijk, en als je wel komt heeft ook niemand er last van..."

"Je wil gewoon vrijblijvend een beetje lopen en proberen in conditie te blijven. (...) Dat je niet bepaalde tijden op bepaalde wedstrijden moet lopen ofzo. Nu is het zoiets van, ik voel me niet zo lekker ik ga gewoon niet".

En deze vrijheid en flexibiliteit heeft zijn weerslag op de sociale binding, wat onder andere terugkomt in een eerder aangehaald citaat:

"Ik realiseer me dat nu opeens... Een kwartier later zijn we allemaal weer onszelf op een bepaalde manier, maar in deze groep zijn we even... voor de lol. We zijn hier voor onze lol en we willen het niemand tegenmaken... het is gewoon heel leuk. (...) Of kritiek leveren op elkaar... nu je mij dwingt om daar over na te denken realiseer ik mij hoe fijn dat is, geen gedoe, je hoeft niet over je schouder te kijken... gewoon heel ontspannen grapjes maken, heel ontspannen met elkaar in de vrije natuur... het is fantastisch, dat is echt eigenlijk zoals je eigenlijk zou willen dat de wereld was. Zo is dit uur".

Ook vanuit de observaties kan duidelijk gesteld worden dat sociale verbanden en gezelligheid, ondanks de slechts eenmalige samenkomst per week in een vrijblijvende, flexibele loopgroep, zeker aanwezig zijn en niet onderdoen voor de sfeer bij een traditionele sportvereniging.

§ 8.9 – Een vergelijking tussen een vereniging en een informele loopgroep, door de lopers zelf.

Aan het eind van de interviews is alle respondenten gevraagd een vergelijking te maken tussen een loopgroep bij een traditionele atletiekvereniging en een informele loopgroep. Hierbij werd onder andere gevraagd naar verschillen en overeenkomsten tussen beide groepen.

Een aantal lopers van AV Startblok hebben aangegeven ook te participeren in een informele loopgroep in het bos. In de interviews is deze lopers om een vergelijking gevraagd. Een aantal antwoorden op een rij:

"Over het algemeen zou ik zeggen het is daar gezellig zolang de trainingen duren en daarna gaat iedereen weer naar huis, zijn eigen ding doen. Het wordt wel een hecht trainingsclubje maar niet een hechte vriendengroep".

"Dus ja, hier [bij AV Startblok] alle trainingen volgt zie je elkaar sowieso al twee keer in de week en soms nog inderdaad een wedstrijd, dus je ziet elkaar ook veel vaker... dat helpt ook nog... en daar zie je elkaar gewoon een keer in de week, max... als het je dan een keer niet uitkomt dan is de drempel om niet te gaan is daar ook wel een stuk lager heb ik het idee, niet altijd... Ja, ik zou dit [AV Startblok] dus wel socialer vinden dat de loopgroepjes in het bos".

... "De ambitie is hier [bij AV Startblok] hoger dan die bosgroepen. Het valt verder op dat er daar veel meer dames zijn dan mannen, het is echt volgens mij bij alle loopgroepjes die je in het bos ziet, bijna alleen maar vrouwen, er doen wel af en toe mannen mee, bij [Loopgroep de Bosberen] af en toe meer mannen dan bij mijn zaterdag clubje, maar volgens mij mannen gaan wel bij een vereniging, maar niet bij een loopclubje. Die gaan gewoon met een vriend of met de buurman hardlopen, of met z'n tweeën of alleen. Maar niet met een groepje. Het zijn er heel weinig. En vrouwen gaan dat doen voor de gezelligheid, en dat ze daarnaast nog een beetje fit worden"...

... "Want ik denk dat een loopgroepje in het bos (...) we hebben ook wel een trainingsmogelijkheid op de maandag in het bos... dan loop je, na afloop stap je in de auto en ga je naar huis... je douchet en je drinkt een glas water thuis... maar er is geen mogelijkheid om even met elkaar gezellig... je staat nog heel even met elkaar te babbelen maar dat is eigenlijk te kort".

De algemene conclusie die voortkomt uit deze citaten is dat de lopers een traditionele vereniging als een socialer geheel beschouwen dan de informele loopgroep. Een respondent van de Bosberen schetst echter een interessant citaat dat hier lijnrecht tegenover staat:

"Nou bij een atletiekvereniging denk ik dat je meer te maken hebt... ik denk dat het minder hecht is dan bij een loopgroep in het bos... denk ik, want de meeste zullen direct na een training bij een atletiekvereniging hoogstwaarschijnlijk huiswaarts gaan, terwijl je hier ook nog even na de training napraat met z'n allen. Dat gebeurt nog heel vaak, ik denk dat je dat bij een atletiekvereniging minder zal hebben".

Als lopers vanuit Loopgroep de Bosberen verder wordt gevraagd om een vergelijking te trekken, komen er vooral redenen naar voren waarom zij hebben gekozen voor de informele loopgroep:

"Dat zou mij ook tegenhouden om op zo'n baan te moeten lopen... ik wil echt in natuur lopen ja".

... "want ik zou niet zo gauw bij een atletiekvereniging... dan denk ik ja dat is dan weer te veel... dan moet je nog meer gaan trainen".

"Je hoeft niet bij een vereniging te gaan om te gaan hardlopen... veel mensen gaan ook lopen, waarschijnlijk, mijn man loopt ook hard, maar die wil per se niet bij een groepje, zo van... ik besluit nu van... ik ga nu lopen, dinsdagavond kom ik thuis van werk dus ik ga nu lopen..."

Anderen trekken wat meer de vergelijking en benadrukken het idee van een grotere verplichting dat ze bij een traditionele vereniging zouden hebben:

"Ik denk dat ik als ik bij een atletiekvereniging zou zijn... ik kom eigenlijk haast altijd hier [bij de Bosberen] en toch voelt het niet als een verplichting... en ik denk dat als ik bij een club, echt een club zou zijn... dat ik toch meer het gevoel zou hebben van het moet..."

§ 8.10 – De keuzemogelijkheden van het individu.

Aan het eind van alle interviews zijn de respondenten geconfronteerd met een zestal 'als – dan' vragen. Hieronder wordt voor zowel AV Startblok (figuur 7) als Loopgroep de Bosberen (figuur 8) een overzicht geschetst van de antwoorden op de gestelde vragen. Deze zijn ingedeeld in vier keuzemogelijkheden. Exit (de groep of vereniging verlaten), Voice (bespreken of discussiëren), Loyalty (akkoord gaan, over je heen laten komen) en Neglect (laks en onverschillig gedrag tonen). De antwoorden komen voort uit de citaten van de respondenten.

Voice en loyalty lijken het meeste voor te komen bij AV Startblok. Een voorbeeld van voice vanuit de citaten:

[Interviewer] "De trainer voldoet niet aan jou eisen, wat zou je dan doen?"
[Respondent] "Dan spreek ik de trainer daar op aan. En ik gooi het voorzichtig in de groep om eens te kijken of ik de enige ben die dat zo ervaart."

Een voorbeeld van loyalty:

[Interviewer] "De contributie stijgt met vijftig euro, wat zou je dan doen?"
[Respondent] "Ik kan dat maar op een manier uitrekenen, tweeënvijftig weken. Als de contributie stijgt met vijftig euro zitten we iets boven de tweehonderd euro, dat is vier euro per week. Ik train drie keer in de week, waarvan twee keer [bij AV Startblok]... twee euro per keer, daar kan ik geen enkele andere sport voor doen. Ik betaal blind de contributie".

AV Startblok				
	<u>Exit</u>	<u>Voice</u>	<u>Loyalty</u>	<u>Neglect</u>
De trainer voldoet niet aan jouw eisen, wat doe je dan?				
De training voldoet niet aan jouw eisen, wat doe je dan?				
De contributie stijgt met €50,00, wat doe je dan?				
Je irriteert je mateloos aan een tweetal lopers in de groep, wat doe je dan?				
Er worden extra verplichtingen verbonden aan je lidmaatschap, wat doe je dan?				
De trainer beslist dat de groep voortaan verplicht aan een evenementenloop meedoet, wat doe je dan?				
	1 (2%)	9 (25%)	20 (56%)	6 (17%)

Figuur 7 – Keuzemogelijkheden individu AV Startblok.

De volgende tabel schetst hetzelfde overzicht, maar dan vanuit Loopgroep de Bosberen. Uit de antwoorden van de respondenten komt de optie exit een aantal keer naar voren.

Een voorbeeld:

[Interviewer] "De trainer voldoet niet aan jou eisen, wat zou je dan doen?"
 [Respondent] "Dan zou ik naar een andere groep op zoek gaan."

Loopgroep de Bosberen				
	<u>Exit</u>	<u>Voice</u>	<u>Loyalty</u>	<u>Neglect</u>
De trainer voldoet niet aan jouw eisen, wat doe je dan?				
De training voldoet niet aan jouw eisen, wat doe je dan?				
De contributie stijgt met €50,00, wat doe je dan?				
Je irriteert je mateloos aan een tweetal lopers in de groep, wat doe je dan?				
Er worden extra verplichtingen verbonden aan je lidmaatschap, wat doe je dan?				
De trainer beslist dat de groep voortaan verplicht aan een evenementenloop meedoet, wat doe je dan?				
	7 (19%)	14 (39%)	12 (33%)	3 (8%)

Figuur 8 – Keuzemogelijkheden individu Loopgroep de Bosberen.

Deze resultaten worden verder besproken in hoofdstuk 9, de analyse.

§ 8.11 – Het binden en behouden van de hardloper.

Hoe kan de traditionele atletiekvereniging, ondersteund door haar bond de Atletiekunie, deze enorme markt van hardlopers aan zich binden en behouden? Vanuit de resultaten komen een aantal praktische tips naar voren. Sommige tips zijn voor de atletiekvereniging snel en eenvoudig door te voeren.

Onderstaand een overzicht van praktische tips vanuit de respondenten.

- Flexibel lidmaatschap:

... "want ik weet natuurlijk nu dat iemand van de groep een soort half jaar lidmaatschap wil en dat kan absoluut niet en dan heb ik zoiets van ja... waarom eigenlijk niet..."

"Ik bedoel ja er zijn best mensen die of niet in de winter willen lopen of niet in de zomer of... en ja dan heb ik zo iets van waarom eigenlijk niet... waarom moet je per se het hele jaar lid zijn".

- Benadruk expertise en het aanbieden van verschillende type trainingen:

"Ja, ook wel, en met name het type training wat je hier [bij AV Startblok] doet, doe je niet zo snel thuis. Je kan het je voornemen een interval training en dan denk je van OK ik ga tien keer tweehonderd meter... tussen lantaarnpaaltjes in en dan denk je na acht keer het is mooi geweest, het begint overal pijn te doen, het waait, ik ga naar binnen..."

"Ik had ook geen idee hoe schema's enzo eruit zagen, ik heb daar toch wel wat professionele hulp bij nodig".

... "je leert misschien wat meer op een atletiekvereniging... je techniek verbeteren".

- Benadruk voordelen van de accommodatie en de gezellige omgeving, geef aan dat er ook in de vrije natuur kan worden getraind met een loopgroep van een atletiekvereniging:

"Ik denk dat... we hebben in dit gesprek al heel duidelijk doorlopen wat zijn die voordelen van een vereniging. Sociale contact, sociale cohesie... de accommodatie... dat mensen daar veel te weinig bekend mee zijn".

"Misschien meer voorlichting geven dat wat wij [van Loopgroep de Bosberen] nu in het bos doen, dat dat ook mogelijk is bij een atletiekvereniging".

- Benadruk het leeftijdsverschil (van jong tot oud) en geef aan dat er zeer veel diversiteit is in niveau:

"Nee... de keuze voor een atletiekvereniging is nooit bij mij opgekomen eigenlijk... ook meer met de gedachte dat bij een atletiekvereniging allemaal jonge mensen zijn die echt kneiterhard aan het trainen zijn en veel wedstrijden doen... dat dat zegmaar meer... dit [bij Loopgroep de Bosberen] is meer hobbymatig en dat is meer, wil ook niet zeggen professie, maar gaat wel een stap verder... en ook zegmaar dat dat meer de jongere mensen zijn".

- Zorg ook dat je als vereniging gevonden wordt op de logische plekken. Zo kwam uit de observaties naar voren dat al gauw het internet gebruikt wordt om informatie op te doen over loopgroepen, verenigingen en schema's. Verdere 'vindplaatsen' zijn:

"En toen vond ik toevallig bij de fysiotherapeut een folder van [een verzekeringsmaatschappij, met een beginnerscursus]".

"Tot ik op een gegeven moment een oproep zag in het [plaatselijke suffertje] dacht ik, om proeflessen te gaan nemen".

- Tot slot geeft één van de respondenten nog een specifieke tip om binnen de loopgroep van AV Startblok de sociale binding te verhogen, dit door het gezamenlijk in laten schrijven voor evenementen:

“Dat vind ik dan wel weer jammer, met inschrijven is het altijd gewoon heel individueel, ik schrijf me in en weet mijn god niet wie er dan nog meer toevallig [meedoet]... Ja, en dat vind ik dan wel jammer dat dat niet centraal kan als vereniging bij wijze van spreken, dat je je als vereniging inschrijft voor één of ander evenement, het kan natuurlijk wel met die sponsorlopen maar dat is toch wel anders, dat vind ik soms wel jammer. Maar verder ja spreken we hier dus wel af van oh, ga je daar naar toe en daar naar toe en dan gaan we eigenlijk altijd wel samen. Het is nooit zo dat je echt in je uppie gaat”.

§ 8.12 – Verdere bevindingen

Buiten het analysemodel om zijn nog een aantal resultaten naar voren gekomen die de revue nog niet zijn gepasseerd, maar desalniettemin aandacht verdienen.

Sociale verbanden als organisch proces

De respondenten beschrijven sociale verbanden als een organisch proces binnen de groep. Op de vraag of de loopgroep hechter is geworden gedurende de tijd dat de respondent hierin participeert komen twee duidelijke lijnen naar voren. Allereerst vanuit de loopgroep van AV Startblok:

“Ik twijfel of die hechter wordt namelijk, ik heb juist het idee dat het minder hecht wordt dan eerst want ik hoor eerst verhalen van nou dan gingen ze samen naar die marathon en samen naar die marathon echt als een soort...”

De respondent spreekt hier eerder over een afname dan een versterking... een andere respondent onderschrijft dit:

“De groep is groter geworden... als je mij vraagt heb je ervaren dat er een andere hechtheid... of het meer of minder is geworden... ik denk dat het minder is geworden... maar daar moeten we niet al te dramatisch over doen”.

Twee andere leden van AV Startblok stellen dat ‘de hechtheid’ redelijk stabiel is gebleven en hebben het over een stabiele basis:

“Nee dat is denk ik een beetje stabiel gebleven, want de harde kern van toen is er eigenlijk nu ook nog, dat is nog steeds dezelfde... dezelfde mensen zegmaar...”

“Er komen regelmatig mensen bij, en ik denk dat de groep de afgelopen zes jaar toch constant gegroeid is al is het niet met heel veel leden per jaar... solide basis blijft en de mensen die aanschuiven blijven ook, dus ik zie weinig verloop en weinig uitstroom”.

De eerste lijn die hieruit naar voren komt is het waarnemen van een stabiele, of zelfs licht afnemende hechtheid binnen de traditionele atletiekvereniging. Interessant is hoe dit fenomeen wordt bekeken bij de informele hardloopgroep. Eén van de lopers van Loopgroep de Bosberen beschrijft hoe de onderlinge banden zijn ontstaan:

“Ja, op een gegeven moment kom je er achter, wij waren dus als stel daar, en dan zie je ook wel andere stellen die daar aan het lopen zijn, beetje praten, waar woon jij wat doe je, noem maar op, blijkt dat je allemaal redelijk dicht in de buurt woont, je raakt met elkaar in gesprek, je spreekt een keer af, je gaat een keer bij elkaar eten... zijn een keer aan het wadlopen geweest met elkaar vorig jaar, gaan dit jaar weer een keer wadlopen met de hele groep... zo heb je toch je mensen waar je vaak mee omgaat... dat groeit, en nu lopen we zelf ook doordeweeks op een dag op eigen gelegenheid”.

Hij vervolgt:

"Doordat je naast het lopen nog allerlei andere dingen met elkaar doet, is het veel hechter geworden ja. Je beschouwt elkaar nu als een soort van vrienden ja, toch wel. Op een gegeven moment ga je nog andere dingen met elkaar delen, lief en leed noem maar op".

Ook anderen benadrukken dit groeiende, organische proces:

"Ik heb natuurlijk eerst in die beginnersgroep gezeten. Ik ben daarna overgestapt naar de groep van [de Bosberen]. En ik heb wel het idee dat het, de vaste kern zegmaar, dat die wel hechter is geworden... ook omdat je elkaar steeds langer kent. Waarbij de groep van [de Bosberen] ik denk al een jaar of drieëneneenhalf dat je elkaar zegmaar wekelijks ziet... zonder de vakanties... maar ook als [de groep] in de zomermaanden niet loopt, lopen we ook met elkaar op zondag. Het is wel een hechte groep ja".

"Nou ja kijk je hebt ook als je oploopt altijd in het begin helemaal dat je naast mensen loopt en heb je ook veel meer direct dat je met elkaar gaat praten. Je merkt ook dat als er een nieuwe bijkomt dat die toch ook heel snel in de groep wordt meegenomen. Dus het is niet zo dat de nieuwe dan geïsoleerd raakt en de rest die gaat bij elkaar lopen. (...) Je merkt wel dat ook nieuwkomers direct in de groep worden opgenomen. Dat is wel heel positief vind ik".

De lopers van de informele loopgroep onderschrijven dat de onderlinge sociale verbanden groeiende zijn en dat er ondanks het relatief korte contact met elkaar hechte banden lijken te ontstaan.

Het belang van de accommodatie, 'de bar bindt'.

Het tweede punt wat als extra resultaat naar voren is gekomen is het belang van de accommodatie. Atletiekvereniging Startblok is in het bezit van een eigen accommodatie. Deze bestaat uit een eigen kantine, douches, kleedkamers, een rondebanaan en een wielerbanaan van één kilometer om de accommodatie heen. In hoeverre is deze accommodatie een sociaal middelpunt? Door de meeste respondenten wordt onderschreven dat de accommodatie een sociaal middelpunt vormt. Een aantal voorbeelden:

(...) "Na het actieve lopen dan is het een select groepje die ja... dan bindt echt de bar, de bar bindt. (...) Ja echt hoor, ja... als je de kantine niet zou hebben ja dan had het ook een heel andere groep geweest denk ik".

"Tijdens het rennen kun je ideaal je hart luchten en aan de bar ook".

Ook vanuit de observaties komt naar voren dat de accommodatie van essentieel belang is. De bar bindt overduidelijk. Er wordt uitbundig gepraat, gelachen en gezongen. Zelfs als er per ongeluk een glas sneuvelt slaat de hilariteit toe als er een lied wordt gezongen met de zwabber als microfoon. Daarnaast fungeert de accommodatie tevens als verzamelpunt voor wedstrijden, als terrein waar wedstrijden op plaatsvinden en kunnen evenementen als een gezamenlijke barbecue worden gefaciliteerd.

Interessant is in dit kader de vergelijking met de informele loopgroep. Loopgroep de Bosberen heeft geen gezamenlijke accommodatie, anders dan de open parkeerplaats aan de rand van het recreatiegebied waar zij gezamenlijk starten iedere zondagochtend. Er wordt af en toe gebruik gemaakt van een café dat op honderd meter afstand ligt, maar niet zo frequent.

Tijdens de observaties wordt er af en toe gesproken over e-mailconversaties. Wellicht biedt een digitaal platform zoals email een vervangende, bindende rol. Echter is dit niet als concreet resultaat binnen dit onderzoek naar voren gekomen. Wat zijn dan de bindende factoren geweest binnen deze informele loopgroep? Het derde deel van de verdere bevindingen biedt een suggestie.

Sleutelfiguren en sleutelmomenten

Loopgroep de Bosberen pretendeert vanuit de resultaten en de observaties van dit onderzoek een hechte, informele loopgroep te zijn. Wat heeft deze loopgroep gemaakt tot wat deze is? Een belangrijk en triest moment in het verleden van deze loopgroep is het zeer onverwacht overlijden van een collega-trainster. Bij deze trainster waren een groot aantal van de huidige lopers van Loopgroep de Bosberen begonnen met hardlopen. Dit kan worden getypeerd als een sleutelmoment in de geschiedenis van deze loopgroep. Een aantal respondenten onderbouwen dit:

“Dat merk je wel, daardoor is het als groep wel behoorlijk gegroeid. Dat vind ik zeker. Eigenlijk is het gek, na het overlijden van [de trainster] is de harmonie en het groepsproces sterker en dieper is geworden (...) mensen hebben waarschijnlijk je dan op een andere manier meegemaakt dan dat ze je anders meemaken (...) kijk, als er rouw is en iedereen heeft de persoon gekend dan is de binding ook heel groot. Als je dan met elkaar toch even in zo’n bos op een eervolle manier afscheid neemt door eventjes een minuut stilte te houden. En daarna in [het café] wat koffie te drinken om het dan van elkaar af te praten en elkaar te troosten, dan merk je wel dat die band sterker is geworden. Ja ik denk dat de groep daardoor nog hechter is geworden”.

“Nou laat ik het zo zeggen, het komt mij wel over als een hechte groep, omdat... je noemde haar daar al even (...) nu afgelopen jaar was er ter ere van haar een shirt kon je kopen (...) maar ik bedoel van dat soort dingen denk ik, nou... dat is wel zoiets, een geschiedenis van een groep”.

Ook vanuit AV Startblok komt er een sleutelmoment naar voren. Een loper binnen de groep geeft aan dat als hij zestig wordt dat hij de marathon van New York wilde gaan lopen. Het balletje ging rollen en uiteindelijk vertrokken er rond de twintig man richting de New York marathon. Een stuk gezamenlijke en onderling bindende geschiedenis:

[Interviewer] “Hoe is dat een beetje tot stand gekomen? Wie heeft dat bedacht en hoe is het georganiseerd?”
[Respondent] “Aan de bar, op woensdagavond blijven we altijd met zeker een deel van de groep gezellig aan de bar hangen. En dan worden er ook dat soort plannetjes gesmeed... ‘ga jij ook naar Parijs? Oh, dan ga ik ook naar Parijs... gezellig’. Zo had [A], die had al een poos daarvoor gezegd, als ik zestig word ga ik New York lopen. Daar hadden een paar zich bij aangehaakt... van, oh leuk... dan gaan wij mee. Toen had [B] op een gegeven moment geroepen ik wil ook naar New York, toen zei ik nou dan gaan wij met het groepje... want ik weet dat die en die gaan, want die zijn allemaal leuk en gezellig en daar sluiten we ons graag bij aan”.

Naast sleutelmomenten komen ook sleutelfiguren uit de resultaten naar voren. Eén voorbeeld binnen AV Startblok is hierboven al genoemd, namelijk de loper die het idee heeft om de marathon van New York te gaan lopen als hij zestig is geworden. Het idee wordt opgepakt en er vertrekt een flinke delegatie richting Amerika. Een andere figuur die een belangrijke rol in het groepsproces lijkt te spelen is de trainer. Bij AV Startblok spelen de trainers een rol, zeker wanneer er nieuwe mensen op de club verschijnen:

“Ja want die is natuurlijk wel de schakel... ja, die heeft het eerste contact met die nieuweling natuurlijk en die is wel degene die dat wel een beetje kan aansturen ja. Moet natuurlijk niet forceren, maar die kan het wel een beetje triggeren”.

(...) "vaak wordt iemand geïntroduceerd... dan wordt hij voorgesteld aan de trainer, de trainer pakt hem dan meestal even apart van 'goh, wie ben je wat doe je, loop je al loop je niet'... zeker de eerste twee keer worden ze van begin tot eind begeleid... er is recent ook weer een nieuwe begonnen die gewoon onderaan is ingestapt... zo goed als geen loopervaring... dan moet je ook geremd worden... dat is ook heel belangrijk... dan ga je meteen te hard en raak je jezelf kwijt".

Ook vanuit de observaties wordt de rol van de trainer duidelijk. Na de inleiding komt de gehele loopgroep even bij elkaar en bespreekt de trainer een aantal zaken. Naast de kern van de training benoemt hij prestaties van atleten van de afgelopen week, welke altijd worden gevolgd door applaus van de gehele groep. Mensen die voor het eerst zijn worden even voorgesteld, waardoor ze vaak makkelijker aanspraak kunnen krijgen binnen de groep omdat men weet dat deze persoon nieuw is binnen de club.

Binnen Loopgroep de Bosberen zie je ook duidelijk de invloed van sleutelfiguren terug. Bijvoorbeeld de personen die het opzetten van een gezamenlijke activiteit oppakken:

"Dat gebeurt wel door een aantal mensen in de groep, dat wordt dan meestal geroepen van dat is wel een leuk idee, maar het zijn meestal dezelfde die dan ook daadwerkelijk actie ondernemen en iets organiseren. Dat is dan met name [A] en [B], die dan de mail in de rondte sturen van 'jongens we gaan wadlopen, wie gaat er mee'".

En ook hier komt de rol van de trainer bij de respondenten uitgebreid naar voren:

"Hij is wel het belangrijkste want hij is de inspirator vind ik ook... en hij geeft ook duidelijk leiding aan de groep en dat is ook echt iets wat je nodig hebt. Je moet wel iemand hebben met een beetje overwicht". (...) "Maar zijn rol is duidelijk heel groot. Hij is ook wel mede, als er een andere trainer was geweest die ik helemaal niet had gemogen, dan moet je het wel heel bont maken, maar stel, dan zou waarschijnlijk die band een stuk minder zijn geweest".

"Ik denk... de sfeer wordt erg bepaald door [de trainer]. Hij is heel erg inspirerend, daardoor heel erg bindend voor de groep... iedereen doet gewoon wat hij zegt... daardoor wordt je ook één groep, ontstaat er een soort van band omdat je een groep... sociale psychologie... de dynamiek kan ik niet zo goed uitleggen... zo heb je groepsvorming... dat is het belangrijke aspect".

"Nou ik denk eerlijk gezegd wel dat hij, ook een belangrijke rol daarin speelt... de manier waarop hij het doet... aandacht voor iedereen... dus voor de hele fanatieken en dus de mensen die het iets rustiger aan doen zegmaar... betrokken, ik vind hem ook betrokken... daarop terug komen ook... ja... nou ja. En dan ook nog tips, weet je wel..."

9. ANALYSE

Hoofdstuk 9 vervolgt dit onderzoek met het analyseren van de resultaten. Hier wordt geprobeerd een verbinding te leggen tussen de resultaten en de wetenschappelijke literatuur. Het hoofdstuk wordt als volgt doorlopen. Allereerst neemt het schematische overzicht (figuur 5) als leidraad de lezer aan de hand mee door het analysemodel (figuur 10). De analyse start breed op groepsniveau en komt stapsgewijs tot op de individuele betekenisgeving (§ 9.1 t/m § 9.3). Vervolgens gaat de analyse verder met een paragraaf (§ 9.4) over het binden en behouden van de hardloper. De analyse vervolgt met een overzicht van verdere bevindingen (§ 9.5), waarbij sociale verbanden als organisch proces, sleutelfiguren en sleutelmomenten en het belang van de accommodatie worden beschreven.

§ 9.1.1 – Lichte en zware gemeenschappen

De analyse begint op groepsniveau, waarbij als eerste wordt gekeken naar de aspecten van lichte en zware gemeenschappen. Allereerst staat AV Startblok centraal. Van der Poel (2002) stelt dat de traditionele sportvereniging kenmerken vertoont van een zware gemeenschap. Ook Delnoij (2004: 75) in navolging van Coser (1974) sluit hierbij aan, waarbij de term gulzige gemeenschap wordt gebezigd. Binnen deze zware gemeenschappen komen vaak sterke onderlinge verbanden naar voren. De resultaten geven weer dat AV Startblok zeker kenmerken van een zware gemeenschap vertoont. Dit komt vooral naar voren uit het gezamenlijk optrekken naar en het organiseren van activiteiten, hechte vriendschappen die zijn ontstaan binnen de club (met name bij de bar) en de rol die de vereniging speelt in het sociale leven van de respondenten. De respondenten beschrijven deze groep als de harde kern binnen de club. Echter, binnen dezelfde vereniging komen ook voorbeelden naar voren die juist duiden op een lichte gemeenschap. Naast de harde kern zijn er ook lopers die enkel aansluiten voor de sportieve bezigheid. Daarna gaan ze hun eigen weg, waarbij als reden onder andere een druk gezinsleven wordt genoemd door de één en waarbij door anderen enkel de nadruk wordt gelegd op de sportieve prestatie. Dit sluit aan bij de definitie die Duyvendak en Hurenkamp (2004: 219) hebben geformuleerd met betrekking tot lichte gemeenschappen. Hierbij hebben de hardlopers binnen de loopgroep flexibiliteit en vrijheid, waarbij ze de mogelijkheid hebben de groep naar believen te verlaten. Concluderend kan gesteld worden dat binnen AV Startblok zowel lichte als zware gemeenschappen voorkomen, geconcretiseerd in de vorm van sociale subgroepen. Een interessant gegeven vanuit de resultaten is dat deze beide groepen prima naast elkaar kunnen bestaan. Men wordt gerespecteerd in zijn of haar keuzes om zich wel of niet in het sociale geweld te mengen.

Wat kan er in dit kader gesteld worden over Loopgroep de Bosberen? De beschrijving van een loopgroep als 'community lite' door Duyvendak en Hurenkamp (2004: 219) wordt deels door de resultaten ondersteund. Flexibiliteit, vrijblijvendheid en keuzevrijheid worden door de lopers gewaardeerd. Ook losse onderlinge verbanden komen naar voren uit het feit dat respondenten aangeven dat de groep niet centraal staat in hun sociale leven en in de zoektocht naar sociale contacten. Echter vinden ook binnen deze relatief kleine groep grote onderlinge verschillen plaats. Waar de één enkel 'loopt om het lopen', schetsen anderen het belang van de loopgroep in hun sociale omgeving. Deze mensen kijken uit naar de training en zien de groep als een hechte en vertrouwelijke omgeving. Dit sluit aan bij de conclusie die Van den Berg et al. (2011: 14) trekken, dat informele groepen een bredere betekenis hebben voor de deelnemers dan de activiteit waarvoor ze zijn opgericht. Evenals bij de traditionele sportvereniging komen binnen Loopgroep de Bosberen

zowel sterke als zwakke verbanden voor en kan de informele loopgroep getypeerd worden als een combinatie van een lichte en zware gemeenschap. Een conclusie die de redenering van Van Bottenburg (2009: 33), Van den Berg et al. (2011: 101) en Weijers (2010: 96) versterkt. Verschillen in de (verwachte) sociale binding en betrokkenheid zijn diffuus en complex. Groepen kunnen niet zonder meer getypeerd worden als een lichte of zware gemeenschap. Er zijn verschillende vormen waar te nemen die los staan van het continuüm zoals deze gesteld is in figuur 3. Er ontstaat een complexe werkelijkheid met mengvormen of tussenvormen zoals weergegeven in figuur 4.

Duyvendak en Hurenkamp (2004: 220) beargumenteren verder dat zware gemeenschappen zichzelf niet makkelijk kunnen vernieuwen. Dit impliceert dat traditionele sportverenigingen moeite hebben met het inspringen op nieuwe maatschappelijke fenomenen, zoals de enorme opkomst van joggers, trimmers en recreatielopers. De resultaten geven weer dat AV Startblok relatief star is in haar lidmaatschapsaanbod, wat deze beredenering ondersteunt.

Tot slot sluit de argumentatie van bovenstaande analyse aan bij de diverse auteurs zoals Dekker (1999) en Edwards (2009), die de afname van het sociale kapitaal geschetst door Putnam (1995; 2000) niet ontkennen, maar aangeven dat er andere vormen en instituties opstaan naast de traditionele organisaties zoals de sportvereniging.

§ 9.1.2 – Formele en informele groepen

De analyse blijft op groepsniveau. Duyvendak & Hurenkamp (2004: 220) en Delnoij (2004: 20) beschrijven de traditionele sportvereniging als een formele groep. Mede omdat het 'zijn' van een vereniging verplichtingen met zich meebrengt zoals regels, verboden en geboden. Deze komen onder andere voort uit formele documenten waaronder de statuten en het huishoudelijk reglement. Een merendeel van de lopers die onder de lange afstand groep vallen van AV Startblok geven aan geen formele elementen te ervaren in het lid zijn. Enkel de contributie is een aspect wat snel naar voren komt. Een aantal lopers wijzen verder wel op het principe dat er van een lid van een vereniging wat verwacht mag worden, anders dan enkel consument te zijn. Interessant feit is dat de lopers van AV Startblok het meehelpen aan een evenement vaak niet als 'moeten' beschouwen, maar als een informele en leuke activiteit. Al met al zijn er in de verte binnen AV Startblok een aantal formele aspecten aan te tonen, maar deze worden over het algemeen niet als formeel ervaren.

De resultaten betreffende dit onderwerp voor Loopgroep de Bosberen sluit letterlijk aan bij de terminologie. Loopgroep de Bosberen is een informele loopgroep en dit wordt ook zo ervaren door de respondenten. Ook de financiële bijdrage die de trainer ontvangt is verwaarloosbaar als formeel gegeven. De resultaten onderstrepen aldus de definiëring opgesteld door Van den Berg et al. (2011: 11). Het gaat hier om een kleine groep mensen die regelmatig samenkomen om hard te lopen. Er is geen sprake van een institutioneel kader. De groep onderscheidt zich van een traditionele sportvereniging door de kleinschaligheid, de persoonlijke onderlinge contacten en het ontbreken van een formele organisatiestructuur.

§ 9.2.1 – Sociale binding

Op het sociaal interpersoonlijke niveau komt het begrip sociale binding naar voren. Sociale binding speelt een belangrijke rol bij het vormen van sociaal kapitaal. Sociale binding is de mate van verbondenheid dat men binnen een groep, vereniging of gemeenschap ervaart. Putnam (2000: 19) beschrijft kort en krachtig dat sociaal kapitaal wijst naar connecties tussen individuen (netwerken),

de normen van wederkerigheid en het onderling vertrouwen wat hier uit voortkomt. Deze interpersoonlijke verbanden hebben een bepaalde kracht welke Granovetter (1973: 1361, in: Kilduff & Tsai, 2003: 32-33) benoemt als sterk of zwak.

Als er gekeken wordt naar de resultaten op het gebied van netwerken komt er een divers beeld naar voren. Binnen AV Startblok beschrijven de resultaten de twee uitersten. Enerzijds geven respondenten aan dat de vereniging een belangrijke rol speelt in hun sociale leven, waarbij concreet wordt gewezen naar hechte sterke verbanden wat wijst op vriendschap. Anderzijds wordt er door respondenten gesproken over kennissen en het eigen individuele belang dat voorop wordt gesteld zoals het thuisfront. Ook bij Loopgroep de Bosberen zijn uiteenlopende resultaten waar te nemen. Allereerst zijn er de lopers die wijzen op de hechtheid en het belang van de groep in hun sociale leven. Dit sluit aan bij de conclusie van Van Bottenburg en Hover (2009) en O'Connor en Brown (2007, in: Van den Berg et al., 2011: 85). Zij stellen dat informele verbanden toch van grote sociale betekenis kunnen zijn voor de deelnemers. Een ander deel van de lopers geeft aan dat de loopgroep als sociaal gegeven niet essentieel is. Voor beide groepen valt te concluderen dat er per individu verschillend wordt gedacht over het belang van de loopgroep op het gebied van netwerken. De gedane observaties geven nog wat meer diepgang aan deze conclusie. Op basis van de trainingen, gesprekken, gezamenlijke activiteiten, sfeer en de baravonden lijkt het of de vereniging als organisatievorm meer kan bijdragen aan het aspect sociaal netwerk dan de informele loopgroep. Zo is de groep simpelweg groter en heeft de vereniging meer ontmoetingspunten (kleedkamers, douches, kantine, krachthok, toiletten en de bar) op een training welke onderlinge interactie kunnen faciliteren. Meer gelegenheden tot interactie leidt tot een grotere kans op het ontstaan van onderlinge verbanden. De vereniging lijkt zodoende meer kansen te bieden op het gebied van sociale netwerken, wat overigens niets hoeft te zeggen over de kracht van deze verbanden. Een vriendschap ontstaan binnen een informele loopgroep kan net zo hecht of zelfs hechter zijn dan een vriendschap die is ontstaan binnen de traditionele vereniging. Hoe hecht de vriendschap wordt hangt af van de betekenisgeving van het individu.

Op het gebied van onderling vertrouwen komt een soortgelijke conclusie naar voren. Lopers van beide loopgroepen reageren afwisselend op dit aspect. De ene loper geeft aan zichzelf in een vertrouwelijke omgeving te wanen waar hij of zij graag zijn persoonlijke situatie zou delen, terwijl de ander juist aangeeft geen behoefte te hebben om vertrouwelijke of persoonlijke zaken te willen blootgeven aan de groep. Overigens geven de resultaten niet weer of de organisatievorm hier enige invloed op heeft.

Het derde aspect wat besproken wordt is wederkerigheid. Een concreet voorbeeld van wederkerigheid is vrijwilligerswerk. De resultaten van dit onderzoek wijzen uit dat binnen de vereniging AV Startblok vrijwilligerswerk een bekend fenomeen is. De respondenten draaien bardiensten, helpen mee met klusdagen en ondersteunen verschillende evenementen zoals baanwedstrijden, georganiseerd door de vereniging. Toch komen ook op dit aspect onderlinge verschillen naar voren. Niet alle respondenten storten zich in het vrijwilligerswerk met als reden de drukke thuis- of werksituatie. Een ander mooi aspect van wederkerigheid binnen AV Startblok is de 'lief-en-leedpot'. Vanuit deze geldpot worden cadeaus voor jarigen, langdurig zieken of geblesseerden bekostigd. Een instrument wat de respondenten beschrijven als iets wat zeker invloed heeft op een hechtere onderlinge sociale binding binnen de loopgroep. Als er vervolgens wordt gekeken naar Loopgroep de Bosberen komt er een interessant aspect naar voren. De organisatievorm schetst weinig mogelijkheden tot het doen van vrijwilligerswerk. Een aantal respondenten geeft echter aan dat zij wel degelijk vrijwilligerswerk doen, maar niet binnen de

onderzochte loopgroep. Participatie in een informele loopgroep hoeft er dus niet direct op te duiden dat vrijwilligerswerk of het creëren van sociaal kapitaal in navolging van Putnam (1995; 2000) per direct afneemt. Dit sluit aan bij de bewering van Dekker (1999: 65): *“Er ontwikkelen zich nieuwe vormen van solidariteit voor de oude, en de afname van traditionele organisaties (...), hoeft niet te duiden op een terugloop van het maatschappelijk engagement”*.

Maar ook binnen de informele loopgroep staan individuele verschillen op de voorgrond. Andere respondenten geven aan simpelweg weinig tijd te hebben voor vrijwilligerswerk, maar het feit is dat deze personen zich zowel binnen de traditionele sportvereniging als binnen de informele loopgroep bevinden. Toch faciliteert de vereniging als organisatievorm meer mogelijkheden tot het doen van vrijwilligerswerk. Zonder bar geen bardienst, en zonder commissies geen ontwikkelingsmogelijkheden op het gebied van sociaal kapitaal.

§ 9.2.2 – Bonding & bridging

Een verdieping van het aspect van sociale binding op interpersoonlijk niveau kan gegeven worden door de begrippen bonding en bridging. Bij bonding gaat het om het versterken van de eigen identiteit en de groepsidentiteit (Verweel et al., 2005: 8). Dit aspect komt veelvuldig naar voren binnen AV Startblok. Van zingen voor iedere jarige tot aan het gezamenlijk lopen van marathons over de gehele wereld. De vereniging als organisatievorm biedt met haar evenementen een platform voor groepsgevoel en onderlinge sociale binding door samenwerking en het gezamenlijk bereiken van een doel. Een nuanciering vanuit de resultaten komt voort uit het feit dat er binnen deze groep verschillende subgroepen bestaan. Deze subgroepen leven echter niet in conflict met elkaar, men lijkt individuen te respecteren voor hun keuze om bijvoorbeeld nog even aan de bar aan te sluiten na de training of niet. Dit onderzoek ondersteunt verder sterk de conclusie van Verweel et al. (2005: 20), dat binnen een vereniging zowel bonding als bridging plaatsvindt. Het leren omgaan met anderen en andersdenkenden (Verweel et al., 2005: 8) komt naar voren in concrete voorbeelden zoals het overbruggen van (internationale) cultuurverschillen binnen de groep. Daarnaast beschrijven alle respondenten de groep als zeer gemêleerd, waarbij wordt gewezen naar niveaueverschillen op het gebied van het hardlopen maar ook naar uiteenlopende werkachtergronden.

Ondanks dat Loopgroep de Bosberen een stuk kleiner is komen er uit de resultaten duidelijke voorbeelden van bonding naar voren. Ongeacht dat georganiseerde activiteiten minder frequent voorkomen, maakt dat deze activiteiten niet minder bindend. Naast dat mensen elkaar uitnodigen voor verjaardagen lijken evenementen zoals gezamenlijk wadlopen en een simpele barbecue ervoor te zorgen dat er een zekere versterking van de groepsidentiteit plaatsvindt. De informele loopgroep als relatief kleine organisatievorm maakt dat mensen dicht bij elkaar staan en tot elkaar veroordeeld zijn. Dit lijkt de mogelijkheid tot het ontstaan van bonding groter te maken. Daarnaast vindt bridging ook plaats in een informele loopgroep. Respondenten wijzen op het aspect van het mixen van verschil in niveau en leeftijd, maar ook op vakmatige verschillen.

Lopers kunnen niet eenduidig worden getypeerd. De toegankelijkheid van de sport leidt tot een beoefening door mensen van verschillende pluimage. Een wirwar van dik, dun, snel, langzaam, recreatief, prestatief en alles wat daar tussenin zou kunnen vallen. Zowel binnen de vereniging als binnen een informele loopgroep komen deze mensen voor. Wat dat betreft is het bridging ten top. Om echter specifieke uitspraken te kunnen doen op basis van facetten als leeftijd, klasse, gender en etniciteit is vervolgonderzoek noodzakelijk.

§ 9.3.1 – Betekenisgeving

De laatste stap in het analysekader behelst betekenisgeving op het individuele niveau. Let wel, dat betekent niet dat het concept betekenisgeving in het voorgaande geen rol heeft gespeeld. De pijlen vanuit 'de hardloper' in het analysemodel (figuur 10) wijzen erop dat betekenisgeving is vervlochten in het geheel. Weick (1995: 18) geeft aan dat ieder individu continu betekenis geeft aan alles rondom hem of haar heen. Het individu staat centraal binnen betekenisgeving, want "*sensemaking begins with a sensemaker*". De betekenis die de participanten geven aan de onderlinge sociale binding binnen loopgroepen waarbinnen zij participeren zijn op het gebied van netwerken, vertrouwen en wederkerigheid al even aan bod gekomen. In zowel de loopgroep van de traditionele vereniging als in de informele loopgroep komen uiteenlopende betekenissen naar voren op het gebied van sociale netwerken. Waar het ene individu een groot belang hecht, of een zware betekenis meegeeft aan de sociale banden, blijft het andere individu er stoicijns onder. Op het gebied van vertrouwen is dezelfde tendens waar te nemen, wat de gedachte voedt dat ieder individu verschillende betekenissen kan geven aan hetzelfde fenomeen. Ook het derde aspect wederkerigheid is er één waar de meningen over verdeeld zijn. Waar bijvoorbeeld vrijwilligerswerk voor het ene individu dagelijkse kost is, stelt de ander daar lijnrecht tegenover er geen behoefte aan te hebben. Verder is de respondenten gevraagd om welke reden ze aansluiting hebben gezocht bij één van de twee loopgroepen. Ook hier komen veelzijdige antwoorden naar voren. Lopers van AV Startblok benadrukken de zoektocht naar het sociale aspect van de vereniging, maar ook de argumenten fitheid, gezondheid en professionele begeleiding passeren de revue. Lopers van Loopgroep de Bosberen zijn evenals de participanten van de atletiekvereniging veelzijdig. Ook hier wordt de zoektocht naar het sociale aspect aangegeven en komen de aspecten fitheid en gezondheid naar voren. Het ene individu is simpelweg het andere niet en mensen zijn complexe, soms ondoorgroendelijke wezens.

Interessant wordt het als het concept organisatievorm en de vergelijking tussen beide binnen deze context wordt toegevoegd. Speelt deze een specifieke rol voor het individu qua betekenisgeving? Weick (1995) heeft het hier over de transitie van het individu naar betekenisgeving binnen een organisatie. In welke zin hangt de betekenis die hardlopers geven aan sociale binding samen met de organisatievorm waarbinnen zij participeren? Is er sprake van "*intersubjective meaning*" (Weick, 1995: 71), waarbij gedachten, gevoel en acties transformeren op het moment dat het individu zich bevindt binnen een organisatievorm? De resultaten vanuit AV Startblok wijzen uit dat in de betekenisgeving van mensen een vereniging an sich als 'sociaal' gegeven naar voren komt. De vereniging biedt onder andere met haar accommodatie, sfeer en entourage een sociaal platform voor mensen. Dit komt onder andere naar voren via trainingen, activiteiten, evenementen en het simpelweg 'bij elkaar' zijn. Loopgroep de Bosberen is niet in het bezit van een accommodatie. Toch lijken de lopers dezelfde betekenis te geven aan het 'samenzijn' als lopers binnen de traditionele vereniging. De keuze voor een informele loopgroep staat niet één op één met de keuze voor een minder gebonden, of wellicht minder sociale loopgroep. Ondanks dat een vereniging op basis van haar bestaansrecht meer mogelijkheden biedt, komt de informele loopgroep naar voren als een *andere* organisatievorm waar het sociale aspect óók een rol speelt. Bij de vereniging zijn echter de randvoorwaarden al aanwezig, bij de informele loopgroep lijkt dit een groeiend proces. De lopers van Loopgroep de Bosberen creëren zelf deze betekenis vanuit het actorperspectief en geven zo hun invulling aan de structuur. Dit terwijl de kleinschalige structuur van de loopgroep tevens invloed

uitoefent op de betekenis die lopers geven aan het geheel. Het is een dialectiek tussen handelen en structuur (Tennekes, 1995: 25).

§ 9.3.2 – Individuele handelingsopties

Tot slot worden individuele handelingsopties besproken. Deze zijn gebaseerd op het EVLN-model, aangereikt door Hirschman (1970). Figuur 7 en 8 geven de keuze voor bepaalde handelingsopties weer van de respondenten van beide loopgroepen. Ondanks het relatief lage aantal respondenten (N=6 per organisatievorm) komen een aantal interessante zaken naar voren. Allereerst maken de verenigingslopers vaker de keuze voor loyalty en kiezen ze minder voor de opties exit en voice dan de lopers bij de informele loopgroep. Deze opvallende uitkomst is op twee manieren te interpreteren. Wordt het individu door de structuur beïnvloed? Of maakt het individu (actor in context) een bewuste keuze voor een bepaalde structuur om bepaalde handelingsopties ten toon te kunnen spreiden? Dit is interessant om te bekijken vanuit een grotere steekproef.

Een vereniging heeft vaak meer leden, waar het moeilijker kan zijn als individu om invloed uit te oefenen of gehoord te worden. Dat sluit aan bij het feit dat bij Loopgroep de Bosberen vaker de opties exit en voice naar voren komen. Deze organisatievorm is kleiner, waarbij het individu zichzelf beter kan profileren en eisen kan stellen. Daarnaast zou er mogelijk gesteld kunnen worden dat lopers van een informele loopgroep meer kritische, individualistische, mondigere individuen zijn. Het aantal respondenten van dit onderzoek is echter te klein om dit te kunnen stellen. Vervolgonderzoek zou dit uit moeten wijzen.

§ 9.4 – Het binden en behouden van de hardloper

Na het doorlopen van het analysekader volgen nog een tweetal paragrafen binnen dit hoofdstuk. Allereerst wordt het binden en het behouden van de hardloper besproken.

Van Bottenburg (2006: 19) schat in zijn onderzoek de totale, potentiële loopsportmarkt op 7 miljoen mensen. De Atletiekunie is één van de partijen waarvoor dit een interessant gegeven is. Zij zouden graag door willen groeien naar een drie sterren bond, als 'kracht van de sport' op basis van de sterrensystematiek van NOC*NSF. Hiervoor hebben zij een groter ledenaantal nodig. Daarnaast is potentiële loopsportmarkt interessant voor de traditionele atletiekvereniging. Volgens het onderzoek van Van Bottenburg (2006: 19) was in 2006 slechts drie procent van alle hardlopers lid van een atletiekvereniging. Het onderzoek 'Evenementenlopers in Beeld' (Van Bottenburg, 2009: 55) wijst uit dat vijfendertig procent van de evenementenlopers is geïnteresseerd in lidmaatschap bij een atletiekvereniging. En tot slot zijn er de overige kapers op de kust, de commerciële (sport)organisaties. Ook voor deze partijen blijft de markt van de ongebonden hardloper een interessante markt.

[De vereniging en de Atletiekunie](#)

Het onderzoek heeft een aantal pragmatische tips opgeleverd, welke vooral naar voren zijn gekomen vanuit de interviews met de respondenten van beide loopgroepen. Het eerste aspect is *flexibel lidmaatschap*. Vanuit de atletiekvereniging moet de soms starre structuur uit het verleden los gelaten worden om de drempel voor de ongebonden hardloper te verlagen. Waar verenigingen in het verleden als zware, gebonden instituties werden beschouwd kan deze betekenis voor de huidige tijd veranderd zijn. Voorbeelden die door respondenten worden genoemd om de drempel te

verlagen zijn kortere lidmaatschappen, op basis van seizoenen of ter voorbereiding op een evenement. De Atletiekunie kan hier verder in ondersteunen door de afdracht per lid aan de bond te reduceren.

Het tweede aspect geldt voor zowel de vereniging, als de bond en commerciële organisaties. De huidige generatie hardlopers is op zoek naar *expertise*. Lopen kan bijna iedereen, maar de betekenisgeving van de respondenten geeft weer dat de technische kennis zoals voorbereidende (beginner)schema's en bijbehorende begeleiding van toegevoegde waarde zijn. Maak zichtbaar aan de ongebonden loper wat je als organisatie hebt te bieden.

Het derde aspect is hardnekkig, maar desondanks een uitdaging om als vereniging en bond aan te pakken. *Bestrijdt de vooroordelen*. Mensen geven een bepaalde betekenis aan een atletiekvereniging. Een aantal concrete voorbeelden kwamen meerdere malen uit dit onderzoek naar voren. Zo verwacht men binnen de vereniging vooral en alleen jonge mensen, waarbij prestatie duidelijk voorop staat. De recreant voelt zich niet binnen dit plaatje passen. Benadruk de differentiatie in leeftijd en niveau. Een ander punt dat naar voren kwam heeft te maken met de rondebanaan. Hoewel de atletiekbaan zelf een prachtig visitekaartje is voor een club kan het ook beknellend werken. Hardlopers duiken graag de vrije natuur in. Veel lange afstand groepen van atletiekverenigingen pakken per week meermaals een training buiten de eigen accommodatie. Geef dit weer in de communicatie naar buiten en benadruk dat de atletiekbaan zelf een mooie aanvulling is op de training, anders dan een vast omheind trainingcentrum.

Het laatste aspect dat naar voren komt uit de resultaten is *zichtbaarheid*. Lopers bij informele loopgroepen geven aan dat 'even googelen', het foldertje bij de fysiotherapeut en het lokale sufferdje nog steeds triggers kunnen zijn om uiteindelijk de stap naar de vereniging of een commerciële (sport)organisatie te maken. Daarnaast is een nette, veelbezochte website een pre in de huidige digitale wereld. Daarop voortbordurend is het interessant dat geen enkele respondent melding heeft gemaakt van digitale hardloopcommunities, smartphone running applicaties of andere digitale middelen. Wellicht bevindt deze ontwikkeling zich nog in de beginfase, maar in de toekomst zal het ongetwijfeld een rol gaan spelen.

§ 9.5 – Verdere bevindingen

De laatste paragraaf binnen de analyse beschrijft verdere bevindingen op basis van de resultaten van het onderzoek.

[Sociale verbanden als organisch proces](#)

Granovetter (1973: 1361, in: Kilduff & Tsai, 2003: 32-33) is ooit begonnen met het beschrijven van de kracht van onderlinge verbanden en heeft deze gesplitst in weak en strong ties. In de literatuur rondom lichte en zware gemeenschappen volgen Duyvendak en Hurenkamp (2004) deze structuur en ook rondom het begrip sociale binding met bridging en bonding (Putnam, 2000: 22-24) is deze lijn centraal komen te staan. Dit onderzoek onderstreept het belang van deze begrippen als onderzoeksgereedschap, maar wil hierbij een belangrijke nuancering schetsen. Het onderzoek naar beide loopgroepen heeft duidelijk gemaakt dat het moeilijk is sociale bindingen strak als sterk of zwak te typeren. Met name de observaties bij de informele loopgroep hebben laten zien dat sociale verbanden complex zijn en moeilijk te duiden. Het algemene gevoel dat overheerst is dat sociale verbanden als een organisch proces gezien kunnen worden. Geen weak of strong ties, maar *growing* ties. Zowel een vereniging als een informele loopgroep dragen een geschiedenis met zich mee wat de

mensen en onderlinge banden zal beïnvloeden. Een beginnende loopgroep in het bos zal beginnen als een wirwar van zwakke bindingen, maar iedere opvolgende training zal de betekenisgeving van de lopers veranderen en zodoende ook de hechtheid of verbondenheid die zal worden ervaren. Dit wordt benadrukt door de resultaten, waarbij de respondenten van de vereniging aangeven dat ze de hechtheid als stabiel ervaren (wellicht een soort verzadiging) en de respondenten van de informele loopgroep als een groeiend, organisch proces.

Sleutelfiguren en sleutelmomenten

Vanuit de resultaten komt naar voren dat sleutelmomenten van invloed zijn op het proces van sociale binding binnen een groep. Zo heeft Loopgroep de Bosberen door het onverwacht overlijden van een trainster waarbij veel lopers en loopsters waren begonnen met hardlopen een moment meegemaakt waarbij door gezamenlijk rouwen en afscheid nemen mensen dicht bij elkaar zijn gekomen. De lopers van AV Startblok beschrijven een groot evenement als sleutelmoment. De zestigjarige verjaardag van één van de lopers werd aangehaald als prachtige datum voor een marathon in New York. Hierbij vertrokken twintig lopers van de club richting Amerika, een gezamenlijk stuk onderling bindende geschiedenis binnen de loopgroep.

Naast sleutelmomenten komen sleutelfiguren naar voren. De trainer wordt in dit geval in beide loopgroepen naar voren gebracht als belangrijk, bindend aspect. Zo is de trainer het opstapje voor nieuwelingen om zich betrokken te voelen bij de groep. De trainer wordt genoemd als inspirator en een bindend geheel in de groep, mede door het toepassen van differentiatie tussen de verschillende niveaus en het bewaken van de sfeer.

Beide aspecten zijn theoretisch moeilijk in te passen, gezien de willekeur van het leven. Desondanks spelen zowel sleutelfiguren als sleutelmomenten een rol in het proces van sociale binding.

Het belang van de accommodatie, 'de bar bindt'

De lange afstand groep van AV Startblok bezit een uitgebreide accommodatie, met als bijzonder middelpunt de bar in de kantine. De resultaten onderschrijven het belang van deze plek in het proces van sociale binding. Respondenten beschrijven het letterlijk met de alliteratie 'de bar bindt'. Daarbij wordt aangegeven dat de groep wellicht anders zou zijn als deze plek er niet was geweest. Interessant feit is de vergelijking die er gemaakt kan worden met Loopgroep de Bosberen, welke niet in het bezit is van enig accommodatie anders dan het natuurgebied waar zij in sporten. Ondanks de afwezigheid van een accommodatie geven de resultaten weer dat ook deze groep hechte verschijnselen vertoont. Dit geeft weer dat een accommodatie niet essentieel hoeft te zijn in het proces van sociale binding, maar zeker wel een rol kan spelen. Zodoende kan de organisatievorm wel degelijk invloed hebben op het concept sociale binding. Niet iedere traditionele vereniging heeft echter een eigen accommodatie of bar. AV Startblok heeft deze wel en de bar speelt een belangrijke rol in het sociale proces.

10. CONCLUSIE

Na het doorlopen van de analyse is het onderzoek aangekomen bij de conclusie. In dit hoofdstuk zal het beantwoorden van de hoofdvraag centraal staan. Deze hoofdvraag luidt als volgt:

Welke betekenissen geven hardlopers aan sociale binding binnen een loopgroep en in welke zin hangen deze betekenissen samen met de organisatievorm van de loopgroep waarin zij participeren?

Het antwoord op deze vraag wordt uiteengezet in (§ 10.1) en (§ 10.2). De volgende paragraaf (§ 10.3) geeft weer in welke zin sociale binding als factor van betekenis is geweest tot aansluiting bij één van de twee loopgroepen. Daarna beschrijft de volgende paragraaf (§ 10.4) in welke zin sociale binding leidt tot sociaal kapitaal. Paragraaf (§ 10.5) vervolgt met in welke zin betekenisgeving leidt tot specifieke handelingsopties. De conclusie vervolgt met (§ 10.6) waar wordt gesproken over het binden en behouden van de hardloper en besluit met (§ 10.7) waar een antwoord op de hoofdvraag wordt gegeven.

§ 10.1 – Complexiteit van betekenisgeving

Welke betekenissen geven de participanten aan de onderlinge sociale binding binnen de onderzochte loopgroepen?

Betekenisgeving is complex

De eerste deelvraag behelst de betekenis welke participanten geven aan onderlinge sociale binding. De mens is een *sensemaker*. Ieder individu geeft continu betekenissen aan zijn of haar omgeving. Betekenissen zijn veelzijdig; iedere betekenis kan worden beïnvloed door alleen al de kleinste prikkels uit iemand zijn omgeving of levenservaring. Om betekenisgeving aan sociale binding tastbaar te maken is het begrip in drievoud uiteengezet. Op zowel het gebied van sociale netwerken, als vertrouwen en wederkerigheid kwam dezelfde lijn naar voren. Lopers van de traditionele atletiekvereniging AV Startblok én lopers van de informele loopgroep de Bosberen geven geen eenduidige visie. Waar de één het belang van de loopgroep voor sociale contacten voorop stelt, benadrukt een ander dat het slechts kennissen zijn. Waar de één al zijn persoonlijke en vertrouwelijke zaken deelt binnen de groep, heeft de ander de loopgroep daar niet voor nodig. Waar voor de één wederkerigheid in de vorm van vrijwilligerswerk dagelijkse kost is, geeft een ander aan hier geen behoefte aan te hebben. Waar de één is gaan hardlopen met als doel het sociale aspect van de groep, traint een ander enkel en alleen voor fitheid en gezondheid. En sommige lopers zoeken de combinatie van alle facetten; professionele begeleiding, fitheid en gezondheid binnen een sociale omgeving. Betekenisgeving is complex en veelzijdig.

Licht én zwaar

Als er specifiek wordt ingezoomd op de informele loopgroep komt er een interessante conclusie naar voren. Lopers van de Bosberen bevinden zich in de terminologie van Duyvendak en Hurenkamp (2004) in een 'community lite'. Een lichte gemeenschap waar de onderlinge verbanden veelal worden getypeerd als weak ties en waar mensen flexibiliteit, vrijheid en een minimum aantal regels als belangrijk ervaren. Uit dit onderzoek komt echter naar voren dat mensen het belang van sociale binding wel degelijk benadrukken in een informele loopgroep. Er zijn respondenten die uitkijken naar

de training en de groep als een hechte en vertrouwelijke omgeving ervaren. Dit sluit aan bij de conclusie die Van den Berg et al. (2011: 14) trekken, dat informele groepen een bredere betekenis hebben voor de deelnemers dan enkel de activiteit (het hardlopen) waarvoor ze zijn opgericht. Dit ondersteunt tevens de bewering van Van Bottenburg en Hover (2009) en O'Connor en Brown (2007, in: Van den Berg et al., 2011: 85) dat informele verbanden van grote sociale betekenis kunnen zijn voor de deelnemers van een informele (loop)groep. Het versterkt daarbij tot slot de conclusie van Van Bottenburg (2009: 33), Van den Berg et al. (2011: 101) en Weijers (2010: 96). Groepen kunnen niet zonder meer getypeerd worden als een lichte of zware gemeenschap en verschillen in sociale binding en betrokkenheid zijn diffuus en complex.

Growing Ties

Dit onderzoek wil hier aan toevoegen dat sociale verbanden als een organisch proces geduid kunnen worden. Waar de verenigingslopers aangeven de sociale hechtheid als een stabiel gegeven te ervaren benadrukken de respondenten van de informele loopgroep de sociale binding als een groeiend en organisch proces. Niet enkel weak en strong ties (Granovetter, 1973: 1361, in: Kilduff & Tsai, 2003: 32-33) maar *growing ties*. Een beginnende loopgroep in het bos start als een wirwar van zwakke verbanden, maar iedere opvolgende training kan de betekenisgeving van de lopers veranderen en zodoende ook de hechtheid of verbondenheid die zal worden ervaren. Daarnaast geeft dit onderzoek weer dat sleutelfiguren en sleutelmomenten van invloed kunnen zijn op dit proces.

§ 10.2 – Invloed organisatievorm

In welke zin hangen de betekenissen die hardlopers geven aan sociale binding samen met de organisatievorm waarbinnen zij participeren?

Verschillen in betekenisgeving vanuit vergelijking

Binnen deze deelvraag wordt het concept organisatievorm en de vergelijking tussen beide loopgroepen binnen deze context toegevoegd. In welke zin hangt de betekenis die de hardlopers geven aan sociale binding samen met de organisatievorm? Uit eerdere conclusies komt naar voren dat zowel binnen de traditionele vereniging als de informele loopgroep een mix bestaat van sterke en zwakke sociale verbindingen. Op het gebied van sociale netwerken kan geconcludeerd worden dat de vereniging als organisatievorm meer *zou kunnen* bijdragen dan de informele loopgroep. De groep is groter en er zijn meer ontmoetingspunten waar sociale interactie kan plaatsvinden. Zo zien de respondenten de bar als een essentieel gegeven voor onderlinge sociale binding. De vereniging lijkt zodoende meer kansen te bieden op het gebied van sociale netwerken. Dit zegt echter niets over de daadwerkelijke kracht van deze onderlinge verbanden. Dit hangt af van de acties en de betekenisgeving vanuit het individu.

Op het gebied van onderling vertrouwen lijkt de organisatievorm geen expliciete rol te spelen. Reacties vanuit de respondenten liepen bij beide loopgroepen uiteen en was niet terug te koppelen naar de organisatievorm.

Uit de betekenissen die respondenten gaven aan wederkerigheid kwam naar voren dat de informele loopgroep als organisatievorm weinig mogelijkheden bood tot het doen van vrijwilligerswerk. Een aantal respondenten wezen op het feit dat zij wel degelijk vrijwilligerswerk doen, maar niet per se binnen de onderzochte informele loopgroep. Participatie in een informele loopgroep hangt zodoende niet per definitie samen met de afname van vrijwilligerswerk en zodoende de mogelijkheid

tot het creëren van sociaal kapitaal, zoals gesteld door Putnam (1995; 2000). Dit onderzoek sluit zich aan bij de bewering van Dekker (1995) die aangeeft dat nieuwe vormen van solidariteit zichzelf ontwikkelen en dat dit niet direct hoeft te duiden op een afname van het maatschappelijk engagement. Op het gebied van wederkerigheid kwamen verder bij beide organisatievormen voorbeelden naar voren, zoals een 'lief-en-leed-pot' bij de vereniging en het onderhouden van contacten met geblesseerden en zieken of mentale ondersteuning bij een sterfgeval in de familie.

Bonding en bridging

Naast het begrip sociale binding zijn de respondenten tevens bevraagd over de begrippen bonding en bridging. Op zowel het gebied van bonding als bridging bieden beide organisatievormen expliciete voorbeelden. Dit sluit aan bij Verweel et al., (2005: 20) die stellen dat binnen een vereniging beide vormen voorkomen. Dit lijkt ook te gelden voor een informele loopgroep. De vereniging als organisatievorm biedt met haar evenementen en activiteiten een platform voor groepsgevoel en onderlinge sociale binding door samenwerking en het gezamenlijk bereiken van een doel. Ondanks het feit dat deze activiteiten minder voorkomen binnen de onderzochte informele loopgroep, maakt dat deze activiteiten niet minder bindend. Ook het concept bridging komt bij beide type organisatievormen voor. Respondenten van beide groepen geven aan gemêleerd te zijn op verschillende gebieden zoals bijvoorbeeld sportief niveau, vakmatig of op culturele achtergrond.

Informeel

Een ander concept wat in dit onderzoek onder de loep is gehouden is de formaliteit van beide organisatievormen. Duyvendak & Hurenkamp (2004: 220) en Delnoij (2004: 20) beschrijven de traditionele sportvereniging als een formele groep. Mede omdat het 'zijn' van een vereniging verplichtingen met zich meebrengt zoals regels, verboden en geboden. De onderzochte loopgroep binnen de vereniging beschouwde zichzelf echter verre van formeel. De respondenten van AV Startblok en de lopers van de Bosberen beschreven de organisatievorm veelal als informeel.

Sleutelfiguren en sleutelmomenten

Eerdere conclusies wijzen op de mogelijke invloed van sleutelfiguren en sleutelmomenten binnen het proces van sociale binding binnen een organisatievorm. Dit gegeven relateert de kracht van de organisatievorm in dit proces. De organisatievorm kan moeilijk tot geen invloed uitoefenen op sleutelfiguren en sleutelmomenten. Toch kan een sleutelmoment zoals het plots overlijden van een trainer of het moment dat een sleutelfiguur besluit een gezamenlijke activiteit te organiseren, grote impact hebben op de sociale binding die binnen de groep ontstaat en wordt ervaren.

§ 10.3 – Sociale binding als reden tot aansluiting

In welke zin is sociale binding als factor van betekenis geweest om zich aan te sluiten bij een loopgroep, georganiseerd vanuit een traditionele sportvereniging of vanuit een informele loopgroep?

De deelnemers binnen dit onderzoek zijn gevraagd om welke redenen ze aansluiting hebben gezocht bij de desbetreffende loopgroepen. Daarbij is expliciet gevraagd in hoeverre sociale binding een reden is geweest tot aansluiting en in hoeverre men sociale binding als een essentieel gegeven beschouwde. Reacties waren uiteenlopend en benadrukten wederom de veelzijdigheid en de complexiteit van de sociale relaties rondom het individu. Lopers vanuit de atletiekvereniging gaven aan het sociale aspect

belangrijk te vinden, maar kwamen met uiteenlopende argumenten waarom ze zichzelf hebben aangesloten. Van de zoektocht naar professionele begeleiding en zodoende betere prestaties, tot simpelweg recreatief en gezond bezig te zijn in een sociale omgeving. Lopers vanuit de informele loopgroep waren evenals de verenigingslopers zeer verschillend. Ook hier kwam het sociale aspect naar voren, wat het beeld ontkracht dat participanten in informele loopgroepen de onderlinge sociale verbanden en gezelligheid voor lief nemen en enkel kiezen voor de informele loopgroep om het 'ongebonden' hardlopen.

§ 10.4 – Sociale binding en sociaal kapitaal

In welke zin leidt sociale binding in de onderzochte loopgroepen tot sociaal kapitaal en vindt dit plaats via bonding en bridging?

Respondenten van zowel AV Startblok als Loopgroep de Bosberen reageren verschillend op de vraag in hoeverre sociale binding binnen de loopgroep daadwerkelijk bijdraagt tot vriendschap als vorm van sociaal kapitaal. Waar voor de één de loopgroep belangrijk is in zijn of haar sociale leven, typeren de anderen de contacten binnen de loopgroep als kennissen. Een hechte groep of vereniging heeft niet direct tot consequentie dat ieder individu binnen dit gezelschap 'vriendschap' op hetzelfde niveau ervaart. Hetzelfde geldt voor het fenomeen van onderling vertrouwen als vorm van sociaal kapitaal in deze.

Vanuit het concept wederkerigheid komt vrijwilligerswerk naar voren. Antwoorden vanuit de respondenten laten zien dat informele loopgroepen (of andere organisatievormen naast de traditionele vereniging) niet garant staan voor een afname van het maatschappelijk engagement zoals gesteld door Putnam (1995; 2000). Lopers binnen de informele groepen geven aan buiten de informele loopgroep alsnog vrijwilligerswerk te bedrijven. Het belang dat wordt gehecht aan wederkerigheid verschilt evenals sociale netwerken en vertrouwen ook per individu. Concluderend kan gesteld worden dat sociale relaties rondom het individu complex zijn. Waar de ene respondent zijn sociale omgeving en onderlinge binding ziet als een vorm van sociaal kapitaal, kan de andere respondent dit heel anders zien.

Als bonding en bridging als concepten worden uitgelicht laat dat zien dat beide aspecten voorkomen in zowel de loopgroep binnen de traditionele vereniging als bij de informele loopgroep. Dit sluit aan bij de bewering van Verweel et al., (2005: 20). Er wordt door de respondenten van beide groepen aangegeven dat activiteiten of evenementen binnen de loopgroep zorgen voor een hechtere onderlinge sociale binding. Sociale netwerken die hier uit voort kunnen komen kunnen leiden tot een groter sociaal kapitaal. Wederom verschilt dit per individu. Op het gebied van bridging geven respondenten van beide groepen aan te leren omgaan met andersdenkenden, bijvoorbeeld mensen uit een andere beroepsgroep of cultuur. Ook hier zal het ene individu wijzen op een grotere toegevoegde waarde dan de ander.

§ 10.5 – Individuele handelingsopties

In welke zin leidt betekenisgeving tot specifieke handelingsopties binnen de onderzochte loopgroepen?

Het inzicht in de handelingsopties geschetst door Hirschman (1970) levert ondanks het relatief lage aantal respondenten interessante gegevens op, mede met betrekking tot de invloed van de organisatievorm op het individu. De lopers van AV Startblok lijken vaker de keuze voor loyalty te maken. De opties exit en voice komen vaker terug bij de informele groep. Deze uitkomst is op twee manieren te interpreteren. Wordt het individu door de structuur beïnvloed, of maakt het individu juist een bewuste keuze voor een structuur om bepaalde handelingsopties ten toon te kunnen spreiden? Biedt de informele loopgroep als kleine organisatievorm meer mogelijkheid tot inspraak, invloed of het stellen van eisen? Zorgt een grote organisatievorm als een vereniging ervoor dat leden in het grotere geheel wegvallen en dat het moeilijker is je stem te laten horen? Uit de antwoorden van de respondenten komen vraagstukken naar voren die interessant zijn om vanuit een grotere steekproef te onderzoeken.

§ 10.6 – Het binden en behouden van de hardloper

Op welke manier kunnen de Atletiekunie, commerciële (sport)organisaties en de sportvereniging beter inspelen op de betekenis van sociale binding voor hardlopers?

Als iets duidelijk is geworden binnen dit onderzoek is dat er geen eenduidige 'iets' gecreëerd kan worden wat ieder individu beweegt tot lidmaatschap bij een vereniging, bond of commerciële partij. Van Bottenburg (2009: 55) wijst de organisaties echter op de potentie van de hardloopmarkt en dit onderzoek draagt een aantal pragmatische tips aan welke zijn voortgekomen uit de ondervraagde respondenten. Deze tips worden beschreven vanuit een ander perspectief, namelijk vanuit het belang voor een organisatie zoals de Atletiekunie om in te kunnen spelen op de ongebonden hardloper. Hier volgen nogmaals de vier tips uit de analyse kort en krachtig in viervoud:

➤ *Flexibel lidmaatschap*

Flexibel lidmaatschap is een zeer pragmatische manier om nieuwe leden te werven, maar is nog niet voor iedere partij een bekend gegeven. Maak de drempel voor lidmaatschap zo laag mogelijk. Speel in op seizoenen en populaire evenementen.

➤ *Expertise*

Lopers geven aan de keuze voor een loopgroep te maken in hun zoektocht naar expertise. Lopen kan bijna iedereen, maar de technische kennis is de toegevoegde waarde van de loopgroep. Laat zien wat je als organisatie te bieden hebt. Als atletiekvereniging ben je expert. Toon dat aan de buitenwereld.

➤ *Bestrijdt de vooroordelen*

Het bestrijden van de vooroordelen over atletiekverenigingen is een essentieel punt voor de Atletiekunie en de atletiekvereniging. Alle respondenten vanuit de informele loopgroep schetsten een bepaald beeld van de atletiekvereniging. Dit beeld komt voort uit de betekenisgeving van de lopers. Uit dit onderzoek komt naar voren dat er verschillende interpretaties van de werkelijkheid bestaan. Zijn lopers van een lange afstand of recreanten groep altijd jong en gericht op prestaties, en vinden trainingen altijd stevast plaats op de atletiekbaan? Bestrijd dit beeld. Benadruk differentiatie in niveau, benadruk de toegankelijkheid voor jong en oud, dik en dun, benadruk de gezellige en veilige omgeving.

➤ *Zichtbaarheid.*

Het laatste punt is wederom pragmatisch van aard. Zichtbaarheid blijft een essentieel gegeven. Van het lokale sufferdje tot het eerste verschijnen tussen de resultaten van Google. Gezien het digitale tijdperk is het interessant dat geen enkele respondent heeft aangegeven gebruik te maken van digitale hardloopcommunities, smartphone running applicaties of andere digitale middelen. Wellicht bevindt deze ontwikkeling zich nog in de beginnende fase, maar in de toekomst zal het ongetwijfeld een rol gaan spelen.

§ 10.7 – Beantwoording hoofdvraag

Het hoofdstuk conclusie nadert zijn einde. Tot slot komt de hoofdvraag naar voren.

Welke betekenissen geven hardlopers aan sociale binding binnen een loopgroep en in welke zin hangen deze betekenissen samen met de organisatievorm van de loopgroep waarin zij participeren?

Er komen verschillende betekenissen naar voren vanuit verschillende individuen. Waar de ene loper binnen de vereniging zijn sociale leven grotendeels binnen de club ziet plaatsvinden, gaat de ander direct na de training zonder een drankje te doen naar huis naar zijn of haar gezin. Waar de ene loper binnen de informele loopgroep iedere zondag uitkijkt naar de gezelligheid van de groep, heeft de andere loper meer behoefte aan weinig praten en veel presteren. De betekenis die hardlopers geven aan sociale binding verschilt per individu en is diffuus, veelzijdig en complex.

Waar informele (loop)groepen vaak getypeerd worden als een licht, informeel en ongebonden geheel geeft dit onderzoek als centraal punt weer dat informele groepen een bredere betekenis hebben voor de deelnemers dan enkel de activiteit (het hardlopen) waarvoor ze zijn opgericht. Informele verbanden kunnen van grote sociale betekenis zijn voor deelnemers van de loopgroep. Wederom verschilt dit per individu. Groepen kunnen zodoende niet zonder meer getypeerd worden als een lichte of zware gemeenschap. Sociale binding binnen (loop)groepen lijkt een groeiend, organisch proces te zijn. Iedere opvolgende training kan de betekenisgeving van lopers veranderen en zodoende ook de hechtheid of verbondenheid die zal worden ervaren.

En in welke zin hangen de betekenissen die hardlopers geven aan sociale binding samen met de organisatievorm waarbinnen zij participeren? Op het gebied van sociale netwerken kan geconcludeerd worden dat de vereniging als organisatievorm meer *zou kunnen* bijdragen dan de informele loopgroep. Door een veelvoud aan trainingen, evenementen en activiteiten is er meer mogelijkheid tot sociale interactie. Dit zegt echter niets over de daadwerkelijke kracht van deze onderlinge verbanden. Dit hangt af van de acties en de betekenisgeving vanuit het individu.

Naast sociale binding is er gekeken naar bonding en bridging vanuit beide organisatievormen. Zowel binnen de traditionele atletiekvereniging als binnen de informele loopgroep komen bonding en bridging voor. De vereniging als organisatievorm biedt met haar evenementen en activiteiten een platform voor groepsgevoel en onderlinge sociale binding door samenwerking en het gezamenlijk bereiken van een doel. Ondanks dat binnen de onderzochte informele loopgroep deze activiteiten minder voorkomen, maakt dat deze activiteiten niet minder bindend en waardevol.

Ook de mate van formaliteit bij beide groepen is vergeleken. Waar de literatuur de vereniging plaats binnen een formeel kader wijst dit onderzoek uit dat lopers deze formaliteit niet zo ervaren. Zowel

AV Startblok als Loopgroep de Bosberen worden door de respondenten als informele entiteiten aangeduid.

De vergelijking tussen beide groepen op basis van de handelingsopties van Hirschman (1970) doet de vraag rijzen of de organisatievorm vanuit haar structuur wel degelijk invloed kan hebben op de keuzes van het individu, of dat het individu juist een bewuste keuze voor een structuur maakt om bepaalde handelingsopties ten toon te kunnen spreiden. Een onderzoek met grotere steekproef zou hieraan kunnen bijdragen.

Het naar voren komen van het belang van sleutelmomenten en sleutelfiguren relateert daarbij de invloed van de organisatievorm op het individu enigszins gezien het feit dat de organisatievorm weinig tot geen invloed kan uitoefenen op beide elementen.

Tot slot sluit dit onderzoek niet letterlijk aan bij het angstbeeld dat Putnam (1995; 2000) schetst over de afname van vrijwilligerswerk en de afbraak van sociaal kapitaal. De informele loopgroep binnen dit onderzoek is een nieuw ontstane vorm van solidariteit, dat niet direct wijst op een afname van het maatschappelijk engagement. Zo blijkt dat lopers vanuit de informele loopgroep veelvuldig vrijwilligerswerk doen *buiten* de context van de loopgroep en dat sociale binding en genegenheid nog steeds als belangrijk worden ervaren.

11. SUGGESTIES VOOR VERVOLGONDERZOEK

Dit onderzoek heeft niet alleen geprobeerd een maatschappelijk fenomeen toe te lichten en te verduidelijken, het heeft tevens een aantal nieuwe vragen opgeroepen. Evenals Van den Berg et al. (2011: 101) wil dit onderzoek wijzen op de behoefte aan verdiepend kwalitatief onderzoek.

Om vervolgonderzoek waardevol te laten zijn is het aan te raden weer te geven hoe de onderzochte loopgroep zich verhoudt tot het geschetste continuüm in figuur 4. Zoals gesteld zijn er verschillende (meng)vormen waar te nemen tussen lichte en zware, en formele en informele loopgroepen.

Dit onderzoek heeft verder een aantal punten aangestipt welke vervolgonderzoek behoeven. Allereerst sociale verbanden als groeiend proces. Waar de concepten *weak* ties en *strong* ties veel in de literatuur worden gebruikt wijst deze scriptie naar het belang van het groeiende proces, *growing* ties. Dit onderzoek onderstreept het belang van deze begrippen als onderzoeksgereedschap, echter dragen loopgroepen een geschiedenis met zich mee die zowel de mensen als hun onderlinge banden beïnvloedt. Dit komt naar voren in de resultaten, waar de respondenten van de informele loopgroep de onderlinge banden als een groeiend, organisch proces beschrijven. Misschien is een scherpe conceptualisering van het begrip *growing* ties een optie om het inzicht in het sociale proces binnen informele groepen te vergroten. Dit legt een grotere nadruk op complexiteit, anders dan precisie.

In het vervolg daarop is uit dit onderzoek gebleken dat de onderzochte groepen beide te maken hebben gehad met sleutelmomenten of sleutelfiguren, die essentieel waren voor het groepsproces. Was Loopgroep de Bosberen een even hecht geheel geweest, zonder het rouwproces rondom de gezamenlijke trainster? Was er binnen AV Startblok een hechte, zware kern ontstaan zonder activiteiten zoals deelname aan de marathon van New York met twintig personen?

Om het inzicht in informele loopgroepen te vergroten is bovendien de rol van de trainer als sleutelfiguur een interessant gegeven. Deze persoon speelde binnen dit onderzoek een belangrijke rol in zowel de vereniging als in de informele loopgroep. Voor nieuwkomers is de trainer vaak het eerste contactpunt. Wat zijn essentiële kwaliteiten voor het binden en behouden van deze nieuwe hardlopers voor een trainer of sleutelfiguur?

De laatste aanbeveling uit dit onderzoek is gebaseerd op het Exit, Voice, Loyalty & Neglect model van Hirschman (1970). Op kleine schaal heeft deze scriptie laten zien dat de organisatievorm als structuur invloed zou kunnen hebben op de handelingsopties van het individu. Er kwam naar voren dat lopers binnen de vereniging zich vaker op de optie 'loyalty' richtten, terwijl lopers vanuit de informele loopgroep sneller geneigd waren tot 'exit' en 'voice'. Wordt het individu door de structuur beïnvloed, of maakt het individu juist een bewuste keuze voor een structuur om bepaalde handelingsopties ten toon te kunnen spreiden? Zijn lopers bij een informele loopgroep meer kritische, individualistische en mondigere individuen? Of is de groeps grootte of groepsdruk simpelweg van invloed op het feit of mensen makkelijk hun stem laten horen of uit de groep stappen? Vervolgonderzoek is geboden om hier uitspraken over te kunnen doen.

De ongebonden hardloper en daarbij de maatschappelijke rol van informele loopgroepen biedt onderzoeksmogelijkheden. Zeker als men uitgaat van de schatting van Van Bottenburg (2006: 19), dat de totale potentiële loopsportmarkt wordt geschat op 7 miljoen mensen. Een interessant en sportief fenomeen.

12. REFLECTIE

Het laatste hoofdstuk binnen dit onderzoek reflecteert op het algehele onderzoeksproces. Het was een drukke maar plezierige periode, waarin ik als onderzoeker alles kon toepassen wat ik heb geleerd gedurende mijn academische jaren. Afgelopen jaar is ongelooflijk snel voorbij gegaan, waarbij een innige relatie met de PC en het toetsenbord onvermijdelijk is geweest. Desondanks heb ik dit onderzoek met zeer veel plezier gedaan en wil ik de lezer tot slot een aantal overdenkingen meegeven.

Voor mij is gebleken dat passie en plezier de belangrijkste basis voor een onderzoeksonderwerp moeten vormen. Het verenigingsleven en het hardlopen an sich spelen een belangrijke rol in mijn leven. Naast dat ik mijzelf in de vereniging heb gevormd en ontwikkeld, speelt mijn sociale leven daar grotendeels af. Van al deze positieve vormen van sociaal kapitaal zal ik mijn hele leven plezier hebben. Van ervaring op het gebied van organiseren en besturen, tot aan een van de belangrijkste zaken in het leven: vriendschap (zowel strong als weak ties natuurlijk...). Iedereen die afstudeert kan ik dan ook garanderen dat het kiezen van een onderwerp dat dicht bij je staat de eerste grote stap is naar een succesvolle afronding van je academische carrière. Passie voor het onderwerp is een belangrijke pijler voor algehele discipline en motivatie.

Naast de onderwerpkeuze heb ik de methodiek van het onderzoek ook als een belangrijk gegeven ervaren. De keuze voor een combinatie van meerdere onderzoeksmethoden leverde mij meer diepgang en inzicht dan ik van te voren had verwacht. Door middel van observeren leer je langs de oppervlakte van mensen heen te kijken en leer je mensen in relatief korte tijd goed kennen. Het gebruik van participerende observatie (vóór de interviews) leverde mij mogelijkheden om op sommige persoonlijke aspecten dieper door te vragen bij de semi-gestructureerde diepte-interviews. Dit leverde interessante, rijke data op.

In navolging van Cruiff heeft ieder voordeel zijn nadeel (of was het vise versa?). Observaties kosten tijd en als onderzoeker moet je gedisciplineerd zijn om het geheel direct uit te werken. In mijn geval participeerde ik ook mee met trainingen die aansloten bij mijn eigen passie, het hardlopen. Mijn gevoel dwong mij enerzijds dat ik vooraan in de training mee zou moeten lopen en lekker zou moeten knallen, maar miste ik zo niet de interessante visie van de lopers die meer op recreatief niveau achteraan de training meeliepen? Zo heb ik mij voortdurend door de groepen heen bewogen om zo veel mogelijk op te vangen. Continu reflecteren op mijn eigen positie als onderzoeker was hierin zeer leerzaam. Ook de dubbele rol als bestuurslid (bij de vereniging) en als bekende trainer (informele loopgroep) maakte het proces soms lastig. Mijn eigen identiteit en kennis van de groepen die ik gedurende enige maanden hebt opgebouwd maakte het moeilijk om met een blanco pagina te beginnen en alles rustig op me af te laten komen. En net op het moment dat ik zelf in die flow zat werd ik door een participant juist aangesproken op mijn ándere rol... continu schakelen met je eigen identiteit is een must als participerende onderzoeker.

Tot slot heb ik ondervonden dat je directe omgeving een belangrijke rol speelt in het onderzoeksproces. Feedback van medestudenten, via intervisiegroepen en door je begeleider is essentieel. Tot aan het einde toe ben je aan het wijzigen, toevoegen en aan het herschrijven. Anderen helpen je door je even uit je kokervisie te halen en alles weer met een frisse blik te bekijken. Ook de digitale wereld helpt hier aan mee. Even geen motivatie meer? Dan bieden de berichten van zwoegende medestudenten op Facebook een platform om jezelf op te laden en de puntjes op de i te zetten. Al met al is deze scriptie met veel plezier tot stand gekomen en hoop ik dat eenieder deze ook met net zo veel plezier heeft gelezen.

LITERATUURLIJST

- Babbie, E. (2004), *The Practice of Social Research*. Belmont, CA: Thomson Wadsworth.
 - Berg, E. van den et al. (2011), *Informele Groepen. Verkenningen van eigentijdse bronnen van sociale cohesie*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
 - Boessenkool, J. & Verweel, P. (2004), *Stop professionaliseren, red de sportvereniging; Van, voor en door vrijwilligers!* In: *Wetenschappelijk Tijdschrift voor Onderzoek naar Vrijwilligerswerk*, jaargang 1, vol. 2, pag: 1-10.
 - Bottenburg, M. van & Hover, P. (2009), *Evenementenlopers in beeld. Onderzoek naar de succesfactoren van loopevenementen op grond van de motivatie, beleving en waardering van de deelnemers*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
 - Bottenburg, M. van (2006), *De tweede loopgolf. Over groei en omvang van de loopsportmarkt en hoe de KNAU haar marktaandeel verder kan vergroten*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
 - Bottenburg, M. van et al. (2009), *Running Alone Together? The social dynamics and meanings of 'light' running communities*. Keynote in: International Sociology of Sport Association (ISSA), Book of Abstracts (2009), *Sport: Passion, Practice & Profit*.
 - Breedveld, K. (2003), Sport en cohesie, de relatie tussen sportdeelname en sociaal kapitaal. In: K. Breedveld *Rapportage Sport 2003*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, pag. 247-283.
 - Buchanan, D. and Huczynski, A. (2004), *Organizational Behaviour: An Introductory Text*. London: Prentice-Hall.
 - Coleman, J.S. (1988), *Social Capital in the Creation of Human Capital*. In: *The American Journal of Sociology*, vol. 94, pag. 95-120.
 - Coser, L.A. (1974), *Greedy Institutions. Patterns of undivided commitment*. New York: The Free Press.
 - Dekker, P. (1999), *Vrijwilligerswerk vergeleken*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
 - Dekker, P. (2002), *De oplossing van de civil society, over vrijwillige associaties in tijden van vervagende grenzen*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
 - Delnoij, M. (2004), *Ze zijn gewoon niet te binden. Hardlopers, atletiekverenigingen en de opkomst van lichte gemeenschappen*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam; niet gepubliceerde masterscriptie sociologie.
 - Duyvendak, J.W. & M. Hurenkamp (2004), *Kiezen voor de kudde. Lichte gemeenschappen en de nieuwe meerderheid*. Amsterdam: Van Gennep.
 - Edwards, M. (2009), *Civil Society*. Cambridge: Polity Press.
 - Farrell, D. (1983), *Exit, Voice, Loyalty and Neglect as Responses to Job Dissatisfaction: A Multidimensional Scaling Study*. In: *The Academy of Management Journal*, vol. 26, No. 4, pag. 596-607.
 - Hirschmann, A. (1970), *Exit, Voice, and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations and States*. Cambridge, MA: Harvard University.
- <http://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=vYO6sDvjvcgC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Hirschmann+Voice+Loyalty+Exit&ots=Y5jSmgGbob&sig=oZAZUB4lcs1kWZ3fBxg6md0cr4g#v=onepage&q&f=false>
- International Sociology of Sport Association (ISSA), Book of Abstracts (2009), *Sport: Passion, Practice & Profit*.

- Kilduff, M. & Tsai, W. (2003), *Social Networks and Organisations*. London: Sage Publications.
- Knudsen, B., Rousseau, D., & Florida, R. (2008), *Bridging and Bonding: A Multi-Dimensional Approach to Regional Social Capital*. Toronto: The Martin Prosperity Institute.
- McGrath, J.E., Arrow, H., & Berdahl, J.L. (2000), The Study of Groups: Past, Present, and Future. In: *Personality and Social Psychology Review*, vol. 4, No. 1, pag: 95-105.
- Middleton, A., Murie, A., & Groves, R. (2005), Social Capital and Neighbourhoods that Work. In: *Urban Studies*, vol. 42, jaargang 10, pag: 1711-1738.
- Mintzberg, H., (1983a), *Structure in Fives: Designing Effective Organizations*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Poel, H. van der (2002), Beweging wordt vrije keuze. In: *Vrijtijdstudies*, jaargang 20, nr 1, pag. 55-61.
- Putnam, R.D. (1995), *Bowling Alone: America's declining Social Capital*. In: *Journal of Democracy*, jaargang 6, nr. 1, pag: 65-78.
- Putnam, R.D. (2000), *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Putnam, R.D. (2001), *Social Capital: Measurement and Consequences*. In: *The Contribution of Human and Social Capital to Sustained Economic Growth and Well-Being*, International Symposium Report edited by the OECD and HRDC.
- Rubin, H., & Rubin, S. (2005), *Qualitative interviewing. The art of hearing data*. London: Sage Publications.
- Seippel, Ø. (2006), *Sport and Social Capital*. In: *Acta Sociologica*, vol. 49, nr. 2, pag: 169-183.
- Stokvis, R. (1989), *De Sportwereld. Een sociologische inleiding*. Alphen aan de Rijn: Samson.
- Stokvis, R. (2005), *De popularisering van het hardlopen*. In: *Sociologie*, jaargang 1, volume 2, pag. 184-201.
- Tennekes, J. (1995), *Cultuur: structuren en handelen*. In: *Organisatiecultuur, een antropologische visie*. Leuven/Apeldoorn: Garant, pag: 15-37.
- Verweel, P., Janssens, J., & Roques, C. (2005), Kleurrijke Zuilen. *Over de ontwikkeling van sociaal kapitaal door allochtonen in eigen en gemengde sportverenigingen*. In: *Vrijtijdstudies*, vol. 4, pag: 7-21.
- Weber, M. (1985), *Wirtschaft und Gesellschaft: Grundriss der verstehenden Soziologie*. Tübingen: J.C.B. Mohr (Paul Siebeck).
- Weick, K.E. (1995), *Sensemaking in Organizations*. London/New Delhi: Sage Publications.
- Weijers, D.J.F. (2010), *Loopgroepen anders georganiseerd: vrijheid, blijheid?* Masterscriptie Universiteit Utrecht, USG7080.
- Wuthnow, R. (1998), *Loose connections. Joining together in America's fragmented communities*. Cambridge: Harvard University Press.

[http://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=TLKEi8JLH-kC&oi=fnd&pg=PR7&dq=%09Wuthnow,+R.+\(1998\),+Loose+connections.+Joining+together+in+America%E2%80%99s+fragmented+communities.+&ots=wDrb-aa-6O&sig=HSAJZMAhyDNcsRLK3q_yGU-B220#v=onepage&q&f=false](http://books.google.nl/books?hl=nl&lr=&id=TLKEi8JLH-kC&oi=fnd&pg=PR7&dq=%09Wuthnow,+R.+(1998),+Loose+connections.+Joining+together+in+America%E2%80%99s+fragmented+communities.+&ots=wDrb-aa-6O&sig=HSAJZMAhyDNcsRLK3q_yGU-B220#v=onepage&q&f=false)

- Website NOC*NSF:

<http://www.nocnsf.nl/nocnsf.nl/over-nocnsf/sportagenda/segmentatie/maatwerk-en-segmentatie>
<http://www.nocnsf.nl/cms/showpage.aspx?id=1189>

(bezoekt op 3 januari, 2011).

- Website Algemeen Dagblad:

<http://www.ad.nl/ad/nl/1802/Atletiek/artide/detail/463847/2010/02/16/Flinke-ledengroei-Atletiekunie.dhtml>

(bezoekt op 15 november, 2010).

- Website Dam tot Damloop:

<http://www.damloop.nl>

(bezoekt op 3 november, 2010).

- Website Run2Day:

<http://www.run2day.nl>

(bezoekt op 3 november, 2010).

- Website Runnersworld:

<http://www.runnersworld.nl>

(bezoekt op 3 november, 2010).

- Website SportknowhowXL:

http://www.sportknowhowxl.nl/index.php?pageid=nieuws_detail&catid=nieuwsberichten&cntid=2976

Artikel: NOC*NSF buigt zich over beoordeling Lotto-aanvragen 2009-2012.

(bezoekt op 4 januari, 2011).

- Website SportknowhowXL:

<http://www.sportknowhowxl.nl/files/LottoBestedingsplan2009-2012.pdf>

Artikel: Lotto Bestedingsplan 2009-2012.

(bezoekt op 4 januari, 2011)

- Website Atletiekunie:

[http://www.atletiekunie.nl/upload/File/stefan%20folder/WR%209%20\(definitief%2009-12-21\).pdf](http://www.atletiekunie.nl/upload/File/stefan%20folder/WR%209%20(definitief%2009-12-21).pdf)

Wedstrijdreglement Atletiekunie 2010 – 2011.

(bezoekt op 10 februari, 2011)

- Website Stanford University:

<http://plato.stanford.edu/entries/weber/#IdeTyp>

(bezoekt op 12 april, 2011)

- Website Dutch Runners:

<http://www.dutchrunners.nl/Hardlopen-site/dutch-runners>

(bezoekt op 13 april, 2011)

APPENDIX

APPENDIX I – LOTTOBESTEDINGSPLAN 2009-2012

Lotto Bestedingsplan 2009-2012

	2009	2010	2011	2012
Leven lang sporten				
1.1 Programmafinanciering bonden LLS	5.500.000	5.500.000	5.500.000	5.500.000
Totaal	5.500.000	5.500.000	5.500.000	5.500.000
Top 10				
2.1 Toptrainings- en wedstrijdprogramma's	10.050.000	10.050.000	10.050.000	10.050.000
2.1 Regeling technische directeuren	400.000	400.000	400.000	400.000
2.3 Anti-doping	850.000	850.000	850.000	850.000
2.4 Voorzieningen topsporters	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
2.5 Fonds Uitzending Teams	1.500.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000
2.6 Topsporttrainingscentra	1.400.000	1.400.000	1.400.000	1.400.000
Totaal	16.200.000	16.200.000	16.200.000	16.200.000
Brancheontwikkeling/ versterken bonden				
3.1 Algemeen functioneren bonden	9.400.000	9.500.000	9.550.000	9.550.000
3.2 Fonds ontwikkeling bonden (extra budget)	500.000	400.000	350.000	350.000
3.3 Stimulering samenwerking volwassen & excellerende bonden	250.000	250.000	250.000	250.000
3.4 Algemeen Functioneren kernorganisatie NOC*NSF	7.200.000	7.200.000	7.200.000	7.200.000
3.5 Colectieve projecten	650.000	650.000	650.000	650.000
3.6 Algemeen functioneren kenniscentrum koepels	300.000	300.000	300.000	300.000
Totaal	18.300.000	18.300.000	18.300.000	18.300.000
TOTAAL	40.000.000	40.000.000	40.000.000	40.000.000

Lotto Bestedingsplan 2009-2012 – Bron: SportKnowHowXL – 4 januari, 2011

APPENDIX II – BEGRIPPENKADER

In de hoofdvraag, de deelvragen en in het algehele onderzoek komen een aantal terugkerende begrippen naar voren. Ter verheldering en ter naslag volgt hier een overzicht van de belangrijkste begrippen met bijbehorende toelichting.

- Betekenisgeving:

In de vraagstelling wordt gekeken naar welke betekenis sociale binding heeft voor participanten binnen de onderzochte loopgroepen. Dit wordt onderzocht door te kijken naar de betekenisgeving van de desbetreffende sporters. Weick (1995: 61-62) beschrijft 'sensemaking' als "how can I know what I think until I see what I say"? Dit hangt samen met zeven eigenschappen: "identity, retrospect, enactment, social, ongoing, extracted cues, plausibility". In betekenisgeving staat sociale interactie centraal. Vanuit dit oogpunt is er methodologisch gekozen voor semi-gestructureerde diepte-interviews en 'participant observation'.

- Organisatie:

Het begrip 'organisatie' is een veel gebruikte term, zowel in de sociale wetenschappen als in de management literatuur. Er bestaan dan ook een veelvoud aan definities voor dit begrip. Enerzijds ligt vaak de focus op de organisatie als een systeem. Zo zien Buchanan & Huczynski (2004: 5) een organisatie als *"a social arrangement for achieving controlled performance in pursuit of collective goals"*. Henry Mintzberg heeft met zijn veel gelezen werken de organisatie als systeem een gezicht gegeven, bijvoorbeeld door in zijn werk *'Structure in Fives'* (1983a) vijf ideaaltypische, pure organisaties te schetsen.

Anderzijds leggen auteurs zoals Weick de nadruk op de actoren binnen een organisatie. Smircich & Stubbart (1985, in: Weick, 1995: 73) zien een organisatie als volgt: *"a set of people who share many beliefs, values, and assumptions that encourage them to make mutually-reinforcing interpretations of their own acts and the acts of others and that encourage them to act in ways that have mutual relevance"*. Mensen die met elkaar in interactie zijn staan hier centraal. Deze scriptie volgt de benadering van Weick (1995: 73) die een organisatie dan ook kort en krachtig ziet als *"a quality of interaction"*.

- Sociale binding & sociaal kapitaal (inclusief bridging & bonding)

Sociale binding is de mate van verbondenheid dat men binnen een groep, vereniging of gemeenschap ervaart. Sociale binding speelt een belangrijke rol bij het vormen van sociaal kapitaal. Putnam (2000: 19) stelt kort en krachtig dat sociaal kapitaal wijst naar connecties tussen individuen (sociale netwerken) en de normen van wederkerigheid en het onderling vertrouwen wat hieruit voortkomt. Om de koppeling tussen sociaal kapitaal en civil society helder te krijgen stelt Edwards (2009: 14) het volgende: *"social capital is seen as the crucial ingredient in promoting collective action for the common good, or simply creating and maintaining the social ties that are essential if individuals are to function effectively in modern economies where the demands of exchange grow increasingly complex"*.

Twee belangrijke dimensies van waaruit social kapitaal kan ontstaan zijn bridging en bonding. Putnam (2000: 22-24) stelt dat via bridging social capital diverse sociale lagen van de samenleving worden doorkruist. Bonding social capital wordt door Putnam gedefinieerd als netwerken welke binnen eigen kring dezelfde soort mensen bij elkaar brengen.

- Civil Society:

Het begrip Civil Society wordt gedefinieerd als *"(...) a reservoir of caring, cultural life and intellectual innovation, teaching people (...) the skills of citizenship and nurturing a collection of positive social norms that foster stability, loosely collected under the rubric of "Social Capital"* (Edwards, 2009: 14). Dit is het overkoepelende, maatschappelijke begrip waarin de sport in zijn geheel een belangrijke rol speelt.

- Zware & lichte gemeenschappen (inclusief strong & weak ties)

Granovetter (1973: 1361, in: Kilduff & Tsai, 2003: 32-33) definieert de *kracht* van een *verband* tussen twee mensen *"as a 'combination of the amount of time, the emotional intensity, the intimacy (mutual confiding), and the reciprocal services which characterize the tie'. Tie strength ranges from weak to strong"*. Hierbij wordt binnen dit onderzoek gekeken naar *'weak ties'* als losse connecties, met meer flexibiliteit, vrijheid en een minimum aantal regels, tegenover *'strong ties'*, waarbij men opzoek kan zijn naar commitment, sociale netwerken en vriendschap.

Duyvendak en Hurenkamp (2004) spreken van twee verschillende groepen. Hierbij zetten ze de term *'communities lite'* (lichte gemeenschap) tegenover de term 'zware gemeenschap'. Kenmerken van een lichte gemeenschap zijn flexibiliteit, vrijheid en het minimum aantal regels wat men tegenkomt om in deze gemeenschap te kunnen participeren. De onderlinge, losse connecties worden veelal getypeerd als 'weak ties'. Deze worden teruggevonden in lichte gemeenschappen, aldus Duyvendak en Hurenkamp (2004). Een zware gemeenschap staat daar tegenover. In een zware gemeenschap vind je een aantal kenmerken terug. Denk daarbij aan regels, geboden en verboden, de inzet van leden voor collectieve taken en controle op financiële verplichtingen. Daarnaast wordt er geopperd dat bij een zware gemeenschap vaak sterkere, zwaardere onderlinge verbanden terug te vinden zijn. Deze worden 'strong ties' genoemd.

- Formele & informele groepen

Een formele groep wordt door Buchanan & Huczynski (2004: 297) aangeduid als een groep *"which has been consciously created to accomplish a defined part of an organization's collective purpose"*. De traditionele sportvereniging kan gezien worden als een formele groep. In het Nederlandse recht is de vereniging namelijk een rechtspersoon, waarbij deze op kan treden als een volwaardig en handelsbekwaam 'persoon' met rechten en plichten. Het collectieve doel van een sportvereniging is hierbij het organiseren en faciliteren van een desbetreffende sport.

De informele groep wordt door Van den Berg et al. (2011: 11) treffend getypeerd: *"Met informele groepen doelen we op kleine groepen mensen die regelmatig samenkomen om een bepaald doel te bejiveren of een liefhebberij uit te oefenen. Ze hebben vaak geen institutioneel kader en onderscheiden zich van verenigingen, stichtingen en instellingen door hun kleinschaligheid, persoonlijke contacten en het ontbreken van een formele organisatiestructuur (statuten, officieel adres, functionarissen, inschrijving bij de Kamer van Koophandel en dergelijke). Voorbeelden zijn gespreks-, bijbel- en leesclubjes, hardloop- en kookgroepjes, maar ook zelfhulpgroepen en internet groepen"*. De onderlinge verbanden binnen deze collectieve identiteit worden *informeel* aan elkaar gekoppeld.

- Exit, Voice, Loyalty & Neglect

De theorie van Hirschman (1970) schetst een aantal handelingsopties die gemaakt kunnen worden door het individu binnen een groep. Achtereenvolgens zijn dit *exit* (het verlaten van de groep), *voice* (stem laten horen binnen de groep), *loyalty* (het ondergaan van de nieuwe situatie) en *neglect* (het tonen van laks en onverschillig gedrag ten overstaande van de nieuwe afspraken of regels).

Het besproken begrippenkader is voortgekomen uit de vraagstelling van dit onderzoek en de literatuurstudie. Deze begrippen zijn vervolgens in de context van het onderzoek geplaatst binnen het theoretisch kader.

APPENDIX III – INTERVIEWSCRIPT

Zie ook "Qualitative Interviewing – Rubin & Rubin, 2005.

- Main questions (skeleton), encourage the interviewee to talk about the subject and the research problem.
- Follow up questions (diepte en detail), listen hard to hear the meaning of what the interviewee has said and then ask additional questions to explore the particular themes.
- Probes (into even more detail), keep talking on the matter at hand, complete an idea, fill in a missing piece, request more clarification bv: *Wat gebeurde er toen? Kun je hier een voorbeeld van geven?*

Topics en interviewvragen

Introductie onderzoeker en onderzoek

Introductie van onderzoeker

- Ivo Bouwman

Studie/ Stage

- Master Sportbeleid en Sportmanagement aan de Universiteit Utrecht.
- Stage bij het Vereniging Sport Utrecht Olympisch Netwerk, hier ben ik bezig voor zowel topsport als breedtesport.

Opdracht/Onderzoek

- Studie wordt afgesloten met master-thesis
- Hoe kom ik op onderwerp:
Wat betreft hardlopen ben ik zelf trainer bij AV Startbaan, daarnaast heb ik zelf e en loopgroepje op de zaterdagochtend in het Amsterdamse Bos.
Passie voor de hardloopsport.

Thema onderzoek

- Ik kijk naar het fenomeen van de ongebonden hardloper (zo komt uit onderzoek naar voren dat rond de 7 miljoen mensen in allerlei vormen hardlopen)
- Ik kijk naar het reilen en zeilen binnen hardlopgroepen en vergelijk er zodoende een aantal met elkaar, waarvan AVS/Francois één is.

Introductie interview

Formeel

- Toestemming vragen voor opnemen van gesprek via memorecorder.
- Garanderen dat informatie zorgvuldig zal worden behandeld.

Interview proces

- Er is een uur ingepland voor interview.
- Er zijn geen foute antwoorden.
- Vooral uit eigen ervaring vertellen.
- Het interview zal bestaan uit een viertal thema's.

Openingsvraag

- Kun je kort wat over jezelf vertellen? Wie ben je en wat doe je in het dagelijks leven?
- Wanneer ben je begonnen met hardlopen in het algemeen?

Thema 1:

**Sociale binding (netwerken, vertrouwen, wederkerigheid),
Zware gemeenschappen (vriendschap, commitment, sociaal kapitaal) en
Lichte gemeenschappen (flexibiliteit, vrijheid, minimum aantal regels)
Bridging & Bonding**

- Kun je wat vertellen over de loopgroep?
- Waarom ben je gaan hardlopen in deze groep?
- (Waar was je naar opzoek toen je lid werd van deze loopgroep?)
- Waarom heb je gekozen voor deze groep, en niet voor een andere?
- (Was je al bekend met iemand van de groep voordat je lid werd en/of ben je met een groepje lid geworden?)
- Kun je iets vertellen over je relatie met je medelopers?
(evt. ken je elkaar goed of enkel en alleen van het hardlopen)
- In hoeverre kun je stellen dat je (nieuwe) vriendschappen hebt opgebouwd via de loopgroep?
- In hoeverre heb je door het hardlopen mensen ontmoet met andere interesses, ideeën of achtergrond die je anders niet was tegengekomen?
- Doen jullie buiten het hardlopen om nog activiteiten met elkaar?
(als groep, of met individuele andere lopers)
(evt. zo ja, doorvragen, kun je daar wat meer over vertellen)
- Zou je meer groepsactiviteiten toejuichen?
(waarom wel, waarom niet?)
- In hoeverre is er sprake van één loopgroep?
(is de groep een geheel of bestaat het meer uit subgroepen?)
- Zou je de hele loopgroep als een 'hechte' groep typeren?
(waarom wel, waarom niet?)
- In hoeverre is de loopgroep 'hechter' geworden gedurende de tijd dat deze bestaat?
(zo ja, zo nee, waar merk je dat aan?)
- In hoeverre is het sociale aspect van het hardlopen binnen de groep voor jouw belangrijk?
- In hoeverre is het sociale aspect van het hardlopen binnen de groep voor jouw essentieel?
(evt. triggeren, zou je stoppen met de groep als je het naast het hardlopen zelf niet ook gezellig vindt?)
- In hoeverre vind je de loopgroep belangrijk in je sociale leven?
(waarom?)
- In hoeverre zou je persoonlijke en vertrouwelijke zaken binnen de loopgroep delen?
(wat zou je wel delen, en wat absoluut niet?)
- Kun je iets vertellen over de rol van de trainer(s) die je ervaart binnen het sociale proces in de groep?
(vind je de rol van de trainer belangrijk?)
- Doe je verder nog aan sport buiten de loopgroep om?
- Doe je vanuit de loopgroep/vereniging of op andere manieren buiten deze groep om aan vrijwilligerswerk?

Thema 2:

**Formeel & Informele groepen,
Zware en Lichte gemeenschappen.**

- Wat is het kader van regels waar binnen de groep is georganiseerd?
- In hoeverre brengt het lid zijn van deze loopgroep verplichtingen met zich mee?
(afmeldingsplicht, contributieafdracht)
- Indien je verhindert bent voor een training, meld je jezelf af?
- Vind je flexibiliteit van het lidmaatschap een belangrijk gegeven?

(zo ja, zo nee, waarom?)

- In hoeverre heb je inspraak op afspraken die de vereniging of loopgroep heeft gemaakt? (leg uit)
- Zou je de groep als informeel of als formeel typeren? (vooral, kun je uitleggen waarom?)

Thema 3:

Exit, Voice, Loyalty, Neglect

Er volgen een aantal 'als – dan' vragen.

- De trainer voldoet niet aan jouw eisen, wat doe je dan?
- De training voldoet niet aan jouw eisen, wat doe je dan?
- De contributie stijgt met €50,00, wat doe je dan?
- Je irriteert je mateloos aan een tweetal lopers in de groep, wat doe je dan?
- Er worden extra verplichtingen verbonden (denk aan 3x per jaar verplicht vrijwilligerswerk) aan je lidmaatschap, wat doe je dan?
- De trainer beslist dat de groep voortaan verplicht aan een evenementenloop meedoet, wat doe je dan?

Afsluiting

- Zijn er nog dingen die niet aan bod zijn gekomen die je nog wil vertellen/kwijt wil?

Extra vragen (+ overige vragen die aan bod zijn gekomen)

- Hoe gaan jullie als groep om met nieuwelingen die zich bij de groep willen aansluiten?

APPENDIX IV – RESPONDENTEN

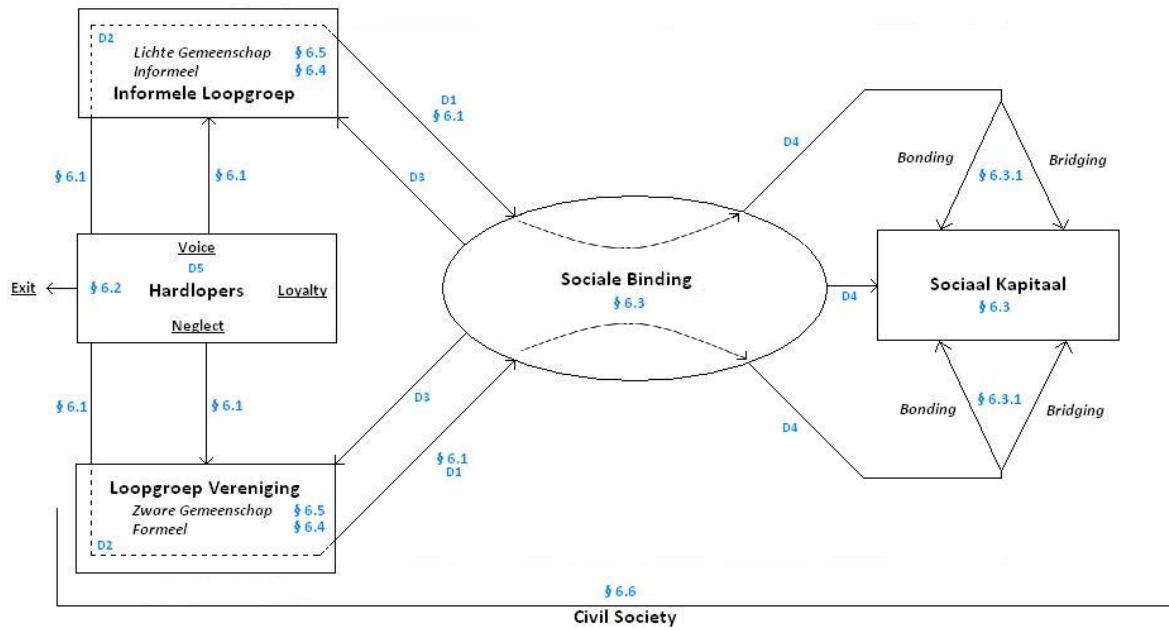
De volgende gegevens zijn over de respondenten vrijgegeven:

AV Startblok	Loopgroep de Bosberen
3 mannelijke respondenten	3 mannelijke respondenten
3 vrouwelijke respondenten	3 vrouwelijke respondenten

Hoe lang lid van loopgroep?	
4 jaar	4 jaar
8 jaar	4 jaar
15 jaar	3 jaar
8 jaar	5 jaar
6 jaar	5 jaar
20 jaar	4 jaar
Gemiddeld	
10 jaar	4 jaar

Spreiding lidmaatschapsduur is besproken in de methodologie.

APPENDIX V – ANALYSEMODEL

Figuur 10 – Analysemodel.